

ՎԼԱԴԻՄԻՐ
ԽԱՅԱԿՈՎՍԿԻ

891.71
Մ-23

ՄԱՅՍԱԿՈՎՍԿԻՆ ԿԱ ՅԵՎ ՄԵՌԻՄ
Ե ՄԵՐ ԽՈՐՀՐԳԱՅԻՆ ԴԱՐԱՇՐՋԱ-
ՆԻ ԼԱՎԱԳՈՒԹՅՆ, ԱՄԵՆԱՑԱՂԱՆ-
ԴԱՎՈՐ ԲԱՆԱՍՏԵՂԺԸ: ԱՆՏԱՐԲԵ-
ՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԴԵՊՈՆՐԱ ՀԻՇԱՑԱԿԸ
ՅԵՎ ՆՐԱ ԴՐՎԱԾՔՆԵՐԸ ՀԱՆՑԱ-
ԴՈՐՆՈՒԹՅՈՒՆ Ե:

Ի. ՍՏԱԼԻՆ

ВЛАДИМИР МАЯКОВСКИЙ

ИЗБРАННОЕ

СТИХИ И ПОЭМЫ

В переводах

*Г. Абова, Г. Боряна, Х. Грачяна,
Н. Зарьяна и Ав. Курбанияна*

*Под редакцией
Р. Григоряна*

Арм. ССР
ГОСУДАРСТВЕННОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО
ЕРЕВАН

1940

30 SEP 2006

25 NOV 2010

ՎԼԱԴԻՄԻՐ ՄԱՅԱԿՈՎՍԿԻ

891.71

Ս-23

ւեր

ՀԱՏԸՆՏԻՐ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ 8ԵՎ ՊՈԵՄՆԵՐ

Թարգմանում յամբ

*Գ. Աբովի, Գ. Բորյանի, Ն. Զարյանի,
Խ. Հրաչյանի յեւ Ավ. Դուրբանյանի*

*Խմբագրում յամբ
Հր. Գրիգորյանի*

Հ Խ Ս Հ
ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
ՅԵՐԵՎԱՆ

1940

24 JUN 2013

12.034

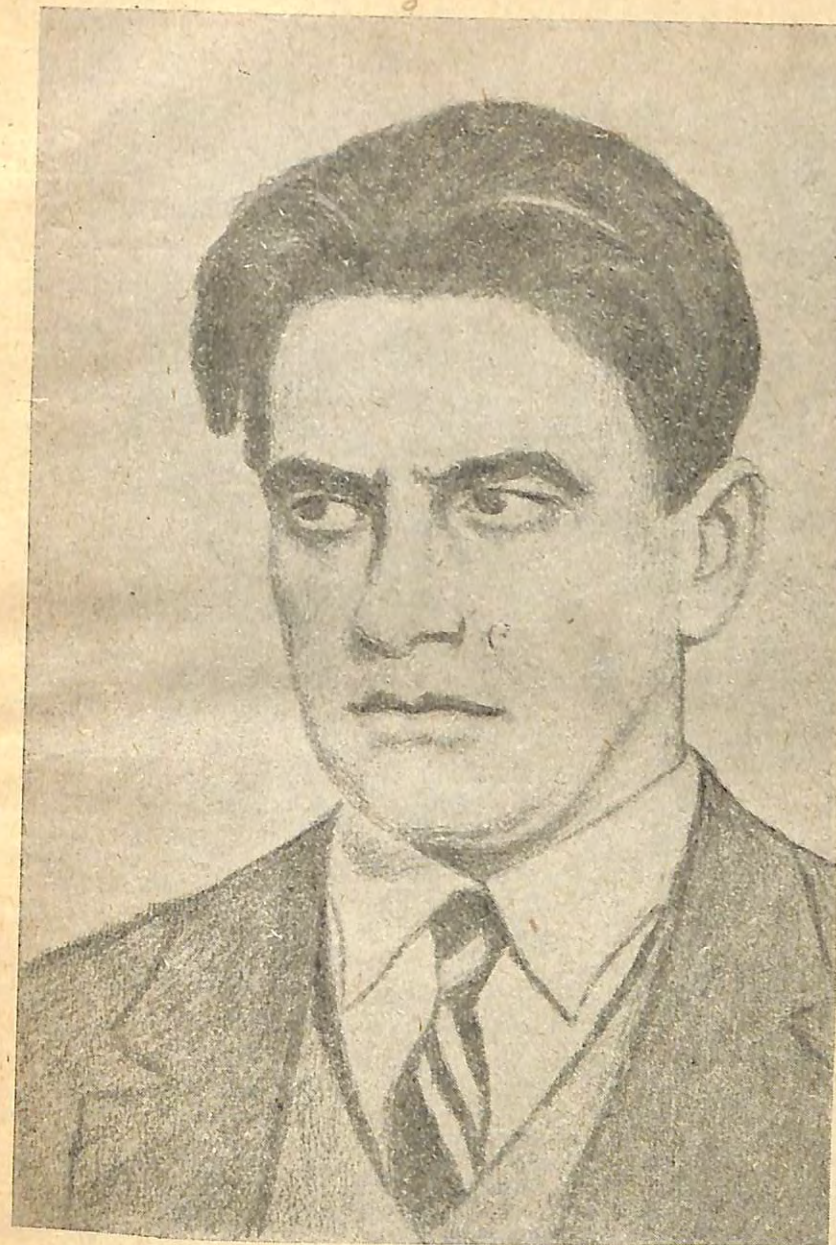
891.71 1900-40

5-23 | ինքնակազմ

հարկեր

(18 անգամ)

n-405 13/11/80

Վ. Վ. ՄԱՅԱԿՈՎՍԿԻ

1900
40

ՅԵՍ ԻՆՔՍ

(ԻՆՔԵՆԱԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ)

Թ Ե Մ Ա

Յես պոետ եմ: Դրանով ել հետաքրքրական եմ: Այդ մասին ել գրում եմ: Ուրիշ բաների մասին ես՝ միայն յեթե դա խոսքով պաշտպանված լինի:

ՀԻՇՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

Բուրլյուկն ասում եր՝ Մայակովսկու հիշողությունը—վոնց վոր Պոլտավայի ճանապարհը, — ամեն վոք իր կրկնակողին ե թողնում այնտեղ: Սակայն դեմքերն ու տարեթվերը մտքումս չեմ պահում: Հիշում եմ միայն, վրբ 1100 թվին ուր վոր գաղթեցին ինչ վոր «գործացիներ»: Այս դեպքի մանրամասները չեմ հիշում, բայց պետք ե վոր լուրջ գրծ յեղած լիներ: Իսկ մըտքում պահել, թե՝ «սույնը գրված ե մայիսի 2-ին: Պավլովսկ: Շատրվաններ» — միանգամայն մանր բան ե: Ուստի ազատ լուրում եմ իմ ժամանակագրության մեջ:

ԳԼԵԱՎՈՐԸ

Ծնվել եմ հուլիսի 7-ին 1894 թ: (կամ 93—մայրիկիս և հորս ծառայության ցուցակի կարծիքները բաժանվում են: Համենայն դեպս՝ վոչ վաղ): Հայրենիքս ե՝ Բաղդադի դյուղը, Գուլթայիսի նահանգ, Վրաստան:

ԸՆՏԱՆԻՔԻ ԿԱԶՄԸ

Հայրս՝ Վլադիմիր Կոնստանտինովիչը (անտառապետ Բաղդադիում) մեռել ե 1906 թ.:

Մայրս՝ Ալեքսանդրա Ալեքսեևնան:

Քույրերս՝ $\left\{ \begin{array}{l} \text{ա) } \text{Լյուդա} \\ \text{բ) } \text{Ուլյա:} \end{array} \right.$

Ուրիշ Մայակովսկիներ ըստ յերևույթին չկան:

1-ԻՆ ՀԻՇՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

Նկարչական հասկացողություններ: Տեղն անհայտ է: Զմեռ: Հայրս դուրս եր դրել «Родина» ժուռնալը: «Родина»-ն ունեւր «Հովարիստական» հավելված: Ծիծաղելիներ ժառին խոսում են և սպասում: Հայրս ման է դալիս ու յերգում իր մշտական «ալոն դանֆան դը լա չորս-չորս»-ը: «Родина»-ն յեկավ: Բացում եմ և իսկույն (նկարիկ) բղավում՝ «Ինչ ծիծաղելի յէ: Մի տղամարդ և տղոյս համբուրվում են»: Ծիծաղեցին: Ավելի ուշ, յերբ հավելվածն յեկավ, և պետք եր իրոք ծիծաղել, պարզվեց՝ առաջ միայն ինձ վրա յեն ծիծաղել: Այսպես դատվեցին մեր հասկացողությունները նկարիկների և հումորի մասին:

2-ԻՆ ՀԻՇՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

Բանաստեղծական հասկացողություններ: Ամառ: Յեկվոր բաղմություն: Գեղեցիկ յերկարահասակ ուսանող Բ. Պ. Գլուշկովսկին: Նկարում է: Կաշեկաղմ մեծ տետր: Փայլուն թուղթ: Թղթի վրա մի յերկար մարդ առանց վարտիկի (զուցե և քիփ մարմնին) հայելու առջև: Մարդուն անվանում են «Յեվդենի-ոնեդին»: Թէ Բորյան եր յերկարահասակ, թէ՛ նկարված մարդը: Պարզ է, Բորյային յես համարում էյի այդ նույն «Յեվդենի-ոնեդինը»: Կարծիքս մնաց յերեք տարի:

3-ԻՆ ՀԻՇՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

Գործնական հասկացողություններ: Գիշեր: Պատի յետևում պապայի և մամայի անվերջ քչքչոցը: Դաշնամուրի մասին: Վողջ դիշերը չքնեցի: Ծակում եր միևնույն դարձվածքը: Առավոտը վրա պրծա վաղելով. «պապա, ի՞նչ բան է վճարման տարաժամկետում»: Բացատրությունը շատ դուր յեկավ:

Ամառ: Հյուրերի ցնցող քանակ: Կուտակվում են անվանա-կոչությունները: Հայրս պարծենում է իմ հիշողությամբ: Բո-լոր անվանակոչությունների համար ինձ ստիպում են վոտանա-վորներ անդիր անել: Հիշում եմ՝ հատկապես հորս անվանակո-չության համար—

Как-то раз перед толпою

Соплеменных гор...

«Соплеменных» և «скалы» ինձ դայրացում էյին: Թէ ովքեր էյին դրանք, յես չգիտեյի, իսկ կյանքով դրանք չէյին կամե-նում ինձ հանդիպել: Հետագայում յես իմացա, վոր դա բա-նաստեղծականություն է, և կամացուկ սկսեցի ատել այդ բանը:

ՌՈՄԱՆՏԻԶՄԻ ԱՐՄԱՏՆԵՐԸ

Առաջին տունը, մոր պարզորոշ հիշում եմ: Յերկու հարկ: Վերինը՝ մերն է: Ներքինը՝ գինու փոքրիկ դործարան: Տարե-նը մի անգամ— խաղողի լի սայլեր: Ճմլում էյին: Յես ուտում էյի: Նրանք խմում էյին: Այդ ամբողջը — Բաղդադի մոտ գտնվող վրացական հնադույն բերդի տերիտորիան եր: Բերդը քառանկյունանում է բերդապարսպով: Պարսպի անկյուննե-րում— պատվանդաններ թնդանոթի համար: Պարիսպների վրա՝ մարտիոցներ: Պարիսպներից դենը՝ խրամատներ: Խրամատներից այն կողմ անտառներ ու շնագայլեր: Անտառների վերևը՝ լեռ-ներ: Մեծացած: Վաղում էյի ամենաբարձրի վրա: Լեռներն իջ-նում են դեպի հյուսիսակողմ: Հյուսիսում շղթան քակվում է: Յերազում էյի— դա Ռուսաստանն է: Անասելի քաշում եր այն կողմը:

ԱՆՍՈՎՈՐԸ

Յոթ տարեկան եմ: Հայրս սկսեց ինձ տանել ձիով՝ անտա-ռային շրջագայությունների ժամանակ: Լեռնանց: Գիշեր: Վրա յե հասել մշուշը: Նույնիսկ հորս չեմ տեսնում: Արահետը շատ նեղլիկ է: Հայրս, յերևի թեքով քաշեց մասրենու ճյուղը:

Ճյուղը թափով կտալ իմ թշերին: Փոքր ինչ ճշալով, հանում եմ փշերը: Մեկեն չքացավ թե մշուշը, թե ցավը: Տեղի տվող մշուշում մեր վտարերի տակ — յերկնքից պայծառ է: Դա ելեկտրականութունն է: Իշխան Նակաչիձեյի տակառագործաբանը: Ելեկտրականութունից հետո բոլորովին թողի բնությամբ հետաքրքրվելը: Կատարելագործված բան չէ:

ՈՒՍՈՒՄ

Սովորեցնում եր մայրս և ամեն տեսակի քույրերս: Թվաբանութունը թվում եր անճամարտանման: Պետք է հաշիվ անել տղաներին բաժանելիք խնձորներն ու տանձերը: Իսկ ինձ չարունակ տվել են, և յես շարունակ տալիս էյի առանց հաշվի: Կովկասում մրդեր — ինչքան ուզես: Կարգալ պովորեցի սիրով:

ԱՌԱՋԻՆ ԳԻՐԲԸ

Ինչ վոր «Թռչնավաճառ Ադաֆիա»: Թե վոր այն ժամանակ մի քանի այդպիսի գիրք ընկներ ձեռքս — կարգալը կթողնեյի խալառ: Բարեբախտաբար, յերկրորդը՝ «Դոն Բիշոտն» եր: Այ թե գիրք է: Շինեցի փայտե սուր ու զրահ և հարվածում էյի յուրջս:

ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ

Տեղափոխվեցինք: Բաղդադից Քութայիսի: Քննութուն դիմնադիա մտնելու: Բռնեցի: Հարցրին խարսխի մասին (իմ թեքի վրա) — լավ գիտեյի: Բայց տերտերն հարցրեց՝ ինչ բան է «OKO»: Յես պատասխանեցի՝ «Յերեք ֆունտ» (այդպես է վրացերեն): Սիրալիր քննողներս բացատրեցին ինձ, թե «OKO» կնշանակե «աչք», հին յեկեղեցա-սլավոնական լեզվով: Այդ պատճառով քիչ մնաց, վոր կտրվեյի: Դրա համար միանգամից ատեցի բոլոր հինը, բոլոր յեկեղեցականն ու բոլոր սլավոնականը: Հնարավոր է, վոր այստեղից է առաջ յեկել և իմ ֆուտուրիզմը, և իմ աթերիզմը, և իմ ինտերնացիոնալիզմը:

ԳԻՄՆԱԶԻՍ

Նախապատրաստական, 1-ին և 2-րդ: Հառաջադիմությամբ առաջինն եմ: Ամբողջը հինգեր են: Կարգում եմ Ժյուլ-Վեռն:

Առհասարակ ֆանտաստիկ բաներ: Ինչ վոր մեծամորուք մարդ սկսեց նկարչական ընդունակութուններ դրսևորել իմ մեջ: Սովորեցնում է ձրի:

ՀԱՊՈՆԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

Տանն ավելացավ լրագրերի և ժուռնալների թիվը: «Русские ведомости», «Русское слово», «Русское богатство», և այլն: Կարգում եմ բոլորը: Անգլիտակից կերպով լարված եմ: Հիացնում եմ բացիկները՝ հաճանավեր նկարած: Մեծացնում եմ և արտանկարում: Հանդես յեկավ «պրոկլամացիա» բառը: Պրոկլամացիաները կախում են վրացիները: Վրացիներին կախում են կողակները, ընկերներս վրացի էյին: Յես սկսեցի ատել կողակներին:

ԱՆԼԵԳԱԼ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Մոսկվայից յեկավ քույրս: Վոդևորված: Թագուն տվեց ինձ յերկար թղթիկներ: Դուր եր գալիս, շատ ըխկով բան եր: Հիմա էլ հիշում եմ: Առաջինը՝

Ուշքի յեկ, ընկեր, ուշքի յեկ, յեղբայր,

Շուտ արա ձգիր հրացանդ, վար:

և ելի ինչ վոր մի ուրիշը, վոր վերջանում եր՝

«... թե չե՝ կգնաս գերմանացոց մոտ —

կնոջդ, վորդուդ և մայրիկդ հետ»:

(Թագավորի մասին)

Դա հեղափոխութուն եր: Դրանք վոտանավորներ էյին: Վոտանավորն ու հեղափոխութունը ինչ վոր միացան զլխումս:

9 0 5 Թ.

Սովորելու հավաս չկա: Սկսեցի յերկուններ ստանալ: Զոր-բորդ դասարանը փոխադրվեցի միայն նրա համար, վոր գլուխս քարով ջարդել էյին (Ռիոնի ափին կռվել էյի): — Խղճացին վերաքննութունների ժամանակ: Ինձ համար հեղափոխութունն սկսվեց այսպես. իմ ընկերը՝ քահանայի խոհարար Իսիդորը, ուրախութունից վոտարբերիկ թռավ պլիտայի վրա — սպանել էյին դեներալ Ալիխանովին: Վրաստանի ճնշողն եր: Ծայր առան

ցույցներն ու միտինդները: Յես ել գնացի: Լավ եր: Ըմբռնում եմ նկարչորեն՝ անարխիստները սև են հագել, եսերները՝ կարմիր, եսդեկները՝ կապույտ, մնացած գույներով ֆեդերալիստները:

ՍՈՑԻԱԼԻՉՄ

Ճառեր, լրագրեր: Ամեն ինչից—անծանոթ հասկացողութիւններ և խոսքեր: Բացատրութիւն եմ պահանջում ինքս ինչից: Պատուհաններում սպլտակ զրքոյկներ: «Մըրկահայ»: Նույն բանի մասին: Առնում եմ ամեն ինչ: Վեր կենում առավոտը 6-ին: Կարդում եմ թուռն: Առաջինը՝ «Կորչեն սոցիալ-դեմոկրատները»: Յերկրորդը՝ «Տնտեսագիտական զրույցներ»: Ինձ ամբողջ կյանքումս զարմացրեց սոցիալիստների ընդունակութիւնը փաստերը պարզաբանելու, աշխարհը սխտեմի վերածելու խնդրում: «Ինչ կարդալ»— կարծեմ՝ Ռուբակին: Կարգացի ամեն բան, ինչ խորհուրդ եր տրվում: Շատ բան չեմ հասկանում: Հարցնում եմ: Ինձ մտքին մարքսիստական խմբակ: Ընկա «Երֆուրտյան»-ին: Կեսը: «Լյուծակեն-պրոլետարիատի» մասին: Սկսեցի ինձ սոցիալ-դեմոկրատ անվանել, հորս բերդան հրացանները փախցրի եսդեկային կոմիտե:

Պատկերով դուր յեկավ Լասսալը: Յերեի նրա համար, վոր անմորուս եր: Ավելի ջահելատես: Լասսալին յես շփոթում եյի Դեմոսֆենի հետ: Գնում եմ Ռիոնի ասիլ: Ճառեր եմ արտասանում՝ բերանս քարեր լցրած:

ՌԵՍԿԻՏ

Ըստ իս, սկսվեց հետեյալից. Բառամանի հիշատակին կադմակերպված ցույցին, խուճապի (թերևս, ցրման) ժամանակ իմ գլխին (յերբ վայր եյի ընկել) մի մեծ թմբուկ դիպավ: Յես վախեցա, կարծում եյի՝ ինքս եմ տրաքել:

9 0 6 Թ.

Հայրս մեռավ: Մատը ծակել եր (թղթերն իրար կարելիս): Արյան վարակում: Այդ որվանից քորոցներ տանել չեմ կարող: Բարեկեցութիւնը վերջացավ: Հորս թաղումից հետո՝ մեզ մոտ

3 ուրբի կար: Բնադաբար, տենդադին մենք ծախսեցինք սեղաններն ու աթոռները: Շարժվեցինք դեպի Մոսկվա: Ինչու: Նույնիսկ ծանոթներ չկային:

ՃԱՆԱՊԱՐՀ

Ամենից լավը Բադուն ե: Վիշկաներ, ցիստերներ, լավագույն դուխի—նավթ, իսկ դենը՝ ստեպներ: Անապատ նույնիսկ:

ՄՈՍԿՎԱ

Իջևանեցինք Ռադումովսկում: Քրոջս ծանոթները— Պլոտնիկովներն են: Առավոտը գնացքով— Մոսկվա: Բնկարանիկ վարձեցինք Բրոննայա փողոցում:

ՄՈՍԿՎԱՅԱՆԸ

Ուտելիքի կողմից վատ ե: Կենսաթոշակ— 10 ուրբի ամսենը: Յես ու յերկու քույրերս սովորում եյինք: Մայրս ստիպվեց վարձով տալու սենյակներ և ճաշեր: Սենյակներն անպետք եյին: Աղքատ ուսանողներ եյին կենում: Սոցիալիստներ: Հիշում եմ—առաջին «բուլճիկին» իմ առջև՝ Վասյա Կանդելակին:

ՀԱՃԵԼԻՆ

Ուղարկված եյի նավթի: 5 ուրբի: Կոլոնիալ խանութում ինձ տվին 14 ուրբի 50 կոպեկ մանրոն: 10 ուրբի— գուտ վաստակ: Խղճամովեցի: Յերկու անգամ խանութ անցա («Երֆուրտյան» ինձ մաշել եր): Ո՞վ եր հաշվի մեջ սխալվել, տերը, թե ծառայողը, — կամաց՝ հարցնում եմ գործակատարին: Տերը: Գնեցի ու կերա չորս շաքարահաց: Մնացածը ծախեցի Պատրիարքի լճակում նավակով ման դալուն: Այն որվանից շաքարահաց տեսնել չեմ կարողանում:

ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Ընտանիքը փող չունի: Ստիպված եյի կիզաքանդակել ու նկարել: Հատկապես մտքումս են մնացել դատական ձվերը: Կլոր, պտտվում ու ճռճում են, դռների պես: Զվերը վաճառում եյի Նեդլիննայա փողոցի մի տնայնադորձական խանութի: Հա-

տը 10-15 կողակով: Այն որից անսահման ատում եմ բեմերին, ռուս վոճն ու տնայնագործութունը:

ԳԻՄՆԱԶԻԱ

Փոխադրվեցի 5-րդ դիմնազիայի 4-րդ դասարանը: Միավորները՝ թույլ ձևով զանազանակերպված՝ յերկուներով: Նստարանիս տակ՝ «Անտի-Դյուրինդ»:

ԸՆԹԵՐՑԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Բեկտորիստիկան ամենեվին չեյի ընդունում: Փիլիսոփայութուն: Հեզել: Բնագիտութուն: Բայց՝ զլիսավորապես՝ մարքսիզմ: Չկա արվեստի մի ստեղծագործութուն, վորով յես տարվեյի ավելի, քան Մարքսի «Առաջաբանով»: Ուսանողների սենյակներից դալիս եր անլեզալ գրականություն: «Փողոցային կռվի տակտիկան» և այլն: Վորոչակի հիշում եմ լենինյան կապտագույն «Յերկու տակտիկա»-ն: Դուր եր գալիս, վոր գիրքը մինչև տառերը կտրված եր: Անլեզալ կերպով խցկելու համար: Առավելագույն տնտեսության եսթետիկա:

ԱՌԱՋԻՆ ԿԻՍԱՎՈՏԱՆԱՎՈՐԸ

Յերրորդ դիմնազիան հրատարակում եր փոքրիկ անլեզալ ժողոնալ— «ПОРЫВ»-ը: Վերավորվել էյի: Ուրիշները դուր եմ, իսկ յես չեմ կարող: Սկսեցի գրիչս ճոճաացնել: Ստացվեց անասելիորեն հեղափոխական և նույն չափով այլանդակ: Այժմյան Կիրիլլովի պես մի բան: Վոչ մի տող չեմ հիշում: Գրեցի յերկրորդը: Քնարերգական դուրս յեկավ: Անհամատեղելի համարելով սրտի այգալիսի վիճակն իմ «սոցիալիստական արժանապատվության» հետ՝ գրելը թողի իսպառ:

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

1908 թիվ: Մտա ՌՄԴԲԿ (բուհիկների) կուսակցության մեջ: Քննության յենթարկվեցի առևտրա-արդյունաբերական յենթառայոնում: Բռնեցի: Պրոպագանդիստ: Գնացի բուլկեզործների մոտ, հետո՝ կոչկալարների և վերջապես՝ տպագրիչների մոտ: Համաքաղաքային կոնֆերանսում ընտրեցին Մ. Կ.

անդամ: Կոչվում էյի «ընկեր Կոստանտին»: Այստեղ աշխատելու ժամանակ չեղավ— ձերբակալեցին:

ՁԵՐԲԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Գրողին իողոցում վոստիկանների դարանն ընկա: Մեր անլեզալ տպարանը: Կերա բլոկնոտս: Հասցենեղով եր և կազմած: Պրեսնյայի վոստիկանական թաղամասը: Ոխրանկա: Սուչչեվսկի վոստիկանական մասը: Քննիչ Վոլտանովսկին (ըստ յերևույթին իրեն խորամանկ եր համարում) ստիպեց գրել թեւադրությամբ. ինձ մեղադրում էյին պրոկլամացիա գրելու մեջ: Յես անհուսալիորեն սխալներ արի թեւադրության մեջ: Գրեցի «СОЦИАЛЬНО-ДИМОКРИТИЧЕСКАЯ»: Խաբեցի: Բաց թողին յերաշխափորությամբ: Վոստիկանատանը տարակուսանքով կարգացի «Սանին»-ը: Չգիտես ինչու, այդ գիրքը վոստիկանական ամեն մի մասում ել կար: Ըստ յերևույթին հողեփրկչական եր:

Դուրս յեկա: Մոտ մի տարի— կուսակցական աշխատանք: Յեվ նորից կարճատև ձերբակալում: Վերցրին ատրճանակս:

ՅԵՐՐՈՐԴ ԶԵՐԲԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Մեր տան կենվորները փորում են տազանկայի բանտի տակը: Ազատելու տաժանակիր կանանց: Աջողվեց փախուստ կազմակերպել Նովինսկի բանտից: Ինձ բռնեցին: Տանն ատրճանակ և անլեզալ գրականութուն գտան: Չեյի ուզում նստել բանտում: Սկանդալ էյի անում: Փոխադրում էյին մի վոստիկանատնից մյուսը, Բասմաննայա, Մեչչանսկայա, Մյասնիցկայա և այլն— և վերջապես՝ Բուտիրկի բանտը: Մենարան № 103:

ԲՈՒՏԻՐՑԱՆ 11 ԱՄԻՍՆԵՐ

Կարևորագույն ժամանակ ինձ համար: Յերեք տարվա տեսականից ու փորձնականից հետո՝ վրա ընկա բեկտորիստիկային:

Կարգացի ամբողջ նորագույնը: Միմվոլիստներ Բելիյ, Բայմոնտ: Չեկան նորույթն հավասի յեր բերում: Բայց ոտար եր: Թեմաները, պատկերները իմ կյանքից չեյին: Փորձեցի ինքս գրել նույնքան լավ, սակայն այլ բանի մասին: Պարզվեց,

վոր նույն ձևով ուրիշ բանի մասին— չի կարելի: Դուրս յեկավ չինծու և հեղափոխական— լալիան: Ինչ վոր այսպիսի մի բան.

Անտառներն հազան վոսկի և պուրպուր,

Արևն եր խաղում դմբեթներում բյուր,

Սպասում էյի, բայց կորչում էյին ամիսների մեջ

Հարյուր և հարյուր որեր սնամեջ:

Մի ամբողջ տետրակ լցրի այսպիսի վոտանավորներով: Շնորհակալություն բանտի հսկիչներին— դուրս գալու միջոցին խլեցին: Թե չե՝ կարող էյի նույնիսկ տպագրել:

Արդիականը կարդացի—ալրծա, վրա տվի կլասիկներին: Բայրոն, Շեքսպիր, Տոլստոյ: Վերջին դերքը— «Աննա Կարենի»-ն եր: Չվերջացրի: Գիշերով դուրս կանչեցին «իրերով, քաղաքի միջով»: Այդպես ել չիմացա՝ ինչով վերջացավ այդ տեղ նրանց, այդ Կարենիները պատմությունը:

Ինձ բաց թողին: Յես պետք է յերեք տարով Տուրուխանսկի գնացի (Ոխրանկան եր վորոշել):

Նստածս ժամանակ ինձ դատեցին առաջին դործով— մեղավոր ե, բայց հասակը փոքր ե: Յենթարկել վոստիկանության հսկողությանը և ծնողների պատասխանավությանը հանձնել:

ԱՅՍՊԵՍ ԿՈՉՎԱԾ ԴԻԼԵՄՄԱՆ

Դուրս յեկա գրդոված: Նրանք, վարոնք յես կարդացել էյի,— այսպես կոչված մեծ էյին: Սակայն ինչքան դժվար չե նրանցից լավ գրելը: Յես հիմա ել արդեն ունեմ ճիշտ վերաբերմունք աշխարհի հանդեպ: Միայն հարկավոր ե փորձ արվեստի մեջ: Վո՞րտեղից վերցնել: Յես համբալ եմ: Յես պետք ե լուրջ դպրոց անցնեմ: Իսկ յես դուրս եմ նետված նույնիսկ գիմնադիսցի, նույնիսկ Ստրոգանովի ուսումնարանից: Յեթե մնալու լինեմ կուսակցության մեջ,— պետք ե դառնամ անլեզալ: Անլեզալ մնալով, թվում եր ինձ, բան չես սովորի:

Հեռանկարս— ամբողջ կյանքում գրել թուղթիկներ, դուրս հանել մտքեր, վերցրած ճշմարիտ, բայց վոչ իմ հորինած գրքերից: Յեթե իմ միջից հանեն— թափ տան կարդացածս, ինչ կմնա: Մարքսիստական մեթոդը: Բայց մանկական ձեռների մեջ չի՞ ընկել արդյոք այդ մեթոդը: Դյուրին ե այն գործադրել,

յերբ գործ ունես միայն յուրայինների մտայնության հետ: Հապա թչնամուն հանդիպելո՞ւս: Ձե՞ վոր Բելից ավելի լավ յես այնոհանդերձ դրել չեմ կարողանում: Նա իրենի մասին խոսում ե ուրախ— «անանասը նետում ե յերկինք», իսկ յես իմինի մասին նվում եմ— «հարյուր և հարյուր որեր սնամեջ»: Մյուս կուսակցականների բանը լավ ե: Նրանք համալսարան ել ունեն: (Իսկ բարձրագույն դպրոցը— յես դեռես չգիտեյի, թե դա ինչ բան ե— յես այն ժամանակ հարգում էյի):

Ի՞նչ կարող եմ հակադրել վրաս ծանրացած հնության ես— թետիկային: Մի՞թե հեղափոխությունը ինձնից չի պահանջելու լուրջ դպրոց: Յես անցա այն ժամանակ դեռ կուսակցական ընկեր Մեդվեդեվի մոտ.— Ուղում եմ կերտել փոցիալիստական արվեստը: Սերյոժան յերկար ծիծաղեց՝ ասելով. «աղիքդ բարակ ե»:

Կարծում եմ, այնուամենայնիվ, վոր նա թերազնահատեց իմ աղիքը:

Յես ընդհատեցի կուսակցական աշխատանքը: Յես նստա սովորելու:

ՎԱՐՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԿԻՋՐԸ

Թվում եր՝ չեմ կարող վոտանավոր գրել: Փորձերս վողբալի էյին: Ձեռք դարկի նկարչությանը: Սովորում էյի ժուկով սկու մոտ: Ինչ վոր տիկիչների հետ արծաթե սերվիզներ էյի նկարում: Մի տարի հետո գլխի ընկա՝ ձեռագործ եմ սովորում: Գնացի Կելինի մոտ: Ռեալիստ ե: Լավ նկարող: Լավագույն ուսուցիչ: Կայուն ե: Փոփոխվող:

Պահանջն եր վարպետություն, Հոլբեյն: Տանել չեր կարող սիրունիկ բաներ:

Հարգած պոետս— Սաշա Չյրնին ե: Ուրախացնում եր նրա հակաեսթետիզմը:

ՎԵՐՁԻՆ ԴՊՐՈՑԸ

«Գլխի» վրա նստեցի մի տարի: Մտա նկարչության, քանդակագործության և ճարտարապետության ուսումնարանը.

միակ տեղը, ուր ընդունեցին առանց բարեհուսութեան վկայականի: Լավ պարապում եյի:

Զարմացնում եր՝ ընդորինակողներին շոյում են,— ինքնուրույններին քշում: Լարիոնով, Մաչկով: Հեղբնաղդով դուրս արվողներին կողմն եյի:

ԴԱՎԻԹ ԲՈՒՐԼՅՈՒԿԸ

Ուսումնարանում յերևան յեկավ Բուրլյուկը: Տեսքը հանդուգն է: Լոռնեթ: Սքուրթուկ: Ման է գալիս յերգելով: Յես սկսեցի վիճել հետը: Գրեթե դիպանք իրար:

ԾԽԱՐԱՆՈՒՄ

Ազնվականների ժողովատանը: Համերգ: Ռախմանինով: Մեռածներին կղզին: Փախա անտանելի մեղեդայնացրած ձանձրույթից: Մի բոսկե անց՝ նաև Բուրլյուկը: Քրքջացինք իրար յերեսի: Դուրս յեկանք միասին թափառելու:

ԱՄԵՆԱՀԻՇԱՏԱԿԵԼԻ ԳԻՇԵՐԸ

Խոսակցութուն: Ռախմանինովյան ձանձրույթից անցանք ուսումնարանայինին, ուսումնարանայինից՝ բովանդակ կլասիկական ձանձրույթին: Դավիդի դայրույթը— ժամանակակիցներից առաջ անցած վարպետի դայրույթ եր, իմը— պաթոս սոցիալիստի, վոր դիտե հնի խորտակման անհրաժեշտութունը: Ծնվեց ռուսական ֆուտուրիզմը:

ՀԱՋՈՐԴԸ

Յերեկն ինձ հաջողվեց մի վոտանավոր գրել: Ավելի ճիշտ՝ կտորներ: Վատն է: Վոչ մի տեղ չի տպագրված: Գիշեր է: Սրեաենսկի բուլվար: Կարդում եմ սրողերս Բուրլյուկին: Ավելացնում եմ՝ իմ ծանոթներից մեկն է գրել: Դավիդը կանգ առավ: Նայեց ինձ: Գոռաց. «Այդ հո հենց ինքներդ եք գրել: Դուք հո հանճարեղ պոետ եք»: Իմ նկատմամբ այդպիսի վիթխարի և վոչ արժանի մակդիրի դործադրութունն ուրախացրեց ինձ: Յես ամբողջապես նվիրվեցի վոտանավորի: Այդ յերեկո յես միանգամայն անսպասելիորեն դարձա պոետ:

Արդեն առավոտյան Բուրլյուկն ինչ վոր մեկի հետ ինձ ծանոթացնելով՝ ասաց բասաձայն. «Ձե՞ք ճանաչում: Իմ հանճարեղ բարեկամը: Հռչակավոր պոետ Մայակովսկին»: Հրում եմ: Բայց Բուրլյուկն անհողդողդ է: Հեռանալիս՝ դեռ մոնչում ել եր ինձ վրա. «Այժմ գրեցեք: Թե չե՞ դուք ինձ դնում եք ամենահիմար դրութեան մեջ»:

ԱՅԴՊԵՍ ԱՄԵՆ ՈՐ

Ստիպվեցի գրել: Յեվ գրեցի (առաջին պրոֆեսիոնալ, տպագրված) «Բոսորագույնն ու սպիտակը» և այլ բաներ:

ՍՔԱՆՁԵԼԻ ԲՈՒՐԼՅՈՒԿԸ

Մշտական սիրով մտածում եմ Դավիդի մասին: Հիանալի բարեկամ: Իմ իսկական ուսուցիչը: Բուրլյուկը դարձրեց ինձ պոետ: Կարդում եր ինձ համար Ֆրանսիայի և Գերմանիայի դրողներին: Գրքեր եր ճխտում ձեռքս: Ման եր գալիս և խոսում անվերջ: Մի քայլ հեռու բաց չեր թողնում ինձ: Տալիս եր որական 50 կոպեկ: Վոր առանց քաղցելու գրեմ:

Ծննդին ինձ տարավ իր մոտ Արվայա Մայակովսկի: Այնտեղից բերի «Նավահանդիստը» և ուրիշ գործեր:

«Ա. Պ. Տ. Ա. Կ. Ը»

Մայակովսկից վերադարձանք: Յեթե վոչ պարզորոշ հայացքներով, դոնե սրված տեմպերամենտով: Մոսկվայումն եր Խլերնիկովը: Այն ժամանակ նրա հանդարտ հանճարեղութունն ինձ համար բոլորովին մութի մեջ եր մնացել Դավիդի հախուռնութեան պատճառով: Այդտեղ ել յերևան յեկավ խոսքի ֆուլթուրիստական ճիզվիզ Կրուչոնիկը:

Լիրիկայի մի քանի գիշերներից հետո մենք միասին ծնեցինք մանիֆեստը: Դավիդը հավաքեց, արտագրեց, յերկուսով անվանարկեցինք և լույս ընծայեցինք «Ապոսակ հառարակական ճաչակին»-ը:

«Բուրժուական»-ի ցուցահանդեսները: Դիտարկումներ: Իմ և Դավիդի կատարել ճառերը: Լրագրներն սկսում եյին լըց-վել Ֆուլթոնի դմով: Տոնն այնքան եւ քաղաքավարի չէր: Այս-պես որինակ՝ ինձ պարզապէս «չան վորդի» եյին անվանում:

ԴԵՂԻՆ ԿՈՅՏԱ

Կոստյումներ յես յերբեք չեմ ունեցել: Ունեյի յերկու շա-պիկ զգլելի տեսքով: Փորձված միջոց եր— զարդարվել փողկա-սկով: Փող չկա: Բրոջիցս վերցրի դեղին ժապավենի մի կտոր: Կապեցի: Ֆուլթոն: Ուրեմն մարդուս մեջ ամենանկատելին ու դեղեցիկը— փողկապն է: Ակներեւ ե՝ մեծացնես փողկապը— կմեծանա Ֆուլթոնը: Իսկ վորովհետեւ փողկապների չափը սահ-մանափակ է, յես խորամանկություն բանեցրի. չինեցի փող-կապային չափիկ և չափկային փողկապ:

Տպարկությունն անվանելի յեր:

ՀԱՍԿԱՆԱԼԻ ՅԵ

Արվեստի դեներալիտետը զայրացած է: Իշխան Լվովը: Ուսումնարանի դերեկտորը: Առաջարկեց դադարեցնել քննա-դատությունն ու ադիտացիան: Հրաժարվեցինք: «Նկարիչների խորհուրդը»՝ մեզ արտաքսեց ուսումնարա-նից:

ՈՒՐԱՆ ՏԱՐԻ

Շրջում եյինք Ռուսաստանով: Յերեկութներ: Դասախոսու-թյուններ: Նահանգապետությունն ականջները սրեց: Նիկոլայե-վում մեզ առաջարկեցին չդիպչել վոչ իշխանությանը, վոչ Պուշ-կինին: Հաճախ վոստիկանության կողմից ընդհատվում եյինք զեկուցման կեսին: Մեր ուրախ խմբին միացավ Վասյա Կամեն-սկին: Հնազույն Ֆուլթոնի տղա:

Ինձ համար այդ տարիները Փորձալ աշխատանքի, խոսքին տիրապետելու տարիներ եյին:

Հրատարակիչները մեզ չէին ընդունում: Կապիտալիստա-

կան քիթը մեղանից դինամիտ չիկներ չոտ եր առնում: Ինձնից չէին առնում և վոչ մի տող:

Վերադառնալով Մոսկվա, հաճախ ապրում եյի Բուլվարնե-րում:

Այդ շրջանն ավարտվեց «Վլադիմիր Մայակովսկի» տրագե-դիայով: Բեմադրվեց Պետերբուրգում: Լուսապարկ: Սուլեցին մինչև ծակծկելը:

14 ԹՎԱԿԱՆԻ ՍԿԻՋՐԸ

Զգում եմ վարպետություն: Կարող եմ տիրապետել թեմային: Ընդհուպ: Թեմայի հարց եմ դնում: Հեղափոխական թեմայի: Մտածում եմ «Վարտիկավոր ամսի» մասին:

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

Ընդունեցի հուզված: Սկզբում միայն դեկորատիվ, ազմկա-յին կողմից: Բանաստեղծություն՝ «Պատերազմը հայտարարված է»: Պատվիրած պլակատների նկարում:

ՈԳՈՍՏՈՍ

Առաջին ճակատամարտը: Ընդհուպ կանգնեց պատերազմա-կան սարսափը: Պատերազմը զգլելի յես: Թիկունքը՝ առափել զգլելի: Պատերազմի մասին խոսելու համար՝ հարկավոր է այն տեսնել: Գնացի կամավոր գրվելու: Թույլ չտվին: Բաղեհուսու-թյուն չկա:

Գնդապետ Մոդլի գլխում ևս գտնվեց մի լավ գաղափար:

Ձ Մ Ե Ռ

Գարշանք և ատելություն դեպի պատերազմը: «Ախ, փա-կեցեք, փրկեցեք լրագրների աչքերը» և այլ զգվածքներ:

Հետաքրքրությունս արվեստի հանդեպ կորավ իսպառ:

Մ Ա Յ Ի Ս

Շահեցի 65 ուրբի: Գնացի Ֆինլանդիա: Կուռիկալա:

ԿՈՒՈԿԱՆԱ

Յոթնամյա խաչի սխտեմ (յոթնադաշտային): Հաստատե-ցի յոթ ճաշկերութային ծանոթություն: Կիրակի որն «ուսում

եմ» Զուկովսկուն, յերկուշաբթի՝ Յեվրեյնովին և այլն: Հինգշաբթի որերն ավելի վատ եր— Ռեպինյան խոտեր եյի ուտում: Մի սաթեն հասակով ֆուլթուրիստի համար դա մի բան չեր:

Յերեկոները թափառում եմ պլյաթում:

Գրում եմ «Ամպը»:

Մեջս ամբարայնվել եր մոտալուստ հեղափոխության գիտակցութիւնը:

Գնացի Մուստամյակի: Մ. Գորկին: Կարգացի նրան կտորներ «Ամպից»: Զգացված Գորկին արցունքով թրջեց իմ ժիլետը: Հուլեցի վոտանավորով: Յես մի փոքր հպարտացա:

«Новый сатирикон»

65 ուրբին դնաց թեթե ու առանց ցավի: «Դատողություն անելով, թե ինչ ուտեմ» սկսեցի զրել «Новый сатирикон»-ում:

ԱՄԵՆԱՌԻՐԱՆԱԼԻ ՏԱՐԵԹԻՎ

915 թվի հուլիսը: Ծանոթանում եմ Լ. Յու. և Ո. Մ. Բրիկներին հետ:

ԶՈՐԱԿՈՉ

Սափրեցին: Հիմա ֆրոնտ դնալ չեմ ուզում: Զեվացա դժադրի: Գիշերով մի ինչ վրո ինժեների մոտ սովորում եմ ավտո դժադրել: Տպագրվելու գործն ավելի վատ է: Զինվորներին արգելում են: Ուրախացնում ե միայն Բրիկը: Գնում ե իմ բոլոր վոտանավորները տողը 50 կոպեկով: Տպագրեցի «Ֆլեյտա—վող—նաչարը» և «Ամպը»: Ամպը փետրանման դուրս յեկավ: Գրաքննությունը փչեց նրա վրա: Վեց յերես ամբողջովին կետեր:

Այդ ժամանակվանից ե իմ ատելությունը դեպի կետերը: Դեպի ստորակետերը նույնպես:

ԶԻՆՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆ

Վատթարադուլն ժամանակ: Նկարում եմ (դուրս պրծնելու համար) մեծավորների պատկերները: Գլխումս ծավալվում ե «Պատերազմ և խաղաղություն»-ը սրտումս՝ «Մարդը»:

Ավարտված ե «Պատերազմ և խաղաղություն»-ը: Մի քիչ ուշ՝ «Մարդը»: Կտորներ տպագրում եմ «Летонис»-ում: Զինվորականությանը հանգստաբար չեմ յերևում:

ՓԵՏՐՎԱՐԻ 26-Ը. 17 ԹԻՎ.

Ավտոմոբիլների հետ դնացի Դումա: Ներս պրծա Ռոձյան—կոյի կարինետը: Զննեցի Միլյուկովին: Լուռ ե: Բայց ինձ, չգիտեմ ինչու, թվում ե, թե նա կակաղում ե: Մի ժամից հետո ձանձրացրին: Հեռացա: Մի քանի որով ընդունեցի ավտոդարձի հրամանատարությունը: Գուչկովանում ե: Հին սպայությունն առաջվա պես ման ե գալիս Դումայում: Ինձ համար պարզ ե՝ զրանից հետո անխուսափելիորեն սոցիալիստներն են լինելու անմիջապես: Բուլչեիկները: Հեղափոխության առաջին խսկ որերին գրում եմ «Հեղափոխություն» պոետիսրոնիկան: Կարդում եմ դասախոսություններ՝ «Արվեստի բուլչեիկները»:

Ո Գ Ո Ս Տ Ո Ս

Ռուսաստանն աստիճանաբար կերենակիանում ե: Կորցրել են հարգանքը: Հեռանում եմ «Новая жизнь»-ից, մտահղանում եմ «Միտերիա—Բուֆֆ»-ը:

Հ Ո Կ Տ Ե Մ Բ Ե Ր

Ընդունե՞լ, թե չընդունել: Այսպիսի հարց ինձ համար (և Մոսկվայի այլ ֆուլթուրիստների) գոյություն չուներ: Իմ հեղափոխությունն ե: Գնացի Սմոլնի: Աշխատում եյի: Անում, ինչ վրո լինում եր: Սկսում եմ մասնակցել նիստերին:

Հ Ո Ի Ն Վ Ա Ր

Գնացի Մոսկվա: Յելույթներ եմ ունենում: Գիշերը՝ «Պոետների կաֆեյում», Նաստասինսկի նրբափողոցում: Հեղափոխական տատիկն այժմյան կաֆեպոետական սալոնչիկների: Գրում եմ կինո—սցենարներ: Խաղում եմ ինքս: Նկարում եմ պլակատներ կինոյի համար: Հունիս: Դարձյալ Պետերբուրգ:

ՌՍՖՍՀ-ի արվեստի ժամանակը չէ։ Իսկ իմ հենց այս ժամանակն է։ Անցա Պրոլետարիատ ԲՆԵՍԻՆՍԿԱՅԿԻ մոտ։

Ինչո՞ւ կուսակցության մեջ չեմ։ Կոմունիստներն աշխատում էյին ֆրոնտներում։ Արվեստի և լուսավորության մարդում — համաձայնողականներ։ Ինձ կուղարկեյին Աստրախան՝ ձուկ վորսալու։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 25-Ը, 18 ԹԻՎ

Վերջացրի միտերիան։ Կարդացի։ Շատ են խոսում։ Բեմադրեցին։ Շուրջը սոսկայի դուռում էյին։ Մանավանդ կոմունիստականությունն անող ինտելիգենցիան։ Ել ինչեր չարեց Անդրեևան։ Վոր խանդարի։ Յերեք անգամ բեմադրեցին — հետո ջախջախեցին։ Յեվ ծայր առան «Մակբեթ»-ները։

19 Թ Ի Վ

Միտերիայով և իմ ու ընկերներին ուրիշ գրվածքներով չըջում եմ գործարանները։ Ուրախ ընդունելություն։ Վերորդի ուսյոնում կազմակերպվում է կոմֆուտ, հրատարակում են «Կոմունայի արվեստը»։ Ակադեմիաները ճոճում են։ Գարնանը տեղափոխվում եմ Մոսկվա։

Գլուխս բռնված է «150,000,000»-ով։ Գնացի Ռոստա-ազի-տացիայի։

20 Թ Ի Վ

Ավարտեցի «Հարյուր հիսուն միլիոն»-ը։ Տպագրում եմ առանց ազգանվան։ Ուղում եմ, վոր ամեն վոք շարունակելով դրի և բարեկամի։ Այդ չեյին անում, դրա փոխարեն բոլորն եր փոխեյին ազգանունս։ Միևնույն է։ Այստեղ տպագրում եմ իմ անվան տակ։

Գիշեր և ցերեկ Ռոստա։ Հարձակվում են ամեն մի տեսակ զենիկիներ։ Գրում եմ և նկարում։ Պատրաստեցի մոտ յերեք հազար սլակատ և վեց հազար մակադրություն։

Անցնելով բոլոր քաղաքներին, ատելություն, կանցելյարչ-չինայի և բթամտություն միջից՝ բեմադրում եմ միտերիայի յերկրորդ վարիանտը։ Գնում եմ I ՌՍՖՍՀ-ում, և կրկեսում գերմաներեն լեզվով Կոմիտեների 3-րդ կոնգրեսի համար։ Կրկնվեց մոտ հարյուր անգամ։

Սկսեցի դրել «ИЗВЕСТИЯ»-ում։

22 Թ Ի Վ

Կազմակերպում եմ МАФ հրատարակչությունը։ Հավաքում եմ ֆուլթուրիստներին — կոմունան։ Հեռավոր Արևելքից յեկան Ասեկը, և մեր տուրուզմբոցներին մասնակից այլ ընկերներ։ Սկսեցի դրի առնել յերրորդ տարին մշակած «Հինգերորդ ինտերնացիոնալ»-ը։ Ուտոպիա։ Կցույց տրվի արվեստը 500 տարի անց։

23 Թ Ի Վ

Կազմակերպում ենք «Լեֆ»-ը։ «Լեֆ»-ը — դա մեծ սոցիալական թեմայի ընդգրկումն է ֆուլթուրիզմի բոլոր գործիքներով։ Այս բնորոշումով, իհարկե, խնդրը չի սպառվում, — հետաքրքրվողներին հանձնարարում եմ Ժուռնալի №№-ը։ Սերա համախմբվեցին՝ Բրիկը, Ասեկը, Արվատովը, Ռոդչենկոն, Լավինսկին։

Գրեցի «Դրա մասին»։ Անձնական մոտիվներով ընդհանուր կենցաղի մասին։ Սկսեցի խորհել «Լենին» պոեմը։ «Լեֆ»-ի լոզունգներից, մեծ նվաճումներից մեկը՝ արտադրողական արվեստների ապաստեցումը, կոնստրուկտիվիզմն է։ Բանաստեղծական հավելված՝ ազդեցիկ և տնտեսական ազդեցիկ՝ ոեկլամ։ Չնայած պոետական հայ-հույների՝ համարում եմ «վոչ մի տեղ, բացի Մոսսելպրոմից»-ը ամենաբարձր վորակավորման պոեզիա։

24 Թ Ի Վ

«Հուշարձան Կուրսկի բանվորներին»։ Բազմաթիվ դատախոսություններ իՍՏՄ-ում «Լեֆ»-ի մասին։ «Հորեկենական»-ը՝

Պուշկինին։ Յեւ այդ տիպի վոտանավորները մի ցիլլ։ Ճամբորդութիւններ՝ «Թրիֆլիս», «Յալթա—Սեւաստոպոլ»։ «Թամարա և Դեմոն» և այլն։ Վերջացրի «Լենին» պոեմը։ Կարգացի բանվորական շատ ժողովներում։ Յես շատ ելի վախենում այդ պո-վորական հետ հեղտ եր իջնել մինչև հասարակ քաղաքական եմից, քանի վոր հեղտ եր իջնել մինչև հասարակ քաղաքական վերապատմումը։ Բանվորական լսարանի վերաբերմունքն ուրա-խացրեց և ամրապնդեց պոեմի պիտանիւթյան համոզմունքի մեջ։ Շատ եմ գնում արտասահման։ Յեւլրոսական տեխնիկան ինդուստրիալիզմը, յուրաքանչյուր դարձ միայնել դրանք դեռ-ևս անանցանելի նախկին Ռուսաստանին— ֆուլթուրիստ—լեֆա-կանի մշտական իդեան է։

«ԼԵՅ»-ը ծավալվում է իր աշխատանքի մեջ:

Մենք գիտենք այդ «տվյալները» — պարզապես ԴՈՅ-ի մեծ ու պաղարյուն մեխանիզմի հաճախակի կանցելյաբական անչա-հազդողվածությունն առանձին ամսադրերի նկատմամբ:

25 𐎧 𐎠 𐎡,

Գրեցի «Թռչող պրոլետարը» ազխապոեմը և ազխ Վոտանովորենբի: Ժողովածու՝ «Ինքզանցիր յերկնքներով»:

Գնում եմ յերկրի շուրջը: Այդ ճամբորդության սկիզբը՝
վերջին պոեմն է (առանձին փոստանալորներով) «Փարիզ» թեմա-
յով: Ուզում եմ և կանցնեմ չափածոյից արձակին: Այս տարի
պետք է ավարտեմ առաջին վեպս:

«ՇՈՒՐԸ» գլուխ չեկալ: Նախ՝ Փարիզում կողոպտեցին, յերկրորդ՝ կես տարվա ճանապարհորդությունից հետո՝ զնգա-
կի պես նետվեցի ԽՍՀՄ: Նույնիսկ Սան Ֆրանցիսկո (կանչել
էին դասախոսելու) չգնացի: Շրջեցի Մեքսիկա, ՀԱՄՆ և
Ֆրանսիայի ու Սպանիայի մասերը: Արդյունքը՝ գրքեր— հրա-
պարակախոսություն— արձակ: «Ամերիկայի դյուտու» և վոտա-
նավորներ— «Սպանիա, Ատլանդյան ովկիանը, Հավաննա, Մեք-
սիկա, Ամերիկա»:

սերկա, Ամերիկա»:

Վեպն ալարտեցի մտքումս, իսկ թղթի վրա չանցկացրել, փորձվեալն մինչև դրվել վերջացնելը տոպոթովում էյի առեւտր- թյամբ դեպի մտացածինը և ինքս ինձնից սկսեցի պահանջել,

Վերջինի հաղանե-հանձանե, վերջին փաստացի: Առենք դա. 26—27
Թվերի համար ել ե:

1926 年 1 月

Աչխատանքի մեջ ինձ գլխավցարար փոխադրում եմ լրացրողի դերին: Ֆեւցետոն, լողունդ: Պոետները հարահրոց են բարձրացնում, սակայն իրենք լրագրել չեն լարողանում և ավելի շուտ տղադրվում են անպատասխանատու հավելվածներ: Իսկ ինձ համար ծիծաղելի յե նայել նրանց լիրիքական տխմարության վրա, այնքան հեշտ ե դրանով դրադվել, և վոջ վոքի համար, բացի իր կնոջից, հետաքրքիր չե:

Група ње «Известия»-јуџа, «Труд»-нуџа, «Рабочая Москва»-
јуџа, «Заря Востока»-јуџа, «Бакинский рабочий»-нуџа и нуџа
[ѲЕРѲЕР]јуџа :

Յերկրորդ աշխատանքս, շարունակում եմ տրուեալուրների և մենեստրէնների ընդհատված տրադիցիան: Գնում եմ քաղաքները և կարգում: Նովոչերկասկ, Վիննիցա, Խարկով, Փարիզ, Ռոստով, Թիֆլիս, Բերլին, Կադան, Սվերդլովսկ, Տուլա, Պրագա, Լենինգրադ, Մոսկվա, Վորոնեժ, Յալթա, Յելպատորիա, Վլատկա, Ուֆա, և այլն, և այլն, և այլն:

1927 年 1 月

Վերականգնում եմ (փորձ եյին արել «կրճատելու») «ԼՆՖ»-ը արդեն «Նորը»: Հիմնական զերբը՝ մտայածինի, եսթետիկականության և արվեստով հոգեկենսակցելու դեմ, հոգուտ ագիտի, վորակավոր հրապարակախոսության և խրոնիկայի: Հիմնական աշխատանքս «Комсомольская правда»-յումն է, և ահտաժամյա մշակում եմ «Լապր»:

«Լավը» համարում եմ ծրագրային գործ, ինչպես «Վարտիկավոր ամպը» այն ժամանակի համար: Սահմանափակում բանաստեղծական վերացական պրիոմների (հիպերբոլի, վենյետային ինքնարժեք կերպարի) և խրոնիկային ու ազդեցիկոն նյութի մշակման հարմար պրիոմների հայտնագործում:

Հեղնակա՛ն պաթոս մանրու՛նքների նկարագրման մեջ, վո-
րոնք սակայն կարող են լինել նաև ճիշտ քայլ դեպի ապագան

(«սանիրները չեն նստված— լամպերը փայլում են, դներն իջեցված են», ներածություն՝ պլանների քննության, ղանադան պատմական կոլլերի փաստերի համար, փորոնք որինական են միայն անձնական ասոցիացիաների կարգով («խոսակցություն Բլոկի հետ», «Ինձ պատմում եր խաղաղ հրեան, Պավել Իլիչ Լավրտը»:

Պետք է մշակեմ ծրագրվածը:

Նաև՝ գրված են սցենարիաներ և մանկական դրքեր:

Նաև՝ շարունակել եմ մենեստրելությունս: Հավաքել մոտ 20,000 տոմսեր, մտածում եմ «Ունիվերսալ պատասխան» դրքի մասին (տոմսատերերին): Յես գիտեմ, թե ինչի մասին ե մտածում ընթերցող մասսան:

1928 թ Ի Վ

Գրում եմ «Վատ» պոեմը: Պրես և իմ գրական կենսագրությունը: Շատերն ասում եյին, «Ձեր ինքնակենսագրությունն այնքան ել լուրջ չե»: Ճիշտ ե: Յես դեռևս չեմ ակադեմիկոսացել և սովոր չեմ խնամք տանել իմ անձին, համ ել ինձ հետաքրքրում ե իմ դործը, յեթե միայն դա ուրախալի յե: Վերելք ու փայրեջք չատ գրականությունների, սիմֆոնիստներ, հեալիստներ, և այլն, մեր պայքարը նրանց դեմ— այդ ամենը, վոր կատարվել ե իմ աչքի առջև. դա մեր չատ լուրջ պատմության մի մասն ե: Դա պահանջում ե, վորպեսզի գրվի նրա մասին: Յեվ կգրեմ:

ԲԱՆԱՍՏԵՂԺՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ԲԱՅՅ ՅԵՎ ԱՅՆՊԵՍ

Փողոցը փլվեւ, վոնց քիթը սիֆիլիտիկի,
գետը հեշտասիրություն ե՛լ լորձունքով փռված.
Նետելով սախտակեղենը մինչ վերջին տերեւիկը՝
Այգիներն հռնխին ձգվել են ցոփ ու բաց:

Յես յեւա հրապարակ,
խանձված թաղամասը
դրել ե գլխին չեկ կեղծամ, թե ինչ,
մարդիկ սոսկում են— բերնիցս կամաց
չարժում ե վոտները չծամված մի ճիչ:

Բայց ինձ չեն մեղադրի, բայց ինձ չեն հայհոյի,
ինչպէս մարդարեյի՝ կծաղկապատեն հետքս.
Գիտեն այդ փլված քթերով մարդիկ—
ձեր պոետն եմ յես:

Վոնց պանդուկ, ահալոր ե ձեր դատարանն ահեղ,
միայն ինձ չենքերի միջից բոցավառ՝
պոռնիկներն ինչպէս սրբության ձեռքի վրա կտանեն
և ասածուն ցույց կտան իրենց արդարացման համար:

Յեւ աստված լաց կլինի իմ զրքույկի վրա,
վոչ խոսքեր— ջղածդումներ են գունդուկծիկ
և կվազի յերկնքով վոտանավորներս թւի տակ
ու հեալով կկարդա իր ծանոթներին:

1914 թ.

Ձեզ, ապրողներդ քեֆերով զազիր,
տերերդ վաննայի և տաք կեղեթի,
ամոթ չի Գիորգիի ներկայացվածների մասին
կարգալ սյունյակները զաղեթի:
Գիտե՞ք դուք արդյոք շատերդ անձիրք,
վոր մտածում էք՝ ինչպես լավ խժռել,
գուցե հենց այժմ Պետրով պորտլիկի
վոտները ումբից են պոկվել:
Յեթե նա, վոր տարվել է սպանդ փութով
նկատեր հանկարծ՝ վերքերն իր մարմնին,
թե ինչպես կոտլետի մեջ քսված շուրթով
դոփալից յերգում էք Սեվերյանին:
Յեվ ձե՞զ, վոր սիրում էք ճաշեր ու կին,
պիտի տալ մեր կյանքն ի հաճույս.
Լավ է պանդուկի այն պոռնիկներին
մատուցեմ անանասի ջուր:
1915 թ.

ՍԻՐՈՎ ԻՐԵՆ Ե ՆՎԻՐՈՒՄ
ՀԵՂԻՆԱԿՆ ԱՅՍ ՏՈՂԵՐԸ

Չորս բառ:

Ծանրը, հարված ինչպես:

«Կայսրինը— կայսրին, տիրոջը՝ տիրոջը»:

Իսկ

ինձ նմանին

վորտե՞զ խցկվել,

վո՞րտեզ ե ինձ համար պատրաստված վորջը...

Յեթե յես լինեյի

փոքրը,

ինչպես Մեծ ովկիանոսը,

ալիքների թաթերին կկանգնեյի,

կզգվեյի լուսնին:

Վորտե՞զ գտնեմ ինձ համար սիրելի անուն,

ինչպես յես եմ...

Փոքրիկ յերկնքում չեր պարփակվի այդպիսին:

Ո, յեթե յես աղքատ լինեյի...

ինչպես միլիարդեր...

Փողը հոգու գողն է,

վոր կրծում է հոգին:

Իմ ցանկությունների սանձապուրծ հորդային

չեր բավի բոլոր Կալիֆորնիայի վոսկին:

Յեթե յես թլվատ լինեյի,

ինչպես Դանթը,

Պետրարկը կամ այն...

Բոցավառել հոգիս...

Յերգելով սաստել նրան— մոխրանալ...

Յեւ բառերը,

յեւ սերն իմ,

հանց հաղթական կամար,

փառահեղ,

անհետ անցնում են նրա միջով

բոլոր դարերի սիրահարներն համայն:

Ո, յեթե յես

լուռ լինեյի,

ինչպես ամպրոպ,

կնիւայի,

ցնցելով յերկրադնդի ճգնարանը դառամ:

Յեթե յես

զոռայի ամպրոպածայն,

ահուլի ուժով,

գիտավորները վշտից ցած կթափվեյին

ձեռքերով վառած:

Գիշերվա աչքերը լույսերով կկրծեյի—

ո, յեթե լինեյի յես

ազոտ,

ինչպես արեւին— ինքը...

Շատ ե հարկավոր ինձ

իմ փայլով փոռողել

յերկրի ամայացած գիրկը:

Կանցնեմ,

իմ մեծ սերը քաջ տալով ինձ հետ:

Ինչպիսի՞ գիշերում

զառանցանքային,

ախտավոր,

ինչպիսի Գողթից եմ յես սաղմնավորվել—

այսքան ահաբեկ

յեւ այսպես անհարկավոր...

1918 թ.

ՎԵՐԱԲԵՐՄՈՒՆՔ ԴԵՊԻ ՈՐԻՈՐԴԸ

Այս յերեկոն վճռեց—

սիրահարներ չդառնա՞լ մեզ.

մուժ ե,

ո՞վ կարող ե մեզ տեսնել, ո՞վ...

Յես խոնարհվեցի իսկապես,

յեւ իսկապես,

յես,

խոնարհվելով,

ասի նրան,

ինչպես բարի հայրիկ.

«Կրճերի քարափը շատ ե թեք—

յեղեք բարի,

հեռացեք:

Հեռացեք,

յեղեք բարի»:

1920 թ.

ՀԱՅՆԵՑՍԱԿԵՐՊ

Աչքերից չանթեր արձակեց ազդու.
 «Յես տեսա,—
 Քեզ հետ ուրիշ կին կար:
 Դու ամենաըստուր,
 ամենացած դու...»—
 Յեզ տեղաց,
 յեզ տեղաց
 յեզ տեղաց հայհոյանքը:
 Յես ուսումնական մարդ եմ, սիրելի՛ս,
 Թողե՛ք թնդյունները ձեր:
 Յեթե կայծակը չսպանեց ինձ—
 ապա ամպրոպն,
 ա՛ստված վկա, սարսափելի չե:
 1920 թ.

ՁԱԽ ՄԱՐԾ

(Նավաստիներին)

Պատրաստվեք յերթի:
 Տեղը չե դատարկ խոսքեր զրուցել:
 Լուռ, հոգեորդներ:
 Ձերն է
 Խոսքի հերթն,
 Ընկեր մառդեր,
 Ել բավ է որենքով ապրենք՝
 Աղամ ու Յեզվայից մնացած:
 Պատմության քոսոտ ձին քչենք:
 Ձա՛խ:
 Ձա՛խ:
 Ձա՛խ:
 Եյ, կապտաբլուզներ,
 Սլացեք արի:
 Ովկյաններից դենը:
 Թե՞
 Թեյդում կանդնած զրահակիրների
 Սուր կելն է մաշվել:
 Թող
 Թաղը գլխին
 Բրիտանական առյուծն հեծեծա:
 Կոմունան յերբեք չի հաղթվի:
 Ձա՛խ:
 Ձա՛խ:
 Ձա՛խ:

Անդ,

Վշտի լեռներից այն կողմ

Կուսական պայծառ մի յերկիր:

Սովից

Ու մահից դեն ծովը

Բյուր միլիոն քայլերով դպիր:

Մեղ պատեն վարձկան բանդաները թող,

Յերկաթե լավա թող վորձկան,

Ռուսիան չի մնա Անտանտի ներքո:

Ձա'խ:

Ձա'խ:

Ձա'խ:

Արծվի աչքը մի'թե կմարի:

Թե՞ մեր հայացքը հնին պիտ հառել:

Ամբապինդ սեղմիր

Կոկորդեն աշխարհի

Պրոլետարիատի մատներով ահեղ:

Դրոշներով պատիր յերկինքն աննվաճ:

Յեւ առաջ կրծքովդ խիղախ:

Ո'վ այնտեղ քայլում ե դեպ աջ:

Ձա'խ:

Ձա'խ:

Ձա'խ:

1918 թ.

ԱՐՏԱՍՈՎՈՐ ԱՐԿԱԾ ԱՄԱՌԸ, ԱՄԱՌԱՆՈՑՈՒՄ ՎԼԱԴԻՄԻՐ
ՄԱՅԱԿՈՎՍԿՈՒ ՀԵՏ ՏԵՂԻ ՈՒՆԵՑԱԾ

(Պուշկինո, Ակուլովո լեռ, Ռուսյանցեվի ամառանց, 27
վերստ Յարոսլավյան յերկաթգծով).

Հարյուր քառասուն արնի ուժով
բոցավառվում եր մայրամուտը,
դեպի հուլիս եր գլորվում ամառը.
սոսկալի շող եր,

շողը հոսանուտ—

ամառանբոցումն եր այդ բանը:

Կորացել եր Պուշկինո բլրակն

Ակուլովո լեռով,

խիլ լեռան տակը

ընկած եր դյուղը—

Ծոված իր տանիք կեղևով:

Խիլ դյուղի յետևը

փոս եր

դեպ այդ փոսն անկասկած

իջնում եր արևն ամեն անդամ

դանդաղ բայց հաստատ:

Ու վաղն

աշխարհը վողողելով

յեղնում եր ալ արևն

ելի:

Յեւ որ-որին

այդ ամենն

ինձ

բարկացնում եր
սոսկալի:
Յեվ արդ մի ուր յես զայրացած,
վոր ամեն ինչ վախից խամրեց,
կիս զոռացի արեւին—
«Իջի դու ցած,
հերիք տապում թափառես»:
Յես զոռացի արեւին
«Զրիակեր,
քնքշացել ես ամպերում,
խիկ յես ախտեղ ամառ ձմեռ
նստել սլակատ եմ նկարում»:
Յես զոռացի արեւին.
«Սպասիր դու
յեվ ինձ լսիր վոսկեճակատ
քանց հենց այնպես
անդործ շրջես,
դուցե ինձ մոտ
թեյի դու դաս»:
Ինչ արի յես
յես կորա
դեպ ինձ
կամքով հլու
իր շող քայլերն
ահա փռած
դաշտում արեն ե քայլում:
Ուղում եմ վախըս չհայտնեմ,
դնում եմ յես յես շիթթված,
Արեւին այլովն ե անցնում արդեն:
Այդուն ե հառել իր աչքը:
Պատուհան,
դուռ
ճեղք մտնելով
թափվեց արեւ մասսան,
թափվեց ու շունչ առնելով

Հնչեցրեց իր բասը,
«Քչում եմ իմ լույսերն յես
առաջին անգամ
ստեղծման ուրից
ինձ կանչել ես
դե պոետ,
թեյ բեր, բեր ինձ մուրարա»:
Սահեց աչքիցն իմ՝ արցունք
չողը խելքըս եր տանում
ինքնայեռը
տալով ցույց
ասի.
«Նստիր լուսատու»:
Վոր սատանան դրդել եր ինձ
հանդդնել ու դուռը նրան.
Հվար
նստել եմ աթուին.
վախում եմ դուրս չգա վատ բան:
Բայց անսովոր մի պարզութուն
եր նա հորդում
յեվ հետզհետե
մոռանալով
լրջութունս
նստել խոսում եմ լուսավոր հետ:
խոսում եմ յես
դեսից դենից
թե հողնեցրել ե ПОСТА-ն ինձ
խիկ արեւը թե՛
«Լավ
մի տխրիր
յեվ կյանքին պարզ նայիր:
Կարծում ես
հեշտ ե
ինձ լույս տալ

— ապա մի ինքդ փորձիր,
 բայց զնում ես,
 պետք է զնալ
 զնում ես լույս տալիս նորից»:
 Սոսում եյինք մինչ մութն աշապեա
 մինչև փովեր գիշերը զով:
 ել ինչ գիշեր
 իր հետը յես
 վարժված խոսում եյի դու-յով:
 Յե՛վ շուտով՝
 մենք մտերիմներ—
 Նրա լուսին եմ յես խփում,
 իսկ նա նույնպես
 «Թե իմ ընկեր
 մենք յերկուսս ենք, յես եմ և դու:
 Գնանք պոետ,
 դռներ,
 յերգենք
 աշխարհի վորջերը դորշ:
 Յես իմ արևը կը հորդեմ,
 իսկ դու ել քոնը՝ յերգերով»:
 Հրատն սովերի,
 դիշերի բանդն
 ընկավ շողքից արևի
 յերգի,
 Լույսի շիթի է արդ,
 Լույս տուր ուր ել լինի:
 Կը հոգնի նա
 սլառկեղ կուղե
 դիշերն՝
 այդ բուրժ քնկոտը
 յես կտամ իմ
 վողջ լույսերը
 կզնգա նոր առավոտը:

Լույս տալ ընդմիջտ
 Լույս տալ չորս կողմ
 մինչև վերջին ուր յերկրի
 լուսավորել—
 ու վոչ մի խոսք—
 այ լողունդն իմ և արևի:

1920 թ.

ՀՐԱՄԱՆ № 2 ԱՐՎԵՍՏԻ ԲԱՆԱԿԻՆ

Այս ձեզ—

բաւած բարիտոններ—

վոր Ադամից ի վեր

մինչ մեր որերը բորբ

դղրդեցնում եք թատրոն կոչվող վորջերը

Ռոմեո և Ջուլիետի արիաններով:

Այս ձեզ—

նկարիչներ,

վոր ձիերի պես դեր պարարտացած՝

խժռում եք, խրխնջում զարդն Ռուսաստանի,

արվեստանոցում թաղ կացած

հնի պես խիստ որինսղորդներ

ծաղիկներ ու մարմին:

Այս ձեզ—

վոր ծածկվել միաթիկ թերթիկներով

հակատին կնճիւրներ տված՝

Փութութիւտիկներ,

խմածինիստիկներ,

ակմեխտիկներ,

հանդերի վոստաճում խճճված:

Այս ձեզ—

զգզգվածներին փոխարինող

կոկիկ սանրվածքներ,

տրեխների տեղ լաք

պրուէտկուլտցիներ,

կարկատան գցող

Պուշկինյան խունացած ֆրակի վրա:

Այս ձեզ—

պարողներ, սրինդ փչողներ,

յեվ բաց ու արձակ դավաճանողներ,

յեվ մեղանչողներ թագուն, ծածկըված,

պատկերացնողներ զալիքն ապագա

ահադեմիական որսպահելով հսկա:

Ձեզ եմ ասում

յես—

հանճարեղ եմ յես, թե վոչ հանճարեղ

վոր զիզի-բիզի բաները թողել

յեվ աշխատում եմ այժմ Ռոստայում.

Ասում եմ յես ձեզ—

քանի հրացանակոթով ձեզ չեն վռնդել,

թողեք:

Թողեք:

Մոռացեք,

թքեք

թե հանդի,

թե արիայի,

թե վարդի թփի

յեվ թե արվեստի զինանոցից վերցրած

ուրիշ զանազան բաների վրա:

Այդ ում ե արդյոք հետաքրքրում,

թե— «այս խեղճը, ախ,

ինչպես եր սիրում

յեվ ինչպես նա դարձավ դժբախտ...»

Վարպետներ

յեվ վոչ թե յերկարածամ քարողիչներ

են այսօր մեզ պետք:

Լսեցե՛ք,

ահա չողեքարչերն են տնքում ուժգին.

փչում ե ճեղքերից, հատակից.
«Մեզ ածուխ տվեցեք Դոնից:
Փակահաղործներ
յեվ մեխանիկներ զրկեք դեպոյին»:

Ամեն մի դետի ակունքում
սպուկել, մի կողքը ծակված,
նավերը վռոնում են, նվում,
«նավթ տվեք մեզ Բազմից բերված»:

Մինչ վիճում ենք, ձգձգում՝
փնտրելով իմաստը թագուն.
«Մեզ տվեք դուք ձեներ նորանոր»—
անցնում ե վայնասունն
Երերի վրայով:

Չկան տիմարներ այլևս
բերանբաց ամբոխի նման
մաեստրոյի առջև կանգնած
սպասող թե ինչ պիտ դուրս գա իր շուրթից—
Ընկերներ,
տվեք նոր գեղարվեստ
այնպիսին,
վոր պետութունը դուրս հանի կեղտից:

1921 թ.

ԺՈՂՈՎԱՄՈՒՆԵՐԸ

Հաղիվ գիշերը դառնում ե լույս.
յեվ տեսնում եմ ամեն որ յես՝
ով գլխ,
ով քաղ,
վարչություն
ու լուս
ցրվում են մարդիկ հիմնարկներ պես—պես:
Հենց հաղիվ դու շենք ես մտնում,
ու ծառայողները՝
թաթախված թղթե գործի անձրեվում,
հավաքած մոտ հիսուն թղթեր—
ամենապիտանիները՝
ահա ցրվում են դեպի ժողովներ:

Ներկայանում ես,
«Ձե՞ն կարող արդյոք թույլ տալ տեսակցել.
Յես դեռ չատ վաղուց սպասում եմ դողով»:
«Ընկեր Իվան վանիչը նիստի յե գնացել՝
յերկու հիմնարկի միացյալ ժողով»:
Մաշում ես մոտ հարյուր սանդուղք:
Կյանքը չի ժպտում:
Ու դարձյալ.
«Ձեզ ասին, վոր մի ժամից հետո դնք.
Ժողով են անում՝
բանկոտպից դնելու
մի սրվակ թանաք»:
Մի ժամ անց՝
վոչ քարտուղար կա,
վոչ քարտուղարուհի:

Դատարկ ե չորս դին :
 Բոլորը մինչ 22 տարեկան
 Գնացել են կոմպոմոլի նիստին :
 Նորից եմ յեկնում աչքս դիչերին
 Յոթհարկանի տան են հարկը վերին :
 «Ընկեր իման Վանիչն յեկա՞վ բանկոռովից» :—
 «Նա ժողովի յե
 այր բեն , դիմ-կոմի» :
 Կատաղած՝ դեպ ժողով
 իսկում եմ ուժգին ,
 Վալրենի անեծք ճամբին տեղալով ,—
 յեվ տեսնում եմ ինչ .
 նստած են կեսերը մարդկանց :
 Ո՛ր , սատանուլթյուն :
 Իսկ ո՞ւր են մյուս կեսերը նրանց :
 «Մորթե՛լ ,
 «սպանե՛լ են» ,—
 Գոռալով ընկնում եմ ներս :
 Միտքս ե խախտվել ահեղ նկարից ,
 ու լսում եմ յես
 Հանդարտագուշտ ձայնիկը քարտուղարի .
 «Նրանք յերկ-յերկու նիստի յեն մեկեն :
 Որական
 քսան նիստի պիտ հասնենք :
 Յեվ ակամայից պետք ե վոր կիսվել—
 մինչ գոտին ախտեղ ,
 Իսկ մնացածն այնտեղ» :
 Հուզմունքից չես կարող քնել :
 Վաղ առավոտ ե :
 Տենչով դիմավորում եմ լուսաբացն անմար .
 Ո՛ր , դոնե
 դարձյալ
 մի նիստ ել լիներ
 բոլոր նիստերի վերացման համար» :
 1922 թ .

ՀՈՐԵԼՅԱՆԱԿՆ

Ալեքսանդր Սերգեևիչ ,
 Խույլ տվե՛ք ներկայանալ :
 Մայակովսկի :
 Տվեք ձեր ձեռքը :
 Ահա կրծքավանդակըս :
 Լսեցեք ,
 տնքոց , այլ վոչ բարախում
 մտահոգում ե ինձ նա ,
 Կորյունս դարձան հեղ լակոտ :
 Բնավ չգիտե՛յի ,
 վոր իմ թեթևամիտ գլխում
 կրում եմ յես
 ախքան հաղար սոնն
 կրակոտ :
 Յես քարշում եմ ձեղ ,
 Իհարկե՛ զսրմացաք ,
 կտանեմ տունը :
 Հո՞ւալ տվի :
 Յավե՞ց :
 Ներեցեք ինձ , բարեկամ :
 Ինձ և ձեղ համար
 ամբարված ե
 հավերժությունը :
 Մե՞զ ինչ՝
 կորցնել
 մի քանի ժամ :

Յեկ վազենք՝
 չաղակրատելով
 ինչպես առուն,
 ինչպես դարուն—
 ազատ,
 չըղթալերծ :
 Տես վերևում՝
 Լուսինն
 աշնքան է թալմ, սիրուն,
 վոր նրան
 առանց ուղեկցի
 դուրս դալն անգամ վտանդ է մեծ :
 Յես
 ալժըմ
 ազատ եմ
 սիրուց
 ու սլակատներից :
 Խանդի արջից
 մնացել է լոկ մորթին
 ճիւղանակիր :
 Կարող ես համոզվել,
 վոր յերկրը
 թեք է նորից,—
 Նստիր
 նստուկիդ սեփական,
 ու սահիր :
 Վոչ,
 յես չեմ տրվի տրամությանը չար—
 Ու վոչ վոքի հետ
 խոսել իսկ չեմ ուզում :
 Միայն՝
 մեզ նման մարդկանց
 ուռչում է անդադար
 խոփել հանդերի
 բանաստեղծության ավազում :

Անուրջը—մնաս է,
 և դուր է յերազել,
 պետք է տանել
 ծառայության ճանճրույթը :
 Բայց յերբեմն
 կյանքը
 բացվում է քեզ նորածե
 յեվ չնչինից
 խոչորն ես
 հասկանում դու :
 Ընդդեմ լերիկայի
 դրոհել ենք սվինով
 մենք շատ անգամ,
 վնասում ենք մենք խոսքեր
 մերկ
 ու ճշմարտացի :
 Բայց պոեզիան—
 մի բան է դա սաստիկ ուրիշական.
 նա կա—
 թեկուզ վիսովըդ տաս քացի :
 Այ, որինակ,
 հենց այս—
 խոսվում է, թե մայվում այսոր :
 Կապտամուրթ,
 դեղին բեխերը կախ,
 վոնց վոր մի բերլիական
 Նարուզդոնոսոր—
 «Կոռպսալս» :
 Տվեք մեզ բաժակներ,
 գլուխ միջոցը հին
 վիշտը գինով
 խեղդելու,
 բայց նայում ես—
 Ոհ,
 Red և White star -ից

դուրս են հոսում կրկին
բազում վիզաների

խայտաբղետ դեղով :
Ձեզ հետ ինձ հաճելի յե՛—

ուրախ եմ ,
վոր հյուր եք ինձ այսօր :

Մուսան

այդ լավ ե պար դալիս
ձեր ձեռքերում :

Ինչպես եր այդ՝ խոստում
ձեր Ուղան ,

վոր...

Ձե , Ուղան չեր ,

Ոնեգինն եր

Տառյանային գրում :

— Իբրե թե

մարդը ձեր

հիմար ե ,

ծեր , անատամ ,

յես ձեզ սիրում եմ ,

անպայման իմն յեղեք , "

յես այժմ իսկ

առավոտ

պետք ե հավատամ ,

վոր կըտեսնեմ ձեզ յերեկո :—

Ամեն ինչ կար .

Լուսամուտի առաջ հողին բանալ ,

նամակներ ,

ցնցումի ժելեն ներվային :

Այ ,

յերբ

ի վիճակի չես

անդամ վշտանալ :

Այդ ,

Ալեքսանդր Սերգեյիչ ,

ավելի շատ ե ղժվարին :
Հայդա , Մայակովսկի ,
հոսիր հարավ ,

սիրտը

հանդերով տանջիր քիչ—

սերն ել , ահա ,

այստեղ մարավ ,

թանկագին վաղեմի Վաղեմիչ :

Վոչ ,

ծերությունն չեն կոչում սրան :

Պրկած

մարմինս ահագին՝

յես

ուրախությամբ

յերկուսին կտամ պատաս

բարկացեն—

նաե յերեքին :

Ասում են—

յես նյութով

ինդիվիդուալ եմ :

Entre nous...

ցենզուրը չճանկոխ :

Հաղորդեմ ձեզ—

ասում են—

տեսել են

ВЦИК-ի

անդամ յերկու

սիրահարված անդամների :

Այ—

թողեկ են բամբասանք

ու սիրտն են փայփայում :

Ալեքսանդր Սերգեյիչ ,

դուք նրանց մի ել լրսեք :

Գուցե

յես

միակս
 իսկապես եմ ցալում,
 վոր դուք այսոր
 կենդանի չեք:
 Ինձ
 կյանքում
 ձեղ հետ
 բացատրվել եր պետք:
 Այ, շուտով
 յես ել
 կմեռնեմ,
 կսկսեմ ծաղկել:
 Մահից հետո
 մենք համարյա
 իրար կողքի պիտի կանգնենք,
 Ձերը Ու
 իսկ իմը՝
 ՅՄ
 Ո՞վ է մեր միջև:
 Ո՞ւմ կողքեր ծանոթ լինել:
 Յերկիրն իմ
 պոետներից
 անչափ է աղքատիկ:
 Մեր միջև—
 այ խաթա—
 Նադսոնն է խցկվել:
 Մենք կը խնդրենք՝
 նրան—հեռու
 վորևե տեղ,
 Առ-ին մոտիկ:
 Իսկ Նեկրասով
 կուրան,
 հանդուցյալ Ալյոշայի տղան
 Նա—յերգեր ել,
 նա—և քարտ,

այնպես,
 վատ չե տեսքով:
 Գիտե՞ք, արդյոք, նըրան.
 այ, նա
 լավ մոլորիկ է, հա՛:
 Դա
 արդեն մեր թայն է—
 թող կանգնի մեր քով:
 Ժամանակակիցնե՞րըս:
 Ձեյին սխալվի
 ձեր փոխարեն
 հիսունը տալով:
 Հորանջելուց
 կձեղքես
 այտեր ու բերան:
 Դուռը դռնից,
 Ռոդով,
 կիրելով,
 Գերասիմով—
 ինչ
 միապաղաղ տեսարան:
 Նու, Յեսենին,
 վոհմակը մոլորիկացողներին:
 Ծիծաղ:
 Կովը կողքին,
 ձենոցները լայք:
 Մի անգամ լըսես...
 բայց չե՞ վոր դա խոսից է,
 ձեռքին բալալայի:
 Պետք է
 բանաստեղծը
 կյանքում ել խառ վարպետ լինի:
 վոնց վոր սպիրտը սկոլտավյան շոտֆում՝
 մենք թունդ ենք, լուրջ:
 Բայց, ինչ է, այ, Բեդիմենսկին,

Վնաս չունի...

վոչինչ...

դադարի սուրճ:

Ճիշտ է,

կա

մեզ մոտ

Ասեյե՛վ

Կոլիան:

Դա կարող է,

կա այդտեղ

իմ կնիքը:

Բայց չե՞ք վոր պետք է

վաստակել ինչքան:

Փոքր է.

բայց

ընտանիք է:

Կենդանի լինեյիք,

կղանայիք Լեֆին

համախմբադիր:

Յես ձեզ

կվտահայի

անգամ աղիտկաներ:

Կասեյի մեկ անգամ.

— այ, այսպես,

կամ այնպես գրիր...

Դուք կարող

կլինեյիք—

լավ է վոճը ձեր:

Յես մահուդը

և ժիրկուստը

ձեզ կտայի,

Գուժի տիկնանց

իրբե

ռեկլամ:

(Յես նույնիսկ

յամբով փափսացի,

վորոպեսդի

միայն

ձեզ դուր գամ):

Դուք այսոր

կհրաժարվեյիք

թվատ յամբից:

(Սվինն

ու յեղանն են

գրիչը մեր

այսոր—

հոկտեմբերյան մարտերն

ավելի լուրջ են

Պոլտավայից,

ու սերն

ոնեղինյան սիրուց

ավելի հզոր:

Վախեցեք պուշկինյաններից:

դառամուղեղ մի Պոլտավին,

գրիչը բռնած

խցկվում է

ժանդոտած ու լսեթ:

— Իբրև թե՛

Լեֆերից

նույնպես

առաջ յեկավ

մի Պուշկին:

Վարպետորդի,

մրցում է դեռ—

Դերժավինի հետ...

Յես ձեզ սիրում եմ,

բայց կենդանվուն,

այլ վոչ թե մումիան:

Ծածկել են ձեզ փայլով

ժողովածվի:

Դուք

նույնպես

ձեր կյանքում
ասում են—

Հաճախ մոլեղնել եք,

Աֆրիկացի:

Շանվորդի Դանտես.

մեծ աշխարհիկ վնասարար:

Մենք հարց կտայինք նրան,

— իսկ ծնողները ձեր—ո՞վքեր են:

Դուք ի՞նչ եյիք անում

17 թվից առաջ:—

Միայն այդ Դանդեսին տեսնեյինք մի
կերպ:

Բայց ինչ եմ

չաղակրատում:

Հոգեհարձակ վոնց վոր:

Այսպես ասած՝

պատվո գերի յեք...

զնդակով զարկված...

Նրանք

վխտում են

նաև մինչև այսօր—

Ամեն կարգի

այդ վորսորդները

մեր կանանց:

Լավ ե մեզ մոտ,

Յերկրում Սովետական:

Հեշտ ե ասլբել,

Համերաչխ աշխատել:

Բայց, այ,

բանաստեղծներ,

գեթրախտարար, չըկան,—

Սակայն, թերևս,

հարկավոր չի այդ ել:

Դե բավ ե,

չողերը

այդարացն արդեն փորեցին

հանկարծ

միլիցիոները

հարցնի սրան-նրան:

Տվերսկոյ բուլվարում

չառ են սովոր ձեր բրոնզին:

Նու, կողմեմ,

յեկեք

պատվանդանի վրա:

Ինձ

կենդանության որով

հուշարձան կհասներ:

Կպայթեցնեյի

անշուշտ

ուժանակով:

Ատում եմ

ամեն կարգի մահացումներ:

Հարբում եմ

ամեն կարգի կյանքով:

1924 թ.

ՆԱԽԱԿ ՊՐՈԼԵՏԱՐԱԿԱՆ ՊՈԵՏԵՆՆԵՐԻՆ

Ընկերներ ,
 Թույլ տվեք
 առանց պողպալի
 և դիմակի ,
 իբրև ավագ ընկեր ,
 Վոչ հիմար ,
 սրտազին ,
 մի քիչ խոսեմ ձեզ հետ ,
 ընկեր Բեղիմենսկի ,
 Ընկեր Սվետլով
 և ընկեր Ուտիկին :
 Մենք վիճում ենք ,
 կոկորդներս խնդրում են կլեկվել ,
 բեմական հաղթանակներից
 դարձել ենք
 չնչափաբուր ,
 իսկ յես ունեմ
 դործնական առաջարկ , ընկերներ ,
 յեկեք ,
 կազմակերպենք
 ուրախ ճաշկերույթ :
 Փռենք
 դորդալին կոմպլիմենտներ ներքեւ ,
 ատամ կրճատացնողի
 ատամը սղոցենք .

ձուռնաչարսկու
 բաշխած
 դափնե սլաակները
 Ընդհանուր
 ընկերական
 ապուրը զցենք :
 Բնդունենք ,
 վոր բոլորն
 յուրովի իրավ են :
 Ամեն մեկն յերգում ե
 ըստ իր ձայնի ,
 ուժի ,
 կտրատենք
 վառքի ընդհանուր հավը ,
 ամեն մեկին
 տանք
 հավասար բաժին :
 Թողնենք
 նետելը
 խայթոցներ իրար ,
 ամեցնենք
 խոսքի
 նրբությունը վսեմ :
 Իսկ ընկերներն
 յերբ
 խոսքը ինձ կտան ,
 յես կլիքցնեմ այդ խոսքը
 և կասեմ .
 — Յես ձեզ աղաղեմիկ եմ
 թվում
 մեծ յետքով :
 Իբր , միակ
 քուրմն եմ
 սղոցիլայի անանց :
 Իսկ ինձ

Իրականում
 միակ այն է պետք,
 վոր լինեն շատ պոետներ
 լավ
 ու զանազան :
 Շատերն
 ուղտվում են
 նապաստովյան վեճից ,
 նրա համար ,
 վոր իրենց
 ավելի լավ կոչեն .
 — Մենք, իբր, միակն ենք ,
 մենք պրօլետ պոետներից ,—
 իսկ յես ձեր կարծիքով ի՞նչ եմ—
 վալյուտչիկ :
 Այսպես
 արհեստավոր եմ յես
 յեղբայրներ ,
 չեմ սիրում
 յես այդ
 փիլիսոփայությունը նենդ :
 Կծալեմ թևքերս՝
 աշխատե՞լ ,
 կուլե՞լ ,
 չնորհ արեք խնդրեմ ,
 դե հասա տվեք :
 Վիթխարի, հսկա
 դործ կա
 մեր առջև ,
 ամեն մարդ ունի
 յերգերն իր սիրած :
 Յեկեք աշխատենք ,
 լավ քրտենք մինչև
 քանակ-վորակի
 բարձրացման վրա :

Յես կոմունայով
 եմ չափում
 վոտանավորի տեսակը -
 նրա համար
 է սիրում
 հոգիս կոմունը ,
 վոր կոմունան ,
 ըստ իս ,
 բարձրություն է հսկա ,
 վոր կոմունան ,
 ըստ իս ,
 խորագուն խորություն է :
 Իսկ բարեկամ ,
 թե աղպական
 չկա
 պոետիայում ,—
 պրոտեկցիայով
 խաղառ
 կհարբեն հանդերը :
 Թողնենք
 չքանչանների ,
 պարզների բաշխումը ,
 դեն դցենք
 պիտակներ կսցնել , ընկերներ :
 Ձեմ ուղում պարծենալ
 մտքով նոր ու թարմ ,
 բայց, ըստ իս ,—
 պնդում եմ վոչ դրողի հպարտությամբ
 կոմունան—
 դա մի տեղ է ,
 ուր չինովնիկները կորչելու յեն
 և ուր շատ
 վոտանավոր ,
 յերգեր են լինելու :
 Մի դույզ հանդերով

հիանանք
 հենց վոր,
 Վսկսենք բանաստեղծիկին
 վոնց հանճար ձայնէլ.
 մեկին
 անվանում են
 կարմիր Բայրոն,
 մյուսին՝
 ամենակարմիր Հայնե:
 Ձեր, թե իմ կողմից
 վախեցնում ե մի բան—
 վոր չծանծաղանան
 մեր հոգիները լուրթ,
 վոր մենք,
 չբարձրացնենք
 կոմունիստական աստիճան
 դիտարկողիւրների տափակությունն
 ու չաստուշկաների դատարկությունը:
 Մենք հոգով մի յենք,
 հասկանում եք ինքներդ.
 սրտի դժով մեր մեջ
 չկա բաժանում:
 թե վոր
 դուք մեր կողմ չեք,
 իսկ մենք
 վոչ ձեզ հետ,
 ել զխկո՞ւմ ե այլևս
 մեզ
 անելու մնում:
 Իսկ յեթե
 կալցնում եմ
 յես ձեզ յերբեւե,
 և ձեզ վրա
 բարձրանում ե
 գրիչ-ձեռքն իմ,

հապա դա, վոնց ասում են,
 արյամբ եմ ձեռք բերել,
 յես հանգեր եմ
 ոանդել
 ավելի ձեզնից:
 Ընկերներ,
 թողնենք
 չարչու հակումները
 — Սա իբր իմ պոեզիան ե,
 իմ կրպակը— սա.—
 այն ամենն, ինչ արել եմ,
 այդ բոլորը ձերն են—
 հանդեր,
 թեմաներ,
 դիկցիա
 և բա՞ս:
 Ի՞նչ կա քմահաճ,
 մոխրային,
 քան փառքը.
 դադա՞ղ
 պիտ դնեմ,
 յերբ մեռնեմ հանկարծ:
 Թ՛քած,
 ընկերներ,
 ծայրահեղաբար,
 փողին,
 փառքին,
 և այլ բաներին վաղանց:
 Քան թե
 պոետական
 իշխանությունը բաժնենք,
 կուտակենք
 քնքուշ
 ու ձաղկող խոսքեր,
 յեկեք

անանուն,
աննախանձ
դենք
Ֆլոմունայի կառուցման
խոսք-աղյուսները:
Յեկեք,
ընկերներ,
Քայլենք վոտ-վոտի:
Մեզ նկատք չի
փնթփնթող
կեղծամբ ճաղատ:
Հայհոյել ուղեք—
թշնամիներ շատ
ձան մյուս կողմում
կարմիր բարեկազի:
1926 թ.

ՄԱՐԲՍԻՉՄԸ ԶԵՆՔ Ե, ՄԵԹՈՒ ՀՐԱՋԻԳ.
ԱՅԻ ՄԵԹՈՒԸ ԴՈՒ ՀՄՈՒՏ ԳՈՐԾ ԱԾԻՐ

Սվիններով
յերկու դարերի կցուրդն
ամրացնում է
զորքը բանվորական:
Իսկ վոմանք
սվինը դործածում են,
վորպեսզի նրանով
քչփորեն առամ:
Ամեն ինչ լավ է.
յերգում է քնարերգակը,
քննադատն ընկել է
քննադատության դիրիջ.
քանաստեղծն ունի
իրեն տաշտակը,
իսկ քննադատը՝
իր տաշտակիլը:
Բայց կան
անկարող մարդիկ,
վոր հնուց
չունեն բան,
գողտրիկ ձեռագրից զատ:
Բայց ելի
խցկվում գրքի մեջ.
տեղում գովք
ու ջարդ.

քննադատական աղնարկ
 հրետանուց :
 Յեւ վորպեսզի
 դեմքը
 լինի դիտնական
 աղպիսի դատարկ
 մարդու չարակամ, —
 նրա սեղանին
 միշտ՝
 փողով ծածկված՝
 Պլեխանովի հատորն է
 չկտրտված :
 Անդեր է անում Փրազը
 (տես տղայությունը)
 Յեւ վնում նրա յետքից,
 ինչպես դայակի :
 Կեցությունը, —
 իսկ սրա մոտ՝ ուտելու հարցի լուծումը —
 վորոչում է դիտակցությունը :
 Թերթելով
 գրողներին
 «Լ» տառաչարքում
 Լեւոնտովի
 անունը
 հանդիպելով՝
 քննադատը պարզում է,
 թե ինչ եր ուտում
 նա առաջինը
 և ինչը՝ յերրորդ :
 — Շամպայն նա խմում եր :
 խմում եր, թերևս :
 — Թանձրախիտ է չերտը բուրժուական :
 Իսկ դեպի
 թթու կաղամբն
 հր սերը

ապացուցում է
 ճաշակ կալվածատիրական :
 Լեւոնտովի մեջ, որինակ՝
 վոր չգնանք հեռու,
 միտքն
 ավելի չէ,
 քան վարունդն աղացիայում :
 վորջը
 յերկնային
 հույներ լուսատու,
 և վոչ մի հատ խոսք
 ելեկտրոֆիկացիայից :
 Բայց
 մաքրելով միջուկը
 Փրազյորական կճեպից,
 բալլաները —
 պատյանից լիրիզմի՝
 ընդունում եմ՝
 Լեւոնտովը
 մոտ է, թանդ նորից,
 իբր առաջին
 մերկացնողը լիբերալիզմի :
 Մասսային պարզ է,
 խաբես ել վորքան,
 պտույտ դործելով Միլյուկովի նման,
 լուսատուները
 Լեւոնտովի մոտ
 շարժվում են յեղել
 անհոգմաղաց,
 իսկ մի քանիսն՝ անդեկ :
 Բայց աղպե՞ս
 կմշակեն
 հույժ կարևոր թեման :
 ինդիվիդուալիզմով լցնելով այն :
 Դեբբը դեպ դժոխք,

Իսկ հոգիները՝

դժբախտ :

Իսկ ուր է, ձեզ հարցնում եմ, մերձեցում-
չաղկապ :

Հերիք են

լեզենդներն

այդ աստվածային :

Քաղվածքով բերված ամեն տողովն

իրա

Լերմոնտովն

ապացուցում է,

վոր ինտելիգենտ

է նա,

ընդ վսրում նաև

ապադասակարգային :

Այ, ուրիշ բան է

այն մեր Սոյուզան,

— մոռացել եմ,

դժբախտաբար,

աղդն ու հայրանունը,—

նրա յերգերում

Կոմիտեների

տրոփ կա...

Այ, դա յե

իսկական ստեղծագործությունը :

Սոյուզան

աղյուսն է

ինչ-վոր մի շենքի,

նա չի,

վոր խոսելու յե ծուռ ու շեղակի :

Սոյուզան

ստեղծագործում է

չմթադնելով զիտակցությունը,

առանց ալիտերացիաների,

հանդերի քաջքշուկի :

Այեա, ստորակետ

չիմանալն

Սոյուզայի՝

Փոխարինում է բնաղբային

մասսայական խելքը,

վսրովհետև

իր մայրիկը

բատրակուհի յեր,

Իսկ հայրիկը՝

բանվոր ու դյուղացի մեկեն։—

Հետևանքում՝

սգոմիդորից ավելի պարզ

մի բան

ծածկվում է

դորշ մշուշով անեղր,

և այդ

սարերը

խեղձ տիմարության

մի քանիսն

անվանում են մարքսիզմ :

Թոկից

չեն խոսի

կախվածի թերթում,

չի փոխվի

չարունը ջանասեր մարդու :

Լեժնեը կխնդա—

«նա վեչնեի մասին է» :

Իսկ վեչնեը թե՛

— նա Լեժնեի մասին» :

1926 թ.

Պետհրատն է կենտրոնը
 յերկրագլխի
 ծառայության կրքից
 աճում են
 շտապ ու բաժին :
 Վերադարձի
 ժողովուրդը
 ատամներով դրժերը կրծի ,
 զոռ են տալիս
 միլիթանոց
 տիրաժին :
 Փայլում է
 բյուրաչյա
 տրեստի յերեսին
 ելեկտրական կերոնը
 թերթերն Ավերչենկոյի ,
 կարում են
 Մարքսին ,
 հոնարար է ստանում Կիկերոնը :
 Պատրաստ է :
 Իսկ վարիչը մյուս ուր
 խոթվում է զրտնաճաք
 վերնագրի մեջ ,
 ինչպես բակ մըտնոյ լծափայտ :

վաթեթն անուաման :

Ինչով եք պրոլետարական—
մեծապատիվ պոետ—
դուք ձուլված եք բոհեմին
իննը տարի առաջ:
Դե, ասացեք,
մեծապատիվ պրոլետ,
դուք վաղուց
դինամը
տեսել եք աչք առ աչք:
— Ներեցեք դուք
մեղ,
չուխայափորներիս,
վոր թույլ են մեր յերգերը:
Չունե՞ք, արդյոք,
դարձուցկայով կարգավելու փափագ:—
Այդ,
տըրեխներ հագած,
յեկել են հովեկները՝
դյուղացիական դրողների
վերնադրի տակ:
Վորքան է այս ամենը տաղտկալի,
վոր վայր կընկնեն մեռած՝
ճանճերն անգամ,
միայն մի Ռադիմով
ինչե՞ր չի կտտարի
հեկդամետրով
իր հոսյու-ռյադանական:
Լուսնյակային
ճաղատների լաքով,
դրիչը ձեռքներին
ու համոզված հողով,
խառնըշտելով մըրվի
խըռիվ խեճները,
Հոկտեմբերի մասին
ազնվյորեն դըրում են

ուղեկիցները:
Առաջ
վորը եր թըլում անգամ Լեոկովը—
Տոլստոյի կողքին
նա չեր ել յերեում:
Դե ինձ ասեք,
թե ինչ հեռադիտակով եր,
վոր կերևար Լիդինն
այն որերում:
— Ռուսաստանում՝
կոնձելն է
միակ հաճույքը հին...
Իսկ կոնձելու համար՝
մի քիչ պանիր
ու մի կըտոր չոր հաց:
Յեվ խըռստած՝
դուռում են դրժողները
կենցաղի մասին՝
Պետհրատային
կաստիքների
կյանքով վոլեոլված:
Թըլում են անհեթեթ՝
ծխամարձի
քուլաների ներքո—
Ամեն չիլաչլիթ
խմում է
Փոկան-ընթերցող:
Իսկ չընկարագրված կյանքը
անցնում է
կողքով
վողոցներից ու լուսամուտների տակից
փուշտացող:
Իսկ չորս բոլոր
քննադատներն են թռչկոտում.
փրփուր, ոճառ:

— Յեղրայր, մեր դրողները լավ են,
առավել:

Հանճար ե կաղինը,
Սաննիկովը—հանճար... .

Ամեն ինչ հլասքանչ ե.
սլատրաստ ենք ծառայել:—

Աճուրդի յե հանված
գրականությունը:

Ո՞ւր եք դուք,
վոր ասողեր ցանող

կամ ճշմարտություն կըռող եք:
Լոկ չորս հարկանի յե խալտուրայի տունը.

Պետհրատը,
քննադատը,
ընթերցակն
ու դրողը:

Այժմ
սակավ ե դարձել
գալարը ճյուղերի:

Գրականության ծառը
չոր ե, մերկ:

Վորպեսզի պոետը
ճյուղի պես գալարի—

վարպետությունը բարձրացրեք:

1926 թ.

ԳՐՈՂՆԵՐ ԵՆԵ ՄԵՆԻ

Առաջ
հարգում եյին
հանճարներին միայն:

Խելքին
մասսաներից
դե ի՞նչ բարիք:

Ասենք թե,
այսպես,
մի ճուրղենե Իվան

գալիս եր
մի այսպիսի Փարիզ:

Նրբագեղ կյանք,
ճաշե՛ր,
պարեր հոսող...

Աշխարհիկ
քնքշանքների շրջանում,

դրողը,
ջերմացած
«տարածության պաթրոսով»,

անցած տարիների
ձյունն եր անըջում:

Ապրելով
ճորտային կոպեկների հաշվին,
մաշելով մատիտներ՝
մի քանի արշին,

անվերջ փոխելով
սրողաները,—

զրոյը զեղգեղում եր—

«Ի՞նչ զեղեցիկ,
Ի՞նչ թարմ էյին վարդերը»:
Իսկ այժմ

այսպէս են
զրվում

զործերը զրական:—

Գրողը

փաստն է վերցնում
կենսաթրթիւ

և իրական:

Վո՛չ նրա համար,

վոր հոշակի անունն իր,—

զրում է,

սկսելով անձերին ցնցել:

Յեթե հերոս է—

տո՛ւր անունը...

Յեթե սրիկա յե—

զրի՛ր հասցեն...

Վո՛չ հաճույքի համար,

և վո՛չ ճոռոմախոսության—

կոմունիզմի համար,

սպիտակ բանդայի դեմ:

Մի բան է խորհում

ճակատն այս լայն,

վորպետի ճիշտ լինի,

հակիրճ

և սեղմ:

Տողը—

փամփուշտ է:

Հողվածը—

պահուսակ:

Թերթի եջերից,

և վոչ թե վեպերից

հաստակող

համալարելով

քնածներին

արթնացնում ենք ահա,

խիում, թշնամուն,

քչում հանդիսա ինքնագոհ:

Ուրիշ բան է—

վեպը:

Բառայի՛ն կուրորտ մի:

Հանգստություն է բուրում

եջերից

կարդացված:

Իսկ

լրագրողը

հնության պրոկուրորն է,

տողերով

և իր կյանքով

կառուցման դիրքում կանգնած:

Յեվ ինձ,

լրագրողիս ել,

մի բան է պետք միայն,

վոր մամուլը

կարի

միանգամից,

վոր լուսամուտի

ձեղքվածքից

ինձ վրա

նշան վերցնի

թշնամին:

Իսկ ով հիմա էլ

յերկրից

պրողայի՛կ

ճախրելով՝

յերկինք է բարձրանում,

թող աճեցնի

վարդերն իր

Թղթային

ամսադրային

ջերմոցներում :

Դեպի Թերթե'րը...

Գիրքն, իհա'րկե,

վատ չե,

բայց սիրում եմ

Թերթի հետ շրջել,

նա ժի'ր ե :

Իսկ մաքուր արվեստը

Թող M.K.X. դնա,

այդեպորժության

բաժինը :

1928 թ.

ՍԵՐԴԵՑ ՅԵՍԵՆԻՆԻՆ

Դուք անցաք,

ինչպես ասում են,

այն աշխարհը :

Ունայնություն... :

Թռչում եք՝

ասողերը ճեղքելով :

Եւ քեզ վոչ ավանս,

վոչ գինեատուն :

Զգաստություն :

Վոչ : Յեսենին,

սա չե հեղնանք

ու ծաղր,—

Վիշաք

կոկորդուսըս

դունդ ե անմարսելի :

Տեսնում եմ՝

կտրված յերակով դուք դանդաղ

ճոճում եք պարկը

սեփական

վոսկորների :

Դադարեցեք,

Թողեք :

Խեղճը գլխի'ն ե ձեր :

Թույլ տալ,

վոր մահվան կավիճն

այտերը
 ներկել^ո :
 Դուք չե՞ք վոր ,
 ղիտեյիք այնպես սիրազործել ,
 վոր չեր մատչելի
 աշխարհում
 վոչ մեկի :
 Ինչի՞ց ,
 ինչո՞ւ համար :
 Կասկածն ինձ ուտում է :
 Քննադատները փնթփնթում են .
 — պատճառն այս բանի՝
 Այս է , այն է ,
 իսկ հիմնականը՝
 չըկար զոգումը ,
 հետևանքը՝
 անչափ պարեջուր ու զինի :—
 Իբրև թե
 փոխարինեյի՞ք դուք
 բոհեման
 դասակարգով ,
 դասակարգը ձեզ կաղզե՞ր
 չեր հասնի բանը տուր ու դմբոցի :
 Նու , իսկ դասակարգը
 ծարավը
 կոտորում է կարագո՞ւմ :
 Դասակարգը—նա էլ
 խմելում բնավ դմբո չի :
 Իբրև թե ,
 ամբաջվե՞ր ձեզ
 մի նապաստովական ,—
 կդառնայիք դուք
 բովանդակությամբ
 ոժտված ավելի ,
 կդրեյիք ,

Իբրև ,
 հարյուր տող
 դուք որական ,
 Դորոնինի նման
 յերկար
 ու տաղտկալի :
 Ըստ իս
 իրական դառնար
 այդ թակարդը ,
 Ավելի քան վաղ
 կդրեյիք դուք ձեզ կյանքից
 լավ է ելի՝
 արագից մեռնի մարդը ,
 քան ձանձրութից :
 Ձեն բացատրի
 մեզ
 կորստյան պատճառները
 վոչ պարանը ,
 վոչ ել դրհատը հատու :
 Թերևս
 թանաք ունենար
 «Անդլեթերը» ,
 Ձեր յերակը
 չեյիք
 բանա դուք :
 Ընդորինակողներն սերախացան ,
 Բիս :
 Ինք իր հետ
 դատաստան տեսավ ,
 ամբողջ մի դատակ :
 Ի՞նչ ողուտ
 ինքնապանների
 ահադին խմբից :
 Լավ է պատրաստել
 ավելի մեծ քանակով

Այժմ,

ընդմիջատ,
լեզուն

բերանում փակվեց:

Ծանր է,

անտեղի յե

միտթերիաներ

սարքել:

Ժողովուրդը,

լեզվաշինարարը մեծ,

կորցրեց

մի շաչուն

չվայտ աչակերտ:

Յեվ բերում են ցախը

հոգեհանգստյան

վոտանավորների,

դեռ անցյալ

թաղումներից

անավարտ, կիսաչնչին,

վոր պատեն

չիրմաբլուրը

ցցերով բուրժ հանդերի:

Միթե այդպե՞ս եր պետք

պատվել

բանաստեղծին:

Ձեզ մինչև իսկ չեն ել ձուլել դեռ

հուշարձան,—

Ո՞ւր է նա,

վորձաքարի զանգվածը

կամ զնդոցը բրոնզի,—

այն ինչ, չիրմի ցանկապատին

արդեն

մոտեցան

նըվերումների

Թանաք:

և հուշերի

աղբն ու զիզբերի:

Ձեր անունը փախքոտել են

թաշկինակով,

ձեր խոսքը թըքոտում է մի Սոբինով,

թխելով,

սատկած կեչու տակ,

իր տողը.

«Ни слова, о друг мой,

ни вздо-оха!»

Ե՛ր,

այլ կերպ կխոսեյի

յես խկույն և եթ

Այդ Լեոնիդ Լեոնդրինիչ

կոչվածի հետ:

Ինչպես մի սկանդալիստ՝

յեղնել այստեղ

աղմըկոցով.

— Թույլ չե՛մ տա,

ծամծմեք պոեզիան

ու ճմրթեք,—

խլացնել նրանց

յեռամատ

մի չվոցով.

— դե բա՛վ է,

ձեր հե՛րն ել, մե՛րն ել...

լռեցե՛ք...

Վորպեսզի ցրվեր

ապաշնորհ գարշանքը՝

Պինջակ-առաքատների

խավարն

ուռցնելով,

վորպեսզի կողանը

հողմավար

ցիրուցան դար՝

բեխերի տեղը

հանդիպողներին

կողերը խրելով:

Աղբը

տակավին

քիչ է նոսրացել:

Անելիքներ շատ կան—

հասցընե՛լ միայն:

Պետք է

կյանքը

նախ

վերականգնել:

Վերականգնելով,

ներբողել և այն:

Այս դարը

դժվար է

դրչով նկարագրել,

բայց առաջե՛ք,

դուք,

յերկսեռ հաշմանդամներ,

վո՞րտեղ,

յե՞րբ,

վո՞ր մեծն է այն՝ ընտրել

մի ճանապարհ,

վոր ավելի մաշված:

ու հեշտ լիներ:

Խոսքը—

զորավարն է

մարդկային ուժի:

Մա՛րչ:

Թող սլայթի

յեանում

ժամանակի արկը:

Դեպի հին որերը

հողմի սկես

Թող քշվի

միայն մաղերիդ խճճվածքը:

Մեր մոլորակը

քիչ է հարմարեցված

ուրախության համար:

Պետք է

կորդել

ուրախությունը

դալիք որերի:

Այս կյանքում

մեռնելն այնքան էլ չէ դժվար:

Կառուցել կյանքը

դժվար է

շատ ավելի:

ՌԱՆԿ ԸՆԴ ՈՒՍԱՅԹ

Թե
 Հալաննային
 նայեք մի ակնթարթ
 յերկիր ինչպես սկսեցնե՛
 յեղեմ ե թվում :
 Կանգնած ե
 Ֆլամիդոն
 արմալենու տակ .
 Ծաղկում ե
 Կոլլարիոն
 վողջ Վեդադոյում :
 Հալաննայում
 ամեն բան
 սահմանորոշված ե՝
 Սպիտակներն ունեն դոլլար,
 իսկ սևերը—չե :
 Ուստի և
 Վիլլին
 խողանակով կանգնել ե
 «Հենրի Բլեյ
 ընդ բոք, Լիմիթրդի» առջև .
 իր կյանքում չատ ե
 լվացել
 Վիլլին—
 Փոշու հատիկների

մի ամբողջ անտառ :
 Դրա համար
 թափվել են
 մազերը Վիլլի,
 Դրա համար
 վորը
 ներս ընկել իսպառ :
 Փոքր ե
 նրա ուրախության
 սպեկտրն աղոտ—
 կողքի վրա վեց ժամ
 քնով անցնել,
 մեկ ել թե նավահանգստի
 տեսուչը
 զող—
 վաղելիս նետի
 Վիլլին
 մի ցենտ :
 Այդպես կեղտից
 կաղապեմ մի՞թե...
 Գուցե թե՞
 Կլիսիվայր
 քայլել սկսեյիր,
 այն ժամանակ
 ավելի չատ
 կեղտ կհավաքեյիր՝
 մազերն (հազար են,
 վոտքերն՝
 յերկու :
 Կողքից
 անցնում եր
 Պրադոն պնճաղարդ
 մերթ զնդում,
 մերթ բռնկում ե
 յերեքվերսոյան ջազը .

հիմարին կը թվա,
 թե խակապես
 նախկին դրախտը
 Հալաննայումն է հենց :
 Վիլլիի ուղեղում
 քիչ են ծալքերը,
 քիչ են ծիլերը,
 քիչ է և ցանքը :
 Միմիայն
 մի բան
 Վիլլին սերտել է,
 կարծր ինչպես
 Մասեոյի
 քարե արձանը :
 Սպիտակն
 ուտում է
 անանաս հասուն :
 իսկ սևը՝
 նեխված
 թաց անանասներ :
 Սպիտակ աշխատանքը
 սպիտակն է անում,
 իսկ
 սև աշխատանքը
 սևը :
 Հարցեր քիչ են ծակել
 Վիլլիի խելքը,
 բայց մեկը կար
 դիպուկն ամենից :
 Յեւ յերբ
 այդ հարցը
 մտավ Վիլլիի ուղեղը,
 խողանակն ընկավ
 Վիլլիի ձեռքից :
 Յեւ պիտի պատահեր,

վոր հենց նույն
 պահին—
 Սիգարի արքա
 Ենրի Կլեյի մոտ
 դար
 սպիտակ
 քան թե յերամն ամպերի,
 մեծադույնը
 շաքարի արքաներից :
 Նեղրը մոտենում է
 Հաստ մարմնին
 վստահ :
 — «Այ բեղ յեր պարզոն
 միստեր Բրեդդ,—
 ինչո՞ւ չաքարը
 ճերմակ, ճերմակ
 պիտի պատրաստի
 սևադույն նեղրը :
 Ձեր բեխերին
 սաղում չի
 սև սիգարը,
 նեղրի համար է
 նա,
 սև բեխավոր,
 իսկ յեթե
 սիրում եք
 սուրճը չաքարով
 հասաւ խնդրեմ
 ինքներդ
 չինեք չաքարը :
 Այդպիսի հարցումն
 իզուր չի անցնի,
 Արքան
 սպիտակից-դեղնադույն դարձավ,
 պտույտ յեկավ

արքան
Համեմատ Հարվածի
յերկու ձեռնոց նետեց
ու հեռացավ:

Շուրջը

ծաղկում էյին

բնության հրաշքները:

բանանները

հյուսել էյին

մի խիտ ցանց,

և քսեց

սպիտակ վարտիկին

նեղը

ձեռքի արյունը

քթից զնացած:

Նեղը փնջացրեց

ջարդված քթով,

բարձրացրեց խոզանակը՝

դեմքին ցավ

հսկա.

նա վո՞րտեղից իմանար,

վո՞ր նման հարցով

պետք է դիմել

Կոմիտե'րն,

Մո'սկվա:

1927 թ.

ՓԱՐԻԶՈՒՀԻՆ

Դուք պատկերացնո՞ւմ եք ձեզ

փարիզյան կանանց—

Պարանոց մարդարտապատ

ձեռքը—աղամանդաչող թավիչ ե...

Թողեք, մի՛ պատկերացնեք,

կյանքն

սովելի յե դաժան,—

Իմ փարիզուհու տեսքը—

ուրիշ է:

Ճիշտն ասած, չգիտեմ

ջահե՞լ և նա

թե՞ պատավ,

դեղնության չափ

կոկված է նա փայլով:

Ծառայում է

նա

ռեստորանի պեռքարանում,

փոքրիկ ռեստորանում—

Գրանտ-Շոմյոր:

Խմել են բուրգոնյան գինի—

ցանկանան պուցե

թեթևության համար,

դուրս դալ—պահանջում է հանգիստը:

Մադամգելի պարտքն է—

սրբիչ հրամցնել,

նա
 այդ գործում
 ուղղակի
 արտխառնե :
 Մինչև
 հայելու մոտ
 յերեսիդ բռնիկը կտնտուես ,
 նա ,
 խաղացնելով
 ժըպիտը դեմքին ,
 չպար , ոծանելիք
 կըհրամցնի քեզ ,
 կմատուցի պիպիճակս
 և ջուրը կըմաքրի :
 նա ,
 այդ ստրկուհին ,
 դըրկված արևի շողից
 ամբողջ որերով
 ցցված է
 կըլողետային հորում :
 Հիսուն սանտիմի համար—
 վոր արժեքով չերվոնեցի
 տըղամարդուց—
 մոտ
 չո՛րս կոպեկ է անում :
 Լըվացարանի մոտ
 ձեռքերըս լվանալով ,
 չնչեւով
 անուշահոտության
 առատությունը զարմանալի ,
 այդ մաղմաղելի վրա
 տարակուսելով ,
 ցանկանում եմ
 ասել մաղմաղելին ,
 — Մաղմաղել ,

ներեցեք ,
 ձեր տեսքը ,
 խըղճալի յե :
 Պետքարանում
 սպանել ջահել հասակը—
 սպիտո՞ւ չե :
 Թե՞
 ինձ
 փարիզուհու մասին սըտել են ,
 Թե՞
 դուք , մաղմաղել ,
 փարիզուհի չեք :
 Ձեր տեսքը
 թոքախտավորի յե ,
 թառամած եք :
 Հասարակ չուլքիներ...
 ինչո՞ւ և վոչ մետաքսից :
 Ինչո՞ւ
 չեն ուղարկում ձեզ
 պարմյան մանուշակներ
 յերախտապարտ պարոնները—
 լեվիեցուն քրտակներից :
 Մաղմաղելը լուկ էր ,
 գըլորվում էր թնդյունը
 պանդոկի ,
 առաստաղի ,
 և մեր վրայով :
 Այդ
 փարիզեցիների մեջ
 Մոնպառնասի հոնդյունն էր
 պըտըտվում
 ուրախության
 ծաղրափորով :
 ներեցեք ,
 կըճտացող սուղերիս համար—

4—

գարշահոտ ջրափոսերը
պատկերման համար,
վոր հրում ե:

Բայց Փարիզում
դըժվար ե շատ
կանանց համար,

յեթե
կինը
չի ծախվում,
այլ—ծառայում ե:

1927 թ.

ՎԵՅ ԿՈՒՅՍԵՐ

Յերկինք հառած
դեմքերը
յեփած դետնախնձոր,
նեղրից ել սև,
վոր բաղնիք չի՛ տեսել
բնավ,
վեց ջերմեռանդ կաթուղիկ կույսեր
խմբով

մտան
«Շնայան» շողենալ:
Առջևից
և յետևից
ձիդ են, ինչպես պարան,
ասես մեխից՝
յուսերից կախ
մի-մի շալ,

խակ դեմքերը
պատեղ են
ծաղքերը ճերմակ,

ինչպես
խողի տոտիկներն են
զատկին շինում ծալ-ծալ:
Տարիները թող լցնեն
կյանքի կլոտան հետզհետե,
բավական ե ինձ

հիշել
հրաշքն այն միայն,

խոր մի հորանջ

ճեղքում է

բերանն իմ յետև,

Մեքսիկական ծոցից ել լափն:

Զգաստ

ու մաքուր,

ինչպես բորյան թթվուտ,

հսկադրոնով,

մեկտեղ,

նստում են ճաշի:

Ճաշից հետո,

միասին զուգարան են մտնում:

Մեկն հորանջեց՝

հորանջում են վեցն ել:

Հայտնի մասերի տեղ,

ձիւղ ու համաշաւի,

ուր կանանց մոտ ուռուցկություն ե—

սրանցը ձոր.

մի ձորի մեջ կախած է

արծաթյա խաչ,

մյուսի մեջ—մեղալներ

Պիտով

ու Առյուծով:

Դեռ շատ վաղ

չուլով աչքերը անխուփ.

դրախտում

(խարկե)

կառնեն քունները,—

ինչպես անդիրիֆյոր նվադախումբ,

հանում են

ճամբի

վեց ալեալաբանիկները:

Դիչերը թե դաս—

մրթմրթում են նստած:

Այդը շառաղունել է,—

մրթմրթում են, լրբելը...

Յե՛վ դիչեր.

և՛ ցերեկ,

և՛ առավոտ,

և՛ կեսօր

նստել,

մրթմրթում են

հիմարներն աստծո:

Իսկ թե որը

մթնեց

ու ամպեց

շատ քիչ,

կմտնեն կարին,

12 կրկնակոշիկ

կհաղնեն միատեղ

և դուրս կգան նորից,

և նորից

կհոսի

փափուկը հուշիկ:

Թե իմանայի

խաղաներեն...

կհարցնեյի ցասկոտ.

— Հրեշտակներ՛ր,

պատասխանե՛ք,

ձեզ պարզ մի հարցում.

Թե մարդ եք դուք,

ի՞նչ են

ազաւներն

արդյոք:

Թե ազաւ եք,

ինչո՞ւ

հապա չեք թռչում...

Աղիտալրոտներ՛ր,

կաշվից մի՛ք դուրս դա իզուր,

յերկրապուշիկը

իդուր մի՛ հետախուզեք:

Սմենահրաչալի

անասովածն անգամ

սուր

այս կարիկատուրան

չի՛ հնարի յերբեք...

Յնծա՛, խաչված Հիսուս,

ցնծա՛,

հրճվի՛ր,

և ցած մի՛ իջնիր

քո խաչափայտից,

իսկ թե կրկին հայտնվես—

այստեղ

մի՛ խցկվիր,

թե չե՛,

միևնույնն ե՛,

կկախվես ձանձրույթից...

1927 թ.

ԳԵՊԻ ՏՈՒՆ

Գնացե՛ք մտքեր իմ դեպի տուն:

Գրկվեցեք,

խորքեր ծովի և հողու:

Նա

ով մշտապես պարզամիտ ե—

նա,

ըստ իս,

պարզապես անմիտ ե:

Յես նախախցումն եմ

ամենից վատթար—

վողջ գիշեր իմ վերև

վտաքով են ծեծում:

Վողջ գիշեր

ոճորքին չտալով դադար՝

սլանում ե պարը,

յեղանակն հեծում:

«Մարկիտա,

Մարկիտա,

Մարկիտա դու իմ,

ինչո՞ւ իմ

Մարկիտա,

Ձես սիրում դու ինձ...»

Յե՛վ ինչո՞ւ

պիտ ինձ սիրի Մարկիտան,

յերբ մոտս չունեմ

մի Ֆրանկ անդամ :
 Իսկ Մարկիտային
 հենց անեք աչքով
 կարինեստ կրեքն
 հարյուր Ֆրանկով
 մեծ փող չե—
 ասլըրը դու չիկի համար—
 վոչ,
 ինտելիգենտ,
 խառնելով կեղտը հողմերի՝
 կնոջ ձեռքը կտաս
 կարի մեքենա,
 վոր թակալում է
 մետաքսը վոտանավորի :
 Պրոլետարները
 գալիս են կոմունիզմ
 հերքից —
 Ներքից ուր չախտերը,
 յեղան
 ու մանգաղ,—
 Իսկ յես
 նետվում եմ կոմունիզմ
 պոեզիայի յերկնից,
 քանի վոր
 առանց այն
 ինձ համար սեր՝ չկա :
 Մեկ է՝
 ինքս աքսորված
 թե մորս մոտ զրկված—
 Պողպատն է ժանդոտվում խոսքի,
 բասի պղինձը սեանում :
 Ինչո՞ւ
 այլ յերկրյա անձրևների տակ
 Թրջվեմ յես,
 փթեմ,

Ժանդոտվեմ անհույս :
 Ահա պառկել եմ
 ծովերից դենն անցած,
 մեքենայիս մասերն
 հազիվ
 չարժում ծուլաբար :
 Յես ինձ
 զգում եմ իբրև
 խորհրդային դործարան,
 վոր մշակում է բախտ :
 Չեմ ուզում,
 վոր ինձ, վոնց ծաղիկ բուրյան,
 քաղեն,
 պաշտոնի հոգսերից հեռո :
 Ուզում եմ
 նխտերում
 քրտնի Պետպլանն՝
 առաջադրանք ինձ
 մի տարվա տալով :
 Յես ուզում եմ, վոր
 իր հրամանով
 մեր մտքից կախվի
 ժամանակի կոմիտարը :
 Յես ուզում եմ՝
 մասնավետների զերդրույքներով
 սրտերն ստանան
 յերազած սերը :
 Յես ուզում եմ՝
 գործի վերջում
 դործարկումն
 իմ շրթունքները
 կողպի փականքով :
 Յես ուզում եմ՝
 սվինին
 հավասարեցնեն գրիչը :

Վոր թուջ ու պողպատի
մշակման հետ նիստին
վռտանավորի մասին
Քաղըյուրոյի կողմից
Կարգա դեկուցումներ

— ՍՏԱԼԻՆԸ:

«Այսպես, իբր,

և այնպես...

Ու մինչ բարձունքները

Անցել ենք

բանվորական վորջից.

Խորհուրդների

յերկրում

վռտանավոր ըմբռնելը

բարձր է

մինչ պատերազմյան նորմից»...

1926

ԸՆԿԵՐ ՆԵՏՏԵՑԻՆ—ՇՈՒՆԵԱՎԻՆ ՈՒ
ՄԱՐԴՈՒՆ

Յես զուր չեր, վոր ցնցվեցի:

Սին տեսիլք չեր անդրչիրմյան

նավահանգիստ

վառման

ուր հալում է ամառ

ու տենդ,

ծավալվում,

մտնում է հիմա

ընկեր «Թեոդոր

Նետտեն»:

Այդ նա յե:

Նրան ճանաչում եմ յես:

Ափսե-ակնոցներով փրկող ողակների:

— Բարե քեզ, Նետտե,

ինչ ուրախ եմ, վոր վողջ ես

մխոտ կյանքով ծխնելույզների.

կեռի,

թոկերի:

Մոտ արի այստեղ:

Ծանծաղ է միթե

Բաթումից յերևի կաթսաներով ես

յեռում:

Հիշում ես Նետտե,—

յերբ մարդ էյիր դեռ,

Թեյում եյիր հետս

դու դիպ-կուպեյում :

Դանդաղում եյիր :

Քնկոտներ եյին կողքից խռռում :

Կնիքի դմուռին

աչքդ

չեղելով

անվերջ խոսում եյիր

Ռոմկա Յակոբսոնից

և ծիծաղելի քրտնում

վոտանավոր սովորելով :

Լուսո դեմ քնում եյիր ,

մատդ

չնիկին դրած . . .

Մոտ յեկեք—

յեթե կտա քեֆներդ :

Մտածում եյի ,

վոր ընդամենը մի տարի անցած՝
կհանդիպեմ քեզ հետ—

չողենավի հետ :

Նավախելից դեն լուսինը :

Այ , հիանալի յե .

պառկել ե ,

լայնությունն յերկու կես արել .

Իբր հավետ

հետևիցդ միջանցքի կովի

հերոսի հետքն ես տանում

ջինջ և արյունալի :

Կոմունիզմին դրքով

հավատում են միջակ :

«Միթե քիչ կարելի յե

փչել դրքում մի» :

Իսկ այսպիսին—

կկենդանացնի «ցնորքը» հանկարծ
և ցույց կտա

կոմունիզմի

բնությունն ու մարմին :

Մենք ապրում ենք

սեղմված

յերկաթե յերդամբ պիրկ

դրա համար—

խաչ յելնում ,

և վորովում զնդակով ,

վորպեսզի

աշխարհում

առանց Ռուսիաների , Լատվիաների

ապրենք միասնական

մարդկային կյանքով :

Մեր յերակներում—

արյուն ե վոչ ջուր

ատրճանակային հաջոցի

միջով ենք զնում անվերջ ,

վորպեսզի

մեռնելով

մարմնանանք վերջում

չողենավում ,

տողերում ,

այլ դործերում հավերժ :

Ինձ ապրել ու ապրել ,

տարիների միջով սահել ,

բայց վերջում ուզում եմ

և այլ ցանկություն չդիտեմ

իմ մահվան ժամն

ուզում եմ այնպես հանդիպել ,

ինչպես

մահվանն հանդիպեց

մեր ընկեր Նետտեն :

1926

ՋՈՒԼՈՂ ԲԱՆՎՈՐ ԻՎԱՆ ԿՈՋԸՐԵՎԻ
ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆԸ ՆՈՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆ
ՏԵՂԱՓՈԽՎԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Յես սրբոլետար եմ :
Բացատրվեին ավելորդ ե :

Ապրում եյի ,
ինչպես լույս աշխարհ դալիս :
Յեվ ահա
բանվորական

կոոպերատիվը իմ
ինձ

նոր բնակարան ե տալիս :
Ահա—լայնությունը :
Բարձրությունն—ահա :

Ողտիտում ,
Ջերմություն
և լույս :

Ամեն ինչ լավ ե :
Բայց ամենից չատ

ինձ
դուր ե գալիս—
այս :

Այդ—
լուսնի լույսից ել
ավելի սիւս ,
ավելի հարմար

ավետյաց յերկրը քան ,
այդ—
դե ի՞նչ ասել դրա մասին ,
այդ ե—

վա՛նեան :
Ջուրը ծորակում—
կոկորդ ե ծակում :

Մյուս
ծորակին—
ձեռք չես տալ կարգին :
Կարող ես
մազերըդ

պահել սառն ջրի տակ ,
տաքով—
դառնալ քրտնախառն :
Մի ծորակի մրա
դրած ե .—

«Տաք» ,
մյուս ծորակին—
«Սառն» :

Գալիս ես հոգնած ,
ուզում ես կախվել :
Վոչ սպասն ե ուրախացում ,
և վոչ յերգը թեյի :
Իսկ թե վորսրով ճմռես՝
կըրքջա մեռածն ել

խոտանքիցը այդ
հաճելի :

Ասես թե
զնացել ես
սոցիալիզմի մոտ հյուր ,
բավականությունից
բանվում ե շունչըդ :

Շալվարըդ կեռից
կամ մեխից կախ տուր ,

սապոնը վերցրու

և...

չը՛միւ-չը՛միւ...

նստում ես,

լողանում,

լողանում՝

վո՛րքան

ուզում ես:

Մի խոսքով՝

պակաս կամ ավել:

Պարզապես

սենյակումդ են

ամառն ու Վոլգան,

միայն թե չկան

ձկներ,

շողենավեր:

Թեկուզ կեղտը

տասնամյա

ստաժ ունենա,

միևնույնն ե,

ինչպես ծառի կեղևը յերկար,

համարյա մաշկիդ հետ

դնում ե մուրն այդ,

կորչում ե,

սրիկա՛ն:

Յեվ, ա՛յ, քրտնում ես հա՛,

յեւիւմ ես, ա՛յ...

Ուզում ես—

պտտիւր բռնակը պինդ.

կը չռա սառնավուն

սառնավուն անձրևը

այդ

ծակ-ծակ

յերկաթե ամպից:

Ա՛յ թե սքանչելիք ե

ցնցուղն այդ տաքուկ...

Վոչ մի ուշաթափում

կամ նման բան ինչ-վոր.

շահում ե մաղերը,

ականջները մաքրում,

և ջուրը

հոսում ե

թիակներիդ միջով:

Ջուրը

ցամաքեցնում ես

մարմնիցդ թաց

սրբիչով,

վոր բրդոտ ե մորթի պես:

Վոտքերիդ տակ

փայլատ հատակն ե

փուլած,

ներեցե՛ք արտահայտությանս՝

խցան վորպես:

Ինքըդ քեզ շտկելով

պատի հայելու մեջ՝

մաքուր շապիկը

դցի՛ր ճիտը:

հաղնում եմ,

մտածում.

— Իշխանությունն այս մեր

Խորհրդային,

ազնի՛վ խոսք,

խիստ ճշմարիտ ե:

1928

**ՋՐՈՒՅՑ ԿՈՒՋՆՅԱՍՏՐՈՅԻ ՅԵՎ
ԿՈՒՋՆՅԱԻ ՄԱՐԻԿԱՆՅ ՄԱՍԻՆ**

Հնդամյակի ընթացքում այստեղ
կրեւի են 1.000.000 վաղոն շինարարա-
կան նյութեր: Այստեղ կառուցվելու
յեն մետալուրգիայի գիղանտը, քա-
րածխային գիղանտը և քաղաքը—Հա-
րյուր հազարավոր բնակիչներով:

Խոսակցությունից:

Յերկնքով

ամպերն են վաղում,
անձրև և

ու խավար,
հին սալակի տակ

յերազուն
բանվորներն են շարված:

Հպարտ չչունջ:
Լսում և,
տես,

Ջուրը

վերի
վարի.

«Ե, չորս տարուց հետո
այստեղ

քաղաք-այգի
կլինի...»

Կապարային խավար և սև,
հորդ անձրևն և
տեղում.

բանվորներն են

ցեխում

նստել

ու տաշեղ են

վառում:

Ցրտից

ստուել են

չուրթերն արդեն,

բայց խոսում են

կրկին.

«Ե, չորս տարուց հետո

այստեղ

քաղաք-այգի

կլինի...»

Թըրջովել և

տակն ու վրան,

ապաստանը

թաց և.

նստած

խավարի մեջ,

նրանք

ուտում են

թաց

հացը:

Բայց

ձայները

խլացնում են

աղմուկը

անձրևի.

«Ե,

չորս տարուց հետո

այստեղ

քաղաք-այդի
 կլինի...
 Դինամիտի
 զլարթ
 յերգը
 կըքշի
 արջերին .
 չախտեր
 կղարձնի
 ընդերքը
 «Գիզանտը»
 ահուկի :
 Կեղնեն
 պատերը
 մետրերով ,
 շողին
 դուրս
 կըհորդի :
 Սնթիւ
 ալի—
 մարտեններով
 կըլառենք քեզ ,
 Սիբիր :
 Այստեղ
 մեզ
 լաւ սենյակ
 կտան ,
 լաւ կլինի
 այնքան...
 դուրս չպրտված
 Բայկալից դեն—
 կը նահանջի
 տայգան» :
 Նրանց ձայնը
 ուղացով

վեր ,
 ամպերից ել
 անդին ,
 հետո ձուլվեց :
 Լսելի յեր
 միայն—
 «քաղաք-այդի» :
 Գիտեմ—
 քաղաքն այդ
 կլինի ,
 կհանաչի
 այդին ,
 քանի վոր
 կան
 նման մարդիկ
 յերկրում
 խորհրդային :

1929

ՅԵՐԿԱՆՈՑԸ

Չափաւոր՝
 և սե՛կ են և շե՛կ են
 պահած հայացքները,
 պահած ճաշակն եւ,
 կողքի՛ց
 ստվերի՛ պես,
 դադարադող,
 սողո՛ւմ են
 յերկշտաները ստորաքարչ այդ
 յերկրում
 խիղախներո՛ւմ մեր
 փառավոր:
 Յերկշտին՝ տուլ ե—
 ամեն վարիչ:
 Նո՛ւյնիսկ
 հանդեսը ներս աղդակցի—
 յերկշտն աչքերն ե կախում մի քիչ
 և ոճիքո՛ւմ իր
 պահվում քրծի:
 Խըրվե՛լ ե թղթերում
 աչքով ներփակ,
 Վտաների կարկի՛նն իր
 սեղմել ամուր:
 Միայն թե՛ թաղնվե՛լ հրամանի տակ...
 Հրահանգները՛ տակ

պահվել թաղուն...
 Չդիտե՛ս,
 սա մա՞րդ է,
 թե ձուկ է սա—
 հնչյուն անդամ,
 զուր,
 սա չի՛ խոսա:
 Ո՛ւր մնաց կնի՛ք.
 կամ ստորադրում,
 «Միա՛յն թե՛
 չընտրե՛ն ինձ, արի ասա,
 միա՛յն թե՛
 չանեն ինձ
 պատասխանատո՛ւ»:
 Ականջը մի մե՛տր
 — պակասը քի՛չ ե—
 և նա քայլում ե
 պետի
 հետի՛ց,
 Վորպեսզի
 լսի նրանց
 կարծիքը
 և վաղը
 նո՛ւյնը
 ասի իրենց:
 Իսկ յեթե
 պետը
 փոխի կարծի՛քն իր—
 նա ըշտապում ե՛
 նո՛րն յուրացնել:
 Կարծիքն—ասենք դե,
 հո մի կալվա՛ծք չի—
 սարսափելի՛ չե
 այն
 կորցընել:

Թեկուզ կողոպտե՛ք դուք,
 նրա կողքին—
 մորթե՛ք թեկուզ
 վոչ լա՛ց կլսի
 և վոչ վռոնոց.
 «Իմ դորձը փոքր է,
 աննշան է,
 ինքզինքս հոչեմ
 մի համբ մեծ.
 յեվ ջո՛ւր և լցված
 բերանն իմ դոց.
 յես՝
 ...մե՛կ է, թե
 լվացարա՛ն եմ»:
 Ֆերկչոտին
 սրտակ՛ւ է
 թղթի կեղևը.
 «Ինչպե՛ս վճռեմ յես,
 ուրի՛շը թող...
 հանկարծ չըդո՛ւրս դա...
 հանկարծ խփեն ու...
 հանկարծ բնկնե՛մ յես
 մի սխալմունքով»...
 Յեվ որ ալուր
 նա նուրբ հյուսում է
 ոտա՛ր հարսանքի
 մի բարդ կծիկ—
 Ի՞նչպես կապի
 դա՛ռն
 առյուծի՛ հետ,
 կատվին
 մկա՛ն հետ
 հաշտեցնի:
 Վողջ որը սի՛րտն իր
 սարսափի տա՛կ է:

Դողառիթները ամբողջ մի հակ են.
 Նա վախենում է
 ավտորուսից ու բանդյուղտեսչից,
 պետից,
 կնոջի՛ց իր,
 նաև դրիպից,
 «ոնկոմ»-տեղկոմից,
 պա՛րտք խնդրողից,
 գերեզմանիցը,
 միլիցիայիցը,
 յեվ անտառից,
 յեղանակի՛ցը,
 բամբասանքի՛ց,
 չնեբի՛ց,
 ինչպե՛ս և ձմեռի՛ց
 յեվ ցուցադրական մեր
 պրոցեսներից:
 Մի քիչ դողում՝
 կրկին պառկո՛ւմ է.
 դիչերը
 դո՛ղն և իրեն կծկում.
 Ընկե՛ր,
 ինչո՞ւ ալիպես դողում եք,
 ինչո՞ւմն և բանը,
 ասեք,
 ինչո՞ւմ:
 Ակվա՞րիում նստեցնենք ձեզ,
 ի՞նչ է:
 Հեղափոխության
 կտրո՛ւկ պահանջն է
 — լինել խիզա՛խ:
 Խիզա՛խ և
 կրկի՛ն անդամ
 խիզա՛խ:

1928

Ս Յ Ո Ւ Ն

Բնիկեր Պապովը
 Հենց նոր յեկել է դաշտից :
 Գործարանից
 յեկել է
 Հենց նոր :
 Նա—
 Կուսակցական է ,
 բայց վախեցած է
 խիստ :
 քրթմնջում է
 չոր բարխտոնով .
 «Բացում ես թերթը—
 քննադատված է ամեն ինչ» .
 ուղածը
 հողաթումբն է
 ճոճվում :
 Խայթում են :
 Յեվ ո՞ւմ . . .
 աղգանունից
 մազերը
 բիդ-բիդ են
 կանգնում :
 Չե՞ վոր այդ—
 քայքայում է ,
 ահա՞ն է չե այդ . . .

Պետք է զգուշանալ
 քննադատության տոնից :
 Խսկ սրանք
 ճաղկում են ,
 չնայելով հեղինակությանն ,
 աստիճանին ,
 ու պաշտոնին :
 Քննադատությունը
 վարից—
 այդ թույն է ,
 չարիք ,
 վերելից—
 ահա այդ բուժիչ դեղ է . . .
 Դե ,
 կարելի՞ յե թույլ տալ ,
 վոր բոլորն էլ
 վարից
 զբաղվեն
 քննադատությամբ ,
 տեղի , թե անտեղի :
 Մեր ախտերի մասին
 չեփորում ենք ,
 յերգում :
 Դեհ
 և թերթերում խայտառակվիր ցեղով :
 Դե , ասենք յես սխալվեցի . . .
 Բայց չե՞ վոր
 իմ տրեստում
 վա
 վերստուգիչ հանձնաժողով . . .
 Չե՞ վոր կարելի յե ,
 սյուներին չդիպչելով ,
 քեռիների
 չըջանում իր ,

մտերմությամբ,
 կանչել
 ու ասել.
 — Ընկեր Պապով,
 կարդավորիր...
 այս բանը...
 զլուշությամբ...
 Չորս կողմից
 սեղմում են,
 մինչև սիրտխառնուքը,
 ներկում են
 ահադին վրձինով:
 Ընկերներ,
 չե՞ վար դա
 սասանում ե
 մեր մեծ պետության
 հիմքերը բոլոր...
 Ումն են քննադատում...
 ճշում ե տարակուսած,
 և ձայնը
 ճղղում ե
 ասենքով հին:—
 Յերեկ—
 Իվանովին,
 այսօր—
 ինձ,
 խի վաղը—
 Ժողկոմխորհին...»
 Ընկեր Պապով,
 կտրեք տղոցը դատարկ.
 ձեր բոլոր խոսքերը—
 սուտ են,
 չաղակերտանք:
 Մենք կոչ ենք անում,
 վոր ճակատով ամբողջ

քննադատությունն
 անպետքությունը
 խուզի:—
 և այդ
 լավագույն ապացույցն ե
 անշուշտ
 մեր մաքրության
 և մեր անպարտ ուժի:
 1928

ԲՆԴԱՆՈՒՐ ԶԵՌՆԱՐԿ ՍԵՍՆԱԿ
ՊՈԴԵՍԱԼԻՄՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Պողխալիմներ կան
ամեն մի հիմնարկում :
Ապրում են պողխալիմները
ու վատ չեն ապրում :
Յերբեմըն, նայելով նրանց,
ջահելները
ուզում են տեղավորվել,
ինչպես քեռիները :
Բայց ինչպե՞ս շահել
վստահությունը պետի...
Պատասխանատուլին չես հրապուրի
չողովությամբ կոպիտ :
Որինակ,
դուռը
պետի առաջ բանալ՝
խզուր ե :
Նա քեզ չի հավատա բնավ,
եներդիայի
դերածախսը
չի դընահատի
կարծելով,
վոր այդ արվում է
համաձայն շտատի :
Կամ հա,

մի որինակ ևս,
չափազանց կոպիտ,—
պիտներական շեփորով
չեփորել
պետին :
Կըբարկանա նույնիակ,
— իբրև ինչո՞ւ համար
մեզ մոտ
ամեն վայրկյան
տոներն այս
անհամար...

Պետք է
չողովորթել
վարպետներն
ու նուրբ :
Բայց նրբությունն ո՞վ է
տըվել
խեղճ պատանուն :
Յեվ մենք,
նրանց ողնելու ջերմ ցանկությամբ
վառված,
հրատարակում ենք
«յերիտասարդ պողխալիմի
ձեռնարկ» :

Որինակ,
պետը
դեկուցում է կարդում,
գրասենյակային
խմաստության
դանձերն է բարդում :
Բաժակը
ձեռքով
բերանին է տանում
և զեկուցումը նորից
առաջ է ընթանում :

Յեւ չանկարծ,
 ասենք թե,
 մի դուռոց տրաքեց.
 — Զեկուցողի
 ժամանակը
 Սահմանափակել...
 Այն ժամանակ
 դու,
 ցնցելով շենքը կարգին,
 պահանջիր,
 — ընկերներ,
 մի խոսք՝ ըստ կարգի...
 Զեկուցումը—
 մի աստղ ե խավարի մեջ թանձրը,
 պահանջում եմ
 ձայն տալ,
 չը վերալորել անձը...
 Յեւ դու վստահ չեղիր,
 այդ բանից հետո
 պետք քեզ
 ուշադրության կարժանացնի
 շուտով:
 Յեթե նա
 զբաւոր
 հաշվեալություն ե կաղմել,
 չտապիր,
 վերցրու
 և կարգա անմիջապես:
 Պետին հանդիսէլիս,
 աչքերը խոնարհելով,
 ասա,
 քնքշությամբ համակված
 ձայնով.
 — կարգացի:
 Ուղղակի վեպ եք չարազրկել...

Դուք
 հրաշալի յերգեր
 կարող եք գրել...
 Ասացեք,
 «Անտիդոտընդի» հեղինակը
 դուք չե՞ք...
 Նա եւ
 վատ չի գրված
 և այնքան վատ չէ:
 Վստահ կաց—
 լսելով խոսքն այդ վնասատանքի,
 պետն եւ քեզ
 այն ժամ
 բարձր կը վնասատի:
 Ասենք,
 նկատում ես,
 գնում ե նա հարբած,
 պետական մեքենայով,
 ընկերակցությամբ կանանց:
 Գրիր
 պատի թերթում,
 սուր ցատումով վառված.
 «Խնայողությունը
 խնայողությանը հասցնում ե հարված:
 Այդպիսի խնայողությունը
 ծաղրի յենթարկեք...
 — Ինչի՞ նման ե այդ...
 հաղիվ—հաղիվ
 հիմնարկից
 հիմնարկ,
 քաջ դաշով մի կերպ,
 մեր պետը
 անվերջ առաջ ու յե՞տ վաղի»...
 Յեւ դու
 առաջ կընթանաս բեմում այս կյանքի,—

պետը

քեզ կարժանացնի

բարձր գնահատանքի :

Իսկ յեթե

սրտդ խալիմ լինել

չե՞ք ուղում ,

ինքներդ

ձեր բերանը

մի փակեք իղուր .

անկարգությունը տեսնելիս՝

կողքից

լուռ մի անցնեք

և ուղղակի

վրտանավորին

հակառակ վարվեք :

1927 թ .

Հ Ո Ն Տ Ե Մ Բ Ե Ր

1917—1926

Թե հանդարտվել ե

սրտիդ կորովը ,

յեթե սըրտումդ

խանդն ե լուռ—

խռովի՛ր դու սիրտըդ

զիլ ձայներովը

կոմյերիսի՛ ու

կոմյերիտուհու :

Կառապանն

ու շոֆերն որերի

Ժամանակն են քըչում

զերթ դընդակ—

բայց

յերեկ եր կարծես դեռ ելի ,

վոր կովի փոթորի՛կն այն

թընդաց ,

Գալի՛ս են

չինե՛լ և պատգյո՛վկա

հաղած . . .

Յեւ լո՛ւրը .

«Հաղթությո՛ւն ե» :

Իսկ Սմոլնո՛ւցը ներս—

այնտեղ Իլլի՛չն եր ,

ճա՛ռն իր

այստեղ գնդացի՛րը

զրույցն իր զլեց :
 Ծածկվել է
 աշխարհը ,
 ուրիշ մարդկանցով .
 յեվ տաս տարեկան
 պիտենքը մեր ժիր
 Հոկտեմբերի մասին
 դիմում է հարցով—
 Վորպես
 ալեհեր անցյալի մի դործի :
 Աճում է
 պատնեշը ժամանակի .
 բայց նորն ալի՞ք է—
 զարկն անդադար .
 բեխերն է բուռել
 կոմյերիտի .
 պատանույ
 զարձեւ է նա
 կուսանդամ :
 Յեվ կուսանդամներ
 կովում անթեք
 Ընդդեմ
 բուրժուական ազվեսների
 մեկ-մեկ նապատ են
 չահել արդեն—
 զարձեւ են վոմանք
 ճաղատ ու չին :
 Իսկ պատերի մոտ—
 կրեմլի
 զեպ ցած
 Ազաջնորդներն են
 աշխատանքից ու վերքից քնած ,
 յեվ վողջույններն են
 հարյուր
 յերկրից—

Վոր ծածանում էն
 քարե՛րը նրանց :
 Պատի՛ն՝
 և համբ
 և փոշեպատ
 Երացույցը՝
 որացույց մի վորպես .
 Բայց
 կարմիր որվա՛ մեջ մեր
 աշտորվա
 Երարինքի լեզենդարը
 հառնում է վես :
 Վոչ թե խաչվա՛ր ,
 ալ զրոշա՛կ կըլնի .
 կըլնեն զնդակներ—
 սուլով վրայից .
 և «Յելի՛ր անեծքով»-ը
 յերդարմբի
 կռիվ կըլնի՛ ,
 մարչ՝
 և վո՛չ թե
 հիմն :
 Աթո՛չի
 սպիտակամորուս .
 մի դար ,
 Բայց տասը դարե՛ր ել
 անցնեն
 ելի՛—
 չենք կարող
 մենք
 չըջահեւանալ՝
 Գուրա դալով
 տոնին մեր
 Հոկտեմբերի :
 1926 թ .

ՏԱՍՆԱՄՅԱՆ ՅԵՐԳ՝

Կէ՛ղտն աղմիրաւական
 և պա՛ն
 և բարո՛ն
 դալի՛ս եյին
 տասնըվեց
 տարբե՛ր ճանապարհով :
 Ֆրանսիական՝ եր
 թնդանոթը,
 տանկն— անդլիական :
 Սպիտակների հայրն եր—
 վո՛րջն
 անտանտական :
 Զարկվո՛ւմ եր
 խորհրդային
 Յերկիրը մեր .
 որերը
 վորոտո՛ւմ եյին
 վորպէս ումբե՛ր :
 Մարտը տողորո՛ւմ եր մեղ՝
 բայց վո՛չ թալանով .
 մենք պաշտպանո՛ւմ եյինք
 դաշտեր
 ու դավով :
 Գալիս եյին դյուղացիք—
 յեղնում՝

Հախտյորներ .
 Կըռվո՛ւմ եյին
 քաղցած ,
 վոջլոտած ,
 Դիսամե՛րկ :
 Շլեմեն՛ը
 մոխրադույն—
 աստղերով կարմիր—
 սպիտակ վոհմականերին
 սաստեցին .
 — կանգնի՛ր :
 Զարկեցինք Դենիկիներն ,
 Մախնոյի՛ն
 դարկեցինք—
 այսպե՛ս ել ,
 ամե՛ն մեկին
 ճամբի՛ց մեր
 կըզցենք :
 Ճռթա՛յ
 ջարդոտված
 վողնաշարը Դրիմի ,
 ամբացա՛վ հաղթութ՛յամբ
 կարմիրը ի մի՛ :
 Զեղ հե՛տ եր
 ճուլվում ,
 հաղթութ՛յո՛ւնն աճեցնում
 սի՛րտը
 բանվորի
 յեվ սի՛րտը
 դյուղացո՛ւ :
 Առաջի՛ն տաղնա՛պն իակ
 հենց վոր
 հընչի—
 կենենք միլիոններու
 նըրա

Կանչի՛ն: մեղաւոր
Յնցելով յերկիրը՝
մի նոր արշավի
հետեակ դիմելիս
կարմիր

կարչավեն:
Հիշելով

ընդունած
յերգով՝ կարմիր՝
բուռն յո՛նինքերի

լա՛վան
վարդելով՝
կըհառնի:

Թշնամական նոր-նոր
բլուկադներ
հանդեպ՝

կարմիր մեր
թռչունները

յերկի՛նքը կըռնեն:
Դարերի մարտերի մեջ
փառավորվի՛ր,

կոփվի՛ր,
բուռն իկյա՛ն բանակ մեր—
բանակ մեր

կարմիր:
1928 թ.

ԿՈՄՅՈՒՆԻՏԱԿԱՆ

—Մա՛հ—
չըհամդգնե՛ս:
Կառուցո՛ւմ,
քանդո՛ւմ,
ձեռնո՛ւմ,
և պոկո՛ւմ,
խաղաղո՛ւմ,
յետո՛ւմ,
սուղո՛ւմ և,
խոսո՛ւմ,
լուռ,
մոռնո՛ւմ
լենինյան
բանակը պատանի:
Մենք արյո՛ւնն ենք
—յիշե՛լ նոր
յերակների քաղաքային,
մարմի՛րն լարտերի
և թե՛ն
իդեալի՛ մանարանի:
Լենինը—յս ամբողջ
: մղված պրել է:
Լենինը—
ապրում է:
Լենինը—

հավե՛տ կապրի :
 Վողողե՛լ էն վըշտով :
 տաբե՛լ մավղողե՛յ :
 մասնի՛կը Լե՛նինի—
 մարմինն իրա :
 Բայց չե՛ն առնի
 քայքայումը—
 վոչ հող ,
 վոչ մոխիրն—
 առաջնադո՛ւյնը Լենինի—
 դո՛րծը նըրա :
 Ի՛նչ ,
 ցա՛ծ դիր գերանդիդ .
 դատավճիռդ ե կեղծ ,
 յերկինք
 այսպիսիին
 չի ել դրվատի :
 Լենինն—
 ապրել ե ,
 Լենինն—
 ապրում ե ,
 Լենինը—
 հավե՛տ կապրի :
 Լենինն—
 ապրում ե
 քայլվածքով կրեմլի՛—
 առաջնորդի՛
 կապիտալի գերիների :
 Յե՛վ պիտի ապրի ,
 անուշով Լենինի
 պարծենա՛ պիտի
 յերկերն :
 Աշխարհով
 կըրկին
 խռովություններ կանցնեն—

սահմաններից ամեն
 կոմունան
 ուղին կը հարթի :
 Լե՛նինն—
 ապրել ե :
 Լենինն—
 ապրում ե :
 Լե՛նինը—
 հավե՛տ կապրի :
 Ի դիտությո՛ւն մահվան ,
 պառավ վըհուկին ,
 վոր գերեզման ե քըչում ,
 պառավեցնում .
 «Լենին» ե «մահ»-ը—
 խոսքե՛ր թըշնամի ,
 «Լենին» ե «կյանք»-ը—
 ընկերնե՛ր ցնծուն :
 Տըխրությունըդ
 սահիր դու պինդ :
 Կրծքով
 դիմադրիր վըշտին :
 Մեզ—
 պե՛տք չե տխրել :
 Լենինը—
 ապրել ե :
 Լենինն—
 ապրում ե :
 Լենինը—
 հավե՛տ կապրի :
 Լենինը մեզ հե՛տ ե ,
 ահա՛ ,
 կողքների՛ս :
 Գալի՛ս
 մեզ հե՛տ ել կըմեռնի :
 Յե՛վ կրկին—

ամեն ծնվածում կըծնվի—
 վորպես ուժ,
 զխառնթյուն
 և դրոշ:
 'Իողա վոտքերի՛ տակ,
 հո՛ղ:
 Բոլոր սահմաններով,
 իմ խոսք,
 սըլացի՛ր,
 ճախրի՛ր:
 Լենինն—
 ապրել և:
 Լենինն—
 ապրում և:
 Լենինը—
 հավետ կապրի:
 Լենինը—
 չե՞ր պիտի նույնպես
 ըսկաւց «այլ»-ից,
 կյանքը—
 հանճարի մի, արհեստանոց:
 Տարիքից ցածի,
 ցածի դասակարգից
 ձգտիր հըսկայանալ՝
 վոնց Լենինը մեծ:
 Պալատների հարկեր, դողացե՛ք:
 Շահույթի բերժաներ,
 քարկված՝
 կըվոռնաք դուք
 ցավից:
 Լենինը—
 ապրել և:
 Լենինը—
 ապրում և:
 Լենինը—

հավետ կապրի:
 Լենինը—
 մեծ և
 ամենամեծերից,
 բայց մինչև իսկ
 դարմանքն ալիսիսի-
 ստեղծել ենք մանուկները
 բոլոր ժամանակները—
 մենք,
 մանուկներըս կոլեկտիվ:
 Մըկանըդ
 հանգույցով հյուսիս,
 ատամ-դանա՛կըդ
 զխառնթյա՛ն մեջ—
 խրիւր և մանրի՛ր:
 Լենինն—
 ապրել և:
 Լենինն—
 ապրում և:
 Լենինը—
 հավետ կապրի:
 Կառուցո՛ւմ,
 քանդո՛ւմ,
 ձեռո՛ւմ
 և սովորո՛ւմ:
 Խաղաղվում,
 յեռում,
 փրփրի՛ն և տալի,
 սուլո՛ւմ և,
 խոսում,
 լռում,
 մոռնում
 Լենինյան
 բանակը պատանի:
 Մենք արյո՛ւնն ենք

նոր

յերակաների քաղաքային ,

մարմինն արտերի

և թելն

խզեայի՝ մանարանի :

Լենինն—

ապրել է :

Լենինն—

ապրում է :

Լենինը—

հավե՛տ կապրի :

1924 թ.

ԱՆՀԱՂԹԵԼԻ ԶԵՆՐԸ

Մենք

չըջապատված ենք

սպիտակ սահմանով :

Յեվրոպայի

յերկինքը

ժանգով է լավել

Թնդանոթի դործարանների

ծուխն ու մուխը սև :

Այս մասին,—

ձանձրալի յե ,

դա հնացել է ,

սակայն

այս մասին

սլիտ դռանք , խոսենք :

Պրոլետար ,

այսօր

չուռ յեկ

ծիծաղով՝

լսելով

Տոլստոյների

կոչը խոտակեր :

Մարտերի

ցուրտ ժամը

նախազգալով՝

զորահավաքիր

զենք ,

մարմին ,
 դրքեր :
 Մարգանքով ,
 դուռով
 մարմինն ամրացնենք :
 կյանքն ողու ,
 կեղտը լվանա՛նք խոստա :
 Թնդանոթի յերաններ ,
 դործարանում
 ձուլվեք :
 Յեվրոպային
 դերազանցի՛ր ,
 քիմիա :
 Սմրագրե՛ք
 սաշտականությունն
 լուր նետվենք
 կռիվ ,
 նշան լսելիս :
 Իսկ թե
 թույլ լինենք
 մեխանիկայով ,
 սլահետում
 զինանոցն է
 մեր ահռելի :
 Հրանոթը
 մեր ,
 դադից ել դաժան ,
 կտեսնեն
 իրենց
 աչքով լուսարձակ :
 Մեր զենքն է՝
 կապը համերաշխ մարդկանց
 լեզվով տարբեր ,

բայց—
 դասակարգով նման :
 Աշխարհի լսո՛ղ ,
 դիր ականջակալդ ,
 Մոսկվայի հետ ձուլիր
 հոգի
 և ականջ :
 Լսե՛ք
 սահմանամերձ
 գյուղեր ու քաղաք ,
 կարմիր
 Մոսկվայի
 խոսքը չիկացած :
 Ապագա
 մարտիկ
 ոտաբերկրյա վաշտում
 գնում ես արդյոք
 հետեակում , տանկում ,
 հիշի՛ր՝
 քեզ համար
 հարազատից հարազատ
 աշխատավորների
 մեր
 պետությունն է ազատ :
 Հիշի՛ր ,
 յերբ լսես
 հրետանու արձագանքը ,
 հարձակվող
 բուրժուազիայի
 դրոճը , յերբ տեսնեք ,—
 մեր
 լավագույն զենքն է՝
 իրադործված լողունդը—
 «Պրոլետարներ բոլոր յերկրների միացե՛ք» :
 1928 թ .

ԼԱՎԱՌՈՒԹՅՈՒՆ ԲԱՆՍՍՏԵՂԾՈՒԹՅՈՒՆԵՐ

Առաջնորդի
անվերջ
տեղում ե սուր հարցեր,
հեղում ե տոմսակներով,
մտահողում.
— Ընկե՛ր Մայակովսկի,
կարդացե՛ք
ձեր
բանաստեղծութիւնը
լավադուրս:
Վո՞ր
բանաստեղծութիւնը
պատիւ տալ...
Մտածում եմ,
սեղանին հենված:
Կարելի չէ,
նրանց համար
ա՞յս կարդալ,
կամ դուցե կարդալ
ա՞յս...
մինչ խառնում եմ
բանաստեղծական
հնույթը իմ,
և դահլիճը
սպասում ե

անթարթ,
քարտուղարը
«Հյուսիսային բանվոր»
թերթի
չընթում ե
ինձ
հանդարտ...
Յեւ յեւ,
չեղվելով
սրտական տոնից,
աղաղակեցի ավելի բարձր,
քան փողերն յերիջոյլան...
— Ընկերնե՛ր,
բանվորների կողմից
կանտոնի
վերցրված ե
Շանհայը...
Թիթեղն են
ափերում
Չարդոտում կարծես,
ովացիան աճում եր
ավելի ու ավելի:
Հինգ,
տասը,
տասն և հինգ բոպե
ճալիահարում եր Յարոսլավը:
Թվում եր,
թե մըրրիկը
կտրեց վերստերը,
և ի պատասխան
Չեմբեռֆենի
նոտաների՝
սլացալ Չինաստան,
և դրեզնոտաները
Շանհայից

շուռ տըվին
 դընչէրը սողսլատե :
 Ամբողջ
 սլոեռական
 ջըրցեխը սաստիկ ,
 ուղածը
 լալադույն փառքը
 սլոեռական ,
 չարժեն
 մի հասարակ ,
 լըրադրային փաստի ,
 յեթե
 Յարոսլավը ալդալես
 կըծափահարի նրան :
 Մ , կա՞ տլելի մեծ
 միասնություն
 արդյոք ,
 քան համերաշխությունը
 բանվոր
 փեթակներէ . . .
 ծափահարի ,
 յարոսլավցի ,
 յուղադործ ու մանածագործ ,
 անծանոթ ,
 հարադատ
 չեն կողմներին :
 1927 թ .

Կ Ո Ձ
 Յրիտանական
 թթամիտների
 կառավարությունէն ալժմ
 բանավոր աղբից
 անցալ
 տեւորին .
 մեր
 յերկրի վրա
 բաց և թողնված վոհմակը
 մարդասպան ,
 լրտես ,
 բանդիտ
 հրճիգների :
 Թշնամու
 անսանձ
 վոխին ի սլատասխան
 վոտք ,
 դիրքիդ վրա ,
 դու ամուր
 կանգնիր :
 Նայիր դու լարված ,
 նայիր դու զգաստ ,
 աչքդ՝ թշնամուն ,
 ձեռքդ՝ նազանին :
 Մերն Լի

թե պահեստ,
 թե կամուրջ,
 ճամբեք :
 Սեփական
 արյան պես
 համարելով քանզի՝
 արթուն ու խստիւ
 պահակ կանգնեցեք,
 ինքներդ
 պահապան ձեր մեծ պետութեան :
 Հանրապետութեան պաշտպան
 նրանց դիր,
 վոր իրենց
 վերջին
 զարկն ու շունչը տան :
 Մոնարխիստի
 նենգ
 կրակոցին
 դու պատասխանիր
 բանվոր—
 դյուղացու
 սերտ խմբվածութեամբ :
 Կոմսոմոլին տուր
 ուշքդ ամեն ուր :
 Յեւ աչալուրջ
 քո շարքերը դիտիր .
 տես՝ կոմյերիտ են
 բոլորը իրոք,
 թե՞
 լոկ
 ձեացնում իրենց կոմյերիտ :
 Ընկերներ,
 վտանգն
 յեղնում է աջից :
 Ուշք չդարձրիր՝

քեզ մեղադրիր :
 Չողմամբ,
 կերտելով,
 տոկալով,
 պատժով
 արձակված վոհմակի,
 վիզը վոլորիր :

ՅԵՍ ՅԵՐԶԱՆԻԿ ՆՄ

Քաղաքացիներ՝
 յես անչափ ուրախ եմ դարձել,
 նայեք ինձ
 դեմքերով
 ժպտացող:
 Յանկանում եմ
 ձեզ հետ
 հաղորդակից լինել,
 հաղորդակից լինել՝
 թեկուզ չափածո:
 Այսօր
 յես շնչում եմ,
 ինչպես փիղ,
 լոտներըս հողին են կաշում
 հաղիվ:
 և դիչերըս անցավ,
 նման սերճ յերազի,
 առանց խորխի
 ու հաղի:
 Հաճույքներնս դողան
 անչափ
 լայնացել ե արդեն:
 Աչնան որերն,
 ինչպես բաղնիս,
 հոտում են,

խիլ ինձ համար,
 ներեցեք,
 բացվում են վարդեր,
 և յես,
 սլատկերացրեք,
 դրանք հոտոտում եմ:
 Յեվ մտքերն,
 և հանգերը
 դեղեցկացել
 ու հատուկ են,
 խմբադիրն անդամ
 աչքերն ե թարթում
 տակտով:
 Դարձել եմ տոկուն
 և աշխատում եմ,
 ինչպես ձի
 կամ նույնիսկ—
 ինչպես տրակտոր:
 Բյուջես ու ստամոքսըս
 հոյակապ են, անթերի,—
 ամբասնդվել են
 ու հավասարակշռվել:
 Հարյուրտոկոսային կրճատում
 հիմնական ծախքերի:
 և առողջացել եմ,
 և քաշս ավելացել ե:
 Ասես թե չեղվիս,
 կտոր առ կտոր,
 ողային
 տորտի
 սլատառներ են դնում,
 չլացուցիչ համ ե
 հաստատվել ինչ-վոր
 քերնիս
 անուշաբույր

շրտաւոր
 զբաւեցնողներում :
 զբաւեց
 միշտ մաքուր ե յեղեւ,
 իսկ այժմ
 մաքուր ե նաեւ
 ներսի դին :
 վարժվել եմ
 որք մի թերթից քիչ
 չըզբեւ,
 նույնիսկ,
 ուղում ես,
 Տոլստոյի քերթը սրբիր :
 խայտաբղետ ղզեստներով
 կանայք
 շրջապատել,
 հարցնում են
 անուն և հայրանունն իմ .
 ուղղակի
 կատակող,
 սրախոս եմ դարձել,
 ինչպես ասում են—
 հասարակութեան հոգին եմ :
 Դեմքով
 կարգին լցվել
 ու կարմրել եմ յես,
 և հարբուխ,
 և մահճակալ,
 խալառ մոռացել .
 — քաղաքացիներ,
 ղեղադրումս հետաքրքրում ե ձեզ,
 հայտնե՞լ...
 թե՞...
 Գիտեմ,
 չըհայտնեւ...

ստանալուց դուք հոգնեցիք,
 պատրաստ եք
 ինձ կշտամբել
 ու հայհոյել :
 Մի հուշիկեք,
 քաղաքացիներ,
 հայտնում եմ
 ահալասիկ,—
 յես
 այսօր
 թողել եմ
 ծիսելը :
 1929 թ.

Զգտումս եմ բեմեր դեպ հարյուրավոր,
Դեպ յերկտ մարդկանց աչքեր բյուրավոր :
Ինչ տարբեր են իմ յերկրի ցեղերը,
Տարբեր թե լեզուսն,
Թե տարազներս :

քրտինքը սրբելով քունքից,
սողաց նեղ թունելի կոկորդի միջով
և խլացնելով

սուրաջ

Կուռրսկյան վաղաժամից :

Կեչիներն անտառից խրճիթ
վաղու՛մ են՝

Կարծես ՄՊԱՏ-ն էս լսում,
հնչում է մոսկովյան լեզուն:

անտառով կտրված՝

խորճիթի խմբեր :

Հորերըն են կանանց
 յերեւոսմ գոհնելով տարբեր :
 Վոտանաւոր կրերեք գուք ամբողջ մի
 պարկ ,

$$l_1 w_1 l_2 l_1 \quad j \in w_1 j [\theta l_1] :$$

ՆԷ ըժողովարմ իւր ԼԺ-պլատան

$$2^{n+1} \mid \sigma_{2n+1}^2$$

սղոյից անելով,

խոհարար արեւը:

արդեն

Տխրոտ Խարկուլը թողած յետև:

միլիոն հալաղքը տոււն—

Հայրթուկէլ և ռանդան ,

யுடையது தான்

մոնց կուբանցու կոֆթան :

խոսակցութիւնը ,

սկսվեց իրավիշաստեղծելն աշխարհը, —

դւռԼիսնէրը ,

ՎՈՐԱԿԵՍ ՍԱՆՆԱՎԼԱՐԴ :

Սուլյոցը խեղդեցավ՝

Թուշում եմ կիրճերից,
սպիտակ ձյուններ, փափախներ:
Դաշույնը սեղմած՝ ինդուշներ կանգնել,
ոսերը

հետևում են

Թամքից:

Սարերից

վեր

ձյուն,

չերքե

տապն է

ըմպում,

արեն ել իող Թափում:

Թիֆլիսցոց

կիմանաս դեռ հարյուր մետրից.

դրոսնում են շողին ժամերով,

մոզային գլխարկով,

կոշիկով մեծքիթ,

կարծես փարիզցի յեն իրոք:

Ամենն

իր ձևով

է սովորում այբբենը,

նույնիսկ իր ձևով հաշվում թվերը:

Ամեն յերրորդը

ունի իր լեզուն

և իր սեփական ազդուլթյունը:

Մեկ ուր

հյուրանոց գեղով իրերս,

մոռացա,

թե ուր եմ գիշերում:

Պախուլին

հասցես

հարցրի ուսերեն,

Նա սլառասխանեց,

— Не знаю, —

Իսկ յերբ անցնում են

գիտական թեմային,

չընանակը

նեղ է

ուսերենի.

Թիֆլիսի հետ

կազանի աղաղեմիան

դրազրուլթյուն վարում է ֆրանսերեն:

Չափից դուրս սիրում եմ

Փարիզը յես ել

(գեղեցիկ են բուլվարները գիշերը):

Ե՛հ, չատ ել վոր կան

Մալարմե,

Բողլեր

և այլ նման ուրիշները:

Բայց մի՞թե

մենք՝ հրից, ջրից անցնողներս,

տարիներ

մարտերում բռնված,

կաճեցնենք

մեզ հաջորդ

փողոցայիններ

Ֆրանսիակերպ սլիփոնների նման:

Ողտադործեք,

ով անդելու, մերկ եր,

աղատուլթյունը խորհրդային յերկրի:

Գտեք ձեր արմատն

ու ձեր խոսքերը,

լեզվաբանուլթյան մթնում սողոսկեք:

Դիտեք կյանքն

առանց ակնոց-աչքակալի,

ազահ աչքերով ամուր բռնեք դուք

այն ամենն,

ինչ վոր ձեր յերկրում լավ է

և ինչ վոր լավ է Արևմուտքում:

Սակայն

չարութեան

սև բիծը վատ

մի քսեք կարմիր ձեր հոգուն :

Ընկեր ջահելներ ,

հայացքներդ Մոսկվա ,

սրեք ականջներդ դեպ ոռւս լեզուն :

Թե լինեյի յես

նեղը դառամյալ ,

անվհատ ,

առանց ճանճրութի ելի

կսովորեյի ոռւսերենը

նրա համար ,

վոր այդ լեզվով ե

խոսել լենինը :

Յերբ փողոցներում

հոսեց արնալառ

Հոկտեմբերն հրի ու մրրիկներ...

դիտեմ՝

Մոսկվայում վճռում եյին բախտն

և Կիևներին ,

և Թիֆլիսներին :

Մոսկվան

սկեսական ողաթով

չե մեղ ,

վոր տանի հողեր հետեվից մեր ,

Մոսկվան

Թանդ ե ինձ վոչ ոռւսի վորպես ,

այլ իբրև դրոշ մի հրե :

Խոսքի

յերեք խաղ

տարբեր են

մեջն իմ :

Յես

կացապներից չեմ այն բերանբաց :

Յես—

սլասլից՝ կաղակ ,

մյուսից՝

սեչվիկ ,

իսկ ծնունդովս՝

կողմից եմ վրաց :

Յերեք

տարբեր կաթիլ

մեջս համատեղած՝

առնում եմ յես այս

իրավունքն ինձ տրված—

խիեի

քաղքենուն համախորհրդային ,

Թե ձեր ,

Թե բոլոր ոռւսամոլներին :

1927 թ .

ՔԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԵՈՒՆ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ
ՊԱՍՊՈՐՏԻ ՄԱՍԻՆ

Գայլի՛ սկս
կըկըռծեյի՛
ամեն բյուրոկրատիզմ :
Չունե՛մ հարգանք՝
դեպի
մանդատն ամեն տեսակ :
Ամե՛ն սատանայի
մոր դի՛րկը կողարկեյի
բոլո՛ր տեսակ թըլթերը :
Միայն թե՛ սա՛...
Կուպե
և կայուտի
Փրոնտով յերկարավուն
անցնո՛ւմ է
սլաշտոնյան
ահա— հեղահամբույր :
Հանձնում են
պասպորտներ,
հանձնո՛ւմ եմ
նաև յե՛ս :
Իմ վա՛ռ,
ծիրանադո՛ւյն
անձնադրքույկըս մեծ :
Վորո՛չ պասպորտների

Հանդես—
չուրթին ժըպիտ :
Իսկ մյո՛ւս պասպորտներին՝
արհամարհանք թըքուն :
Մե՛ծ հարգանքով,
ասենք,
առնում են պասպորտներ՝
Անդլիական յերկտեղ
առյուծներով կնքուն :
Կլանելով
բարի քեռուն
հայացքներով՝
Չըհոգնելով՝
նըրան
հարգանք մատուցելուց՝
Ասես՝
«Նաչա՛յ» վորպես,
խոնա՛րհ մեծարանքով
Առնում են
պասպորտներն
ամերիկացուց :
Լեհականի՛ն—
նայո՛ւմ են՝
վոնց աֆիշին
մի ա՛յծ :
Լեհականի՛ն—
նա՛յում են
աչքերը դո՛ւրս չռած՝
վոստիկանի
փղային մի ծուլությամբ՝
Էբրե՛ թե՛
ի՞նչ մի նոր
յերկիր է լույս ընկած :
Կաղա՛մբն իսկ դըլուխների
չթեքելով՝

անցունց
 Յեւ վոչ մի ըզգացում
 չառա՛ծ իսկ
 վեջներին՝
 Առնում են
 անտարբեր՝
 պատպո՛րտը դանխացու
 Յեւ զանազան
 ե՛ւ ա՛յլն
 շվեղների։
 Բայց հանկարծ՝
 ասես թե՛
 այրող մի խանձումից՝
 Ուժեղին ծամածռվում է
 դնչուկն իմ պարոնիս,
 Յերբ պաշտոնյա պարոնըս՝
 ահա,
 դառնում է ինձ
 Յեւ
 կարմրամո՛րթ պատպորտս
 առնում է իմ ձեռքից։
 Առնո՛ւմ է՝
 վոնց վոր ու՛մբ մի,
 առնո՛ւմ է՝
 վոնց վոզնի՛,
 վոնց վոր
 յերկսա՛յր սրած
 ահե՛ղ մի ածելի,
 վոնց վոր
 քըսա՛ն խայթով զինված
 ու Փըշացող
 Յերկումետրյան բոյով
 սարսափեցի մի ոճ։
 Թարթո՛ւմ է

բազմիմաստ
 աչքով
 մի բեռնակիր․
 Իրե՛րն իմ
 կըկըրի՛ նա,
 հիմի՛,
 թեկուզ ձրի՛։
 Նայում է հարցական
 ժանդարմը լրտեսին,
 Նայում է հարցական
 լրտեսն եւ ժանդարմին
 Ինչքա՛ն մեծ հաճույքով
 կաստա՛ն ժանդարմական
 Ինձ կծեծեր վայրադ,
 ինձ իսաչ կհանեյին,
 քանի վոր՝
 իմ ձեռքում
 կար մի մուրճակիր
 Մանդաղակի՛ր
 պատպորտ խորհրդային։
 Գայլի՛ պես
 կըկըռծեյի՛
 ամեն բյուրոկրատիզմ
 Չունե՛մ հարդանք՝
 դեսլի
 մանդա՛տն ամեն տեսակ
 Այո՛, սատանայի
 մոր զի՛րկը կուղարկեյի
 բոլո՛ր տեսակ թղթերը։
 Միայն թե՛ սա՛...
 և յես
 հանում եմ այն
 գրպանից իմ լայն—
 վորպես մի դուրլիկատ

մի թանգարժեք բեռան :
Կարդացե՛ք,
և ինձ նախանձեցեք :
Քաղաքացի՛ն եմ յես
խորհրդային , մեր մեծ—
Հրդո՛ր մեր Միության :
1929 թ .

ԽՈՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ ՖԻՆՏԵՍՉԻ ՀԵՏ
ՊՈՆԶԻԱՅԻ ՄԱՍԻՆ

Քաղաքացի Ֆինտեսու՛չ :
Ներեք , վոր անհանգստացնում եմ :
Շնորհակալ եմ ...
Հվրդովվեք ...
յես կըմնամ կանգնած ...
Ձեզ հետ
նուրբ հատկության
յես մի դործ ունեմ
պոետի
տեղի մասին
չարքում բանվորական :
Նրանց հետ ,
վոր ունեն
կալվածքներ , խանութ ,
յես ել եմ տուրքադրված
և պետք է պատժվեմ :
Դուք պահանջում եք
ինձնից
հինգհարյուր կես տարում
և քսանհինգ ,
վոր ձեզ դեկլարացիա չեմ տվել :
Իմ դործն
աղակից է
ամեն մի
դործի :

Նայեցեք՝

ինչքան եմ յես կորցրել,
իմ արտադրության մեջ

ի՞նչպիսի ծախքեր կան
և նյութի վրա

ծախսվում ե վո՞րքան:

Ձեզ,

իհարկե, հայտնի յե՝

ի՞նչ յերևույթ ե «հանգը»:

Ասե՛ք, թե

տողը

վերջանում ե «ընծա»,

և այնժամ

մի տող անց

կրկնելով վանկը՝

դնում ենք

ինչ վոր մի

«լամցադրիցա—ցա՛»:

Հանգը—

մուրհակ ե,

ձեր լեզվով ասած:

Ձեզնե՛կ մի տող անց—

ինդիրը սա յե:

Յե՛վ փնտռում ես

մանրունք՝

այս կամ այն վերջածանցը

հոլովման

ու խոնարհման

դատարկ կասսայում:

Քառը

տողի մեջ

խցկել կսկսես,

նա չի հարմարվում—

սեղմես՝ կջարդվի:

Քաղաքացի ֆինտեսո՛ււչ,

աղնիվ խոսք կասեմ,

պոետի

ամեն մի բառն ել փող արժի:

Մեր լեզվով ասած՝

հանգը—

տակառ հատուկ:

Տակառ դինամիտով:

Տողն ել՝

մի պատրույգ:

Տողը կծխա,

տուղիկը պայթի,

քաղաքն ել քառյակով

ողը կցնդի:

Վորտե՞ղ կդանես

և ի՞նչ տարիֆով

հանգեր,

վոր մեկեն նշելով խիեն:

Գո՛ւցե

մի հինգ հանգ

չեղած ձևերով

վենեցուկայում դեթ

մնացած լինեն:

Յե՛վ քաշում ե

ինձ

տաք ու ցուրտ կողմեր:

Նետվում եմ,

խըճըճեց ինձ ավանս, փոխառում:

Քաղաքացի՛,

հաշվառեք ուղետոմսը մեր:

Պոեզիան—

մի յերթ ե

դեպ անհայտ հեռուն:

Պոեզիան—

դա նույն հանույթն ե ռադիումի:

Մի դրամ հանույթ —

մեկ տարվա ջանք է :

Ծախսում ես

դանեւում ուղածդ բառ մի

հազար տոններով

բառային հանքը :

Բայց ի՞նչ

կիզող է

այդ բառի այրումը

բառ-հումքի

անբոց

մարմրեւում հետ :

Այդ խոսքերը ,

վոր շարժման են դնում

միլիոն սրտերը

հազար տարիներ :

Իհարկէ ,

տարբեր է պոետի տեսակը :

Թեթև ձեռք ունեն

պոետները վորքա՞ն :

Ֆոկլորանիկի պես

տողեր

կքաշի

Թե՛ իր բերանից

և թե՛ ուրիշի :

Ի՞նչ ասել

լիրիկ հրտածների մասին :

Ուրիշից տող

մտքրեց

և ուրախ է սիրտը :

Դա

սովորական

դողդուջուն է , վատնում

յերկրում շուրջառած վատնումների թվում :

Այստեղ

ներբողն

ու այդ յերգերը՝

ծախահարության

աղմուկով ծածկված՝

պատմության մեջ

կանցնեն

իրը վերադիր ծախքեր

մեր

յերկուսի կամ յերեքի

արածի վրա :

Մի փութ ,

վոնց ասում են ,

հաշի աղ կուտես

և հարյուր պապիրոս

թերևս ծխես ,

վորպեսզի

դուրս հանվի

խոսքը թանկագին

մարդկային արտեղյան

ջրհորի խորքից :

Յեւ իսկույն

կիջնի

ձեր բարձր հարկը :

Ջեղձե՛ք

իմ տուրքից .

դերո-անիվը :

Մեկ ուրբլի իննսուն է

հարյուր դլանակը ,

մեկ ուրբլի վաթսուհն՝

աղը կերակրի :

Ձեր անկետայում՝

հարցեր չատ տեսակ .

— կառք , ձիեր ունե՞ք ,

թե ձի չեք պահում :—

Իսկ ի՞նչ ,

յեթե յես
 պեղաս մի տասնյակ
 քչեւ եմ
 վերջին
 15 տարում :
 Ձեր թերթում—
 մտեք դրուժյանս մեջ—
 ծառայի ,
 դույքի
 մասին կա դրված :
 Իսկ ի՞նչ ,
 յեթե յես
 ժողովրդի առաջնորդ ե՛մ
 և միաժամանակ՝
 ժողովրդի ծառան :
 Դասակարգը
 ձայնում ե
 մեր յերգով , բառով ,
 իսկ մենք՝
 պրոլետարներս
 շարժիչ ենք դրչի :
 Հոգու
 մեքենան
 մաշում ես տարով ,
 ասում են .
 — սպառվել ե ,
 թող
 արխիվ թռչի :—
 Որո՞րի պահաս ես
 սիրում , հանդգնում ,
 ժամանակն
 իր թափով
 ճակատս ե ջարդում :
 Գալիս ե
 մարումներից ամենասոսկալին—

մարումը հոգու ,
 սրտի մարդկային :
 Յեւ յերբ
 այս արևն ,
 ինչպես չաղ վարաղ ,
 անխեղճ
 ու անհաշմ
 գալիքից յենի ,—
 արդեն
 սլատի տակ
 կլինեմ
 մեռած ,
 չարքում
 իմ տասնյակ
 այլ ընկերների :
 Հաշվեկշիռն իմ
 կազմե՛ք
 հետմահվան :
 Պնդում եմ
 և , գիտեմ , վոր յես չեմ ստում .
 դործարար ճարպիկների
 ֆոնի վրա
 այժմյան
 կլինեմ
 — միակը—
 յես անանց պարտքում :
 Մեր պարտքն ե՛
 սղնձյա շհակի պես
 դուռալ
 քաղքենի մշուշում ,
 փոթորկին շաչող :
 Պոետը
 տիեզերքի
 պարտապանն ե հար ,
 վշտի դեմ

տոկոս ,

տուգանք

վճարող :

Յես պարտք եմ

Բրողվելի

գունալապտերի առջև ,

քո առջև ,

բաղդադյան յերկինք ,

Կարմիր բանակի

և բալենու առջև

և այն ամենի ,

վոր չհասցրի

յերդեղ :

Յեւ ինչի՞ համար ե

Սենայի

այդ գնդակը :

Վոր հանդով նշան առնեն ,

հանդով մոլեղնե՞ն :

Բանաստեղծի խոսքը

ձեր հարությունն ե ,

ձեր անմահությունը ,

քաղաքացի գրաւիր :

Հարյուրամյակներ հետո ,

չըջանաւում թղթե

վերցրու տողը ,

Ժամանակն յետ դարձրու :

Յեւ կեղնի

այս որը

Փինտեսուչների հետ

հրաշքի փայլով ,

հոտով թանաքի :

Համոզված բնակի՛չ մեր այս որերի ,

ճարե՛ք

ենկապեւսից

տոմս անմահանալու

և ,

հաշվառելով

ուժն իմ յերգերի ,

վաստակա բաշխեք

յերեքհարյուր տարու :

Սակայն պոետի ուժը

այն չէ սոսկ ,

թե ձեղ

հիշելով՝

մարդիկ տան նպովք ,

վո՛չ ,

նաև այսօր

պոետի խոսքը—

գգվանք ե ,

լողունգ ,

սվին

ու մարակ :

Քաղաքացի ֆինտեսո՛ւչ ,

յես հինգ կըվճարեմ՝

բաղմապատկած

թվի

դերոները բոլոր :

Յես

իրավամբ

մի թիւ հող եմ պահանջում

բանվոր-գյուղացու

չարքում

չքավոր :

Իսկ թե՛

կարծում եք՝

վոր բոլոր դործը

այն ե ուրիշի

խոսքից ոգտըվել ,

ահա ձեզ,
համեցեք,
մշտական գրիչ»,
և դուք կարող եք
ինքներդ
դրել:

1926 թ.

ՃԱԿԱՏԱՅԻՆ ՇԱՐԱԹ

Եհեյ, ընկերներ,
Ով չունի դեռ ճակտին
Ռազմական աստղիկ՝
Լրացրեք շարքերը բանակի Կարմիր՝
Սրճադանքեք կանչին ճակատային շարքի:
Կանգնիր դու շարքի,
Վորոտա և ջարդիր:
Բոլորըս և ամեն ինչ՝ հանուն հաղթանակին.
Յեվ հացը կըլնի,
Յեվ խաղաղություն կարմիր
Յեվ կըսկզի բրկադը զրկանքի:

Թշնամին ջարդված է.
Փախչում է Թշնամին.
Մեր հարվածից խիզախ ու չիտակ:
Մի փոքր ել սեղմենք
Յեվ պատառն իսկ սահմանի
Ձի լինի յենթակա
Տերերին ըստխտակ:

Խորհրդային Ժայռերի
Կարծրության դեմ փքվելով՝
Թշնամին
Հըպատակվում է մեր ուժին, կամքին—
Մի փոքր ել սեղմենք.

Հաղթութիւնն է մոտենում—

Միացե՛ք շարքերով վերջին մեր ջանքի :

Եհէյ, ընկերներ,

Ով չունի դեռ ճակտին

Ռազմական աստղիկ,

Լրացրե՛ք շարքերը բանակի Կարմիր

Ճակատային շաբաթի կանչին ունկնդիր :

1920 թ.

ՍՈՒՋԱՆԱՎԱՅԻՆ ԿՈՄՅԵՐԻՑ

Դու պատրաստիր քեզ

Ջահել բանվոր .

Վոր դիմադրես ռազմին :

Ծովի յերեսին

և ծովի տակ խոր

բուրժուայի բկին

ուժդին ճգմիր :

Բանկիրը

չկաֆն իր

փակել է պինդ .

ռուբլի իսկ

չի տա մեզ փոխ .

Նստել են

վուկե

հատուկիկ պարկերին

անտանտային քեռիները գրգռող :

Նավերին թչնամու

սաստելով՝

չչակի պես

կոկորդինը բացե՛ք—

մենք

կոմսոմոլային ռուբլիներով

սուղանավե՛ք կըկառուցենք :

Քըշիր բուրժուային

ձըկնային խնճուկը—

ովկիանոսի փոստով .

նավերը բուրժուայի

խորտակիր

բանվորական ուրբիներով հոսուն :

1929 թ .

ՈՒՍԱԶՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՐԾ

Բուրժուայը

մաղբլցում է չար—

դեպի կամարն

յերկնի .

յելիր ,

ընկեր իմ , պրոլետար ,

նստիր դու ինքնաթիռ :

Զավտչիկ ,

հետ նետիր քո չուն—

ամպի մեջ—

սուլոցով .

դարձել ենք ողաչու

Հանրապետության

բանվոր և գյուղացու :

Ուր չի անցնի

հեծելասյուն ,

ուր չես անցնի

վոտքով ,

այնտեղ

ջարդում է

ողաչուն

Թշնամական հազար թռչուն :

Հառաջ :

Թուխպի մեջ հողմածուփ

թռչենք

Թեևով մեր փայլածու.
 դարձել ենք ողաչու
 Հանրապետության
 բանվոր և գյուղացու:
 Չափիլի ուժերովըդ
 հետը թընամու
 Արնով շառագունիլ
 ճամբադ
 ամպերից ել վերը—
 յերկընքում—
 հաստատելով
 կոմպենան մեր անպարտ:
 Դրոշակը մեր
 ծըլիում, և
 աստղերում
 բանվորական
 կարգերն և աճեցնում:
 Դարձել ենք ողաչուհի,
 դարձել ենք ողաչու
 Հանրապետության
 բանվոր և գյուղացու:
 1926 թ.

ԹՈՒՔԵՐԸ,
 ՄԷԿԱՆԸ,
 ՄԱՐՄԻՆԸ ԶՈՒ
 ՄԱՐԶԻՐ ԳՈՒ Ի ՆՊԱՍՏ
 ՌԱԶՄԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՆ

Ձի վիճի վոչ վոք.
 ամառը
 ամեն մեկին
 պետք և սպորտ:
 Բայց ինչպիսի՞
 վոր ձեռքերդ ու գերանները
 թափահարես իդո՞ւր:
 Ո, վոչ,
 վոչ այդ.
 ողտավետ դարձրու
 ախորվա ամառդ:
 Շապիկըդ
 քրտունքի մեջ խաշիլ:
 Գընդակը
 դու քըշիլ
 ճակատով ու վոտքով:
 Վորպեսդի դալիքում
 նետես դու
 դնդակ պայթուցիկ—
 ի պատասխան
 սպիտակ գվարդիական
 բոմբե կարկուտի:
 Ինչո՞ւ պետք է—

մկանն
 իզուր կուտակել
 ձեզ պետք է
 աճեցնել
 «տղամարդիկ հյուսիս» :
 սովորիր ,
 ձիու մեջքին
 վազելիս ցատկել .
 սովորիր
 քշելիս
 հախուռն
 սրտակ :
 Ամառ :
 կոմսոմոլուհի
 քառասուն ե ցելսյուսով :
 Նշան են բռնում
 աչքով—
 ստահակներին բեխավոր :
 կոմսոմոլուհի ,
 լավ ե ավելի՝
 կըրակիր նազանով
 և մտածիր .
 թե դեմդ
 պաներն են
 և լորդ :
 Ճարպը
 կուտակվում ե
 ծանրը և լայն—
 գրասենյակային փորի
 դողումը ճոխ :
 Բավական ե ,
 ծառայող ,
 ճարպըդ առժամայն
 հալեցուց
 խմբակներում հրաձգող :

Խմացիր ,
 թե անդլիական ,
 թե ֆրանսիական բոքս-
 բայց վոչ նրա համար ,
 վոր ծոմոնս այտոսկր .
 այլ նրա համար ,
 վոր հանդեպ զնդակ ու սվինի—
 պահակախումբ մի ամբողջ
 դու մենակ
 անես զինաթափ :
 Յեթե սիրում եք
 վելոսիպեդ .
 նույնպես ,
 կարիք չըկա—
 իզուր տըքնես ,
 հիշիր ,
 անիվով ավելի շուտ
 քան վոտքով հետևակի
 կըհասցնես դու շտաբ
 ռազմական հեռագիր :
 Թոքերըդ զարգացրու ,
 մարմինդ և մկան ,—
 բայց վոչ նրա համար ,
 վոր կուտակես դու
 բիցեպսդ ունայն :
 Այլ վորպեսզի
 ամրապնդես
 դործը ռազմական—
 վորպեսզի
 սպիտակների դեմ
 կռվի մտնես
 լավ :
 1927 թ .

ՊՈԵՄՆԵՐ

ՎԱՐՏԻԿԱՎՈՐ ԱՄՊ

Տ Ե Տ Ր Ա Պ Տ Ի Ն

ՊՐՈԼՈԳ

Ձեր միտքը,
վոր անընթաց է մեղկացած ուղեղում—
վոնց ճարպակալ լակեյը՝ սլառկած յուղապատ
թախտին—

կը դրդոնէ սրտիս արյունոտ սպտառով.
Կուշտ կը ծիծաղեմ՝ կծու և լկտի:

Իմ հոգում՝ և վո՛չ մի մազ իսկ ըսպիտակ,
և ծերության քնքանք իր մեջ չըկա՛:
Սչխարհը վորոտացնելով՝ ձայնով իմ հսկա՝
դընո՛ւմ եմ—դեղեցի՛կ,
քսաներկումս յա:

Քնքուններ:

Դուք սերը նըվազում եք ջութակով:
Իր սերը կոպիտը լիտալրո՛վ ե յերգում:
Իսկ ձեզ, ինչպես յես, չըրջել՝ չե՛ք կարող դուք,
վորպեսզի լինե՛ք համատարած շրթունք:
Յեկե՛ք սովորելու—

Հյուրասրահից—բատիստ,
հրեշտակային լի՛ղայի չինո՛վնիցա վայելուչ:

Յեվ դո՛ւ, վոր շուրթերըդ թերթում ես հանդիստ,
ինչպես խոհարարուհին՝ ճաշադրքի մի եջ:

Ուղո՞ւմ եք—

կըլինեմ մըսից դադադած ,

— և , վորպէս յերկինք , յերանդներ փոխելով—
ուղո՞ւմ եք—

կըլինեմ անբիծորե՛ն քընքշացած ,

վոչ թե տըղամարդ—ալ ա՛մպ վարտիկավոր :

Ձե՛մ հալատում , թե կա Նի՛ցցա ծաղկահոծ :

Փառաբանո՞ւմ են կըկին իմ կողմից

տղամարդիկ , պառկոտված՝ վոնց հիվանդանոց

և կանայք գործածված՝ ինչպէս մի առած :

1.

Դուք կարծում եք , թե սա զառանցում է մալարիա՞ն :

Դա՞ յեղավ ,

յեղավ Ողեսոսայո՞ւմ :

«Կըզամ յես չորսին» — ասաց ինձ Մարի՛ան :

Ո՛ւթն է :

Ի՛նն է :

Տա՛սն է լրանում :

Ահա և յերեկոն ,

վոր դեպի դիչե՛րն ահավոր

լուսամուտից հեռացավ

մռայլ ,

դեկտեմբերյան :

Հրհռում , խրխնջում են ջահերը

հետադնդում նրան թիկունքից իր դառամ :

Այժմ՝ ինձ չեյի՛ք կարող՝ մինչև իսկ ճանաչել .

Ճապինդ վիթխարիս

Նղածդւում ,

հառա՛չ է արձակում :

Ի՞նչ կարող ե ցանկալ ախպիսի մի կունծղ :
Իսկ կունծղը չա՛տ բան ե ցանկանում :

Ձե՞ վոր՝ ինձ համար անկարելո՞ր ե այն ,

վոր յես բրոնդի՛ց եմ ,

և այն , վոր սիրտը՝ յերկաթիկ ե պաղ :

Դիչերը ցանկանում եմ դողանջս սեփական

տամ կանացիութ՛յան ,

կակղութ՛յան մեջ պահ :

Յեւ ահա

աթղահաս

սալատովել լուսամուտում ,

լուսամուտի ասպիկի՛ն եմ հալում հակատով :

Կըլինի՞ արդյոք սերը — թե՛ վոչ :

Ինչպիսի՞ն —

մե՞ծը , թե՛ չնչին փշրանքով :

Վորտեղի՞ց կըլինի մեծը այդ տեսակ մարմնում :

Յերևի փոքրի՛կ մի ,

համեստ մի սերիկ :

Նա ավտոների չչալից ե խրտջում :

Սիրում ե դանդակները կոնկաների :

Ելի և ելի ,

սեղմելով ընդհուպ

դեմքըս

չեչակալ դեմքին անձրեկ՝

սպասում եմ ,

վորոտով եմ թըջվում

քաղաքային ալեկոծման ծեփի :

Դուրս նետվելով՝ դանակով՝

կես դիչերը հասա՛վ ,

մորթե՛ց նրան , —

դե ա՛ռ :

Տասներկու՛յերորդ ժամը ընկավ ,

վոնց դիտատվածի՝ դըլուխը
էառափնատեղուց ընկնում է վա՛ր:

Ապակիներն ի՛նչ վըրա՝ դուր չանձրեկները
կախվել են,
կուտակվո՛ւմ են ծամածռանքով.
ասես թե վոռնում են քիմերաները
Փարիզյան տաճարից Աստվածամոր:

Նդուվա՛ծ:

Ի՞նչ արած—սա ե՞լ է քիչ:
Գոռալուց շուտով կըճայթի բերանըս:
Լըսում եմ.

Հանդիսո՛ւ
վոնց հիվանդը մահճակալից՝
ցատկո՛ւմ է նյարդըս:

Յեւ ահա,—

նախ նա անցնում է

հազիվ-հազ,

ապա

վազվզում է նա հուզված,

արագ, կտրուկ:

Ա՛յժըմ և նա և ուրիշ յերկուսն
ըսկըսել են մալի՛ մի ցատկոտուք:

Յեւ ցածի հաբկում

փլվում է սըվաղն առաստաղի:

Նյարդե՛րն իմ

բոլորը—

և մե՛ծ

և մանրի՛կ,

կատաղի ցատկոտո՛ւմ են.

և արդեն

վոտքե՛րն են թուլանում իմ նյարդի:

Իսկ դիչերը սենյակում տըվում է, տըվում,
աչքը ծանրացած չե՛ս հանի այդ տիղմից:

Բայց հանկարծ՝ դռներն են, ասես, կոճովում,
ասես հյուրասրահը
չի՛ կարողանում հեռացնել ատամն ատամից:

Դու յեկար

կտրուկ, վոնց «խնդրե՛մ»-ը,
տանջելով դամշը ձեռնոցիդ.
ասացիր.

«Գիտցե՞ք դուք—

ամուսնանա՛լ վճռեցի»:

Ի՞նչ արած—ամուսնացե՛ք:

Վոչի՛նչ:

Կամրապնդվեմ:

Տեսնո՞ւմ եք—ինչպե՛ս եմ հանդիսո՛ւ:

Ինչպես յերա՛կ մի

հանդուցյալի:

Հիշո՞ւմ եք,

դուք ասում էյիք.

«Ձեկ Լո՛ւնդոն,

դըրամ,

սեր

և կիրք»,—

իսկ յես տեսնում էյի մի բան.

դուք էյի՛ք—Ջիոկո՛ւնդան,

վորին պետք է հափշտակեյի՛ն:

Յեւ հափշտակեցին:

Կըրկի՛ն, սիրով լի՛, կըմտնեմ խաղի,

հրո՛ւ ճառագելով ծալքն իմ հոնքերի:

Ի՞նչ արած:

Յեւ տա՛ն մեջ, վոր տըվել է հրին,

ապրում են յերբեմն անտուններ չըջմուլի:

Գըրգըռո՞ւմ եք.

«Գի՛չ կան, քան աղքատի՛ մոտ կողեկը՝

ձեզ մոտ խենդության դմրուխտներ»:

Հիշեցե՛ք.

Կործանվել ե Պոմպեյը,
յերբ վոր Վեզուվն են գրգռեցել:
Եհէ՛յ,

պարոնա՛յք դուք,
սիրահարնե՛ր
սրբազնծովթյա՛ն,
հանցանքների՛,
սպանդի՛—

խկ դուք տեսե՞լ եք
փաստն ամենաահեղ—

դե՛մքն իմ

յերբ յես

լինում եմ բացարձակ հանգիստ:

Յեվ ըզդում եմ—

«Յես»-ըս

ինձ համար վո՛րք ե, աղոտ:

Ինչ վոր մեկն իմ միջից դո՛ւրս ե նետվում հախուռն:

Allo!

Ո՞վ ե խոսում:

Մայրի՞կ:

Մայրի՞կ.

Ձեր տղան հիվա՛նդ ե հիանալի:

Մայրի՞կ.

Յես ունեմ սրտումըս հրդեհ:

Ասացեք քույրերիս—Լյուդային, Ուլյային,—

վոր այլևս չըդիտեմ, թե վորտեղ կըմլտնեմ:

Ամեն մի խոսքըս,

կատա՛կըս նույնիսկ,

վոր յես հորդում եմ վառվող իմ բերնով,

ցատկում ե, վորպես մերկացած մի սլուռնիկ

հասարակաց տնից հրդեհվող:

Մարդիկ հոտոտում են—

սա ի՞նչ խանձահո՛տ ե:

Հավաքում են վոմանց:

Փայլո՛ւն:

Կահկաներո՛վ:

Ձի՛ կարելի սապողով:

Ասե՛ք հրչեջներին.

բոցավառվող սրտի՛ վըրա կեննն քնքշանքով:

Յես ի՛նքըս:

Աչքերս արցունքակալ կըսարպեմ տակառով:

Թողե՛ք՝ յես հենվեմ կողերիս:

Դո՛ւրս ցատկեմ: Դո՛ւրս ցատկեմ: Դո՛ւրս ցատկեմ:

Դո՛ւրս ցատկեմ:

Փլվեցի՛ն:

Ձե՛ս ցատկի սրտիցդ դուրս:

Իմ դեմքին բոցավառ—

չուրթերիս ճեղքեն—

ածխացած համբուրի՛կն ե նետվել դեպի դուրս:

Մայրի՛կ:

Ձե՛մ կարող յերգել:

Լուել ե յերգարևումբը սրտիս յեկեղեցում:

Ածխացած դարձվածքները խոսքերի ե թրվերի

թռչո՛ւմ են դանդիցըս՝

վորպես մանուկները բոցավառ մի շենքից:

Յերկընքին կառչելու ցանկությամբ մի մեծ

սարսափը՝

ճիշտ այդպես,

դեպի վե՛ր եր նետում

«Լուգիտա՛նիայի» ձեռքերը հրակեղ:

Դողցողացող մարդկա՛նց դեմ—

բնակարանային անդորրը դեպի—

նետվում ե նավահանգստից

արշալույսը հարյուրաչիկ—

ճի՛չ իմ վերջին,

դո՛ւ դեթ,

ասյն մասին, վոր այրվում եմ,
դարերում հառաչիր:

2.

Փառաբանե՛ք ինձ:
Յես զո՛ւլդ չեմ մեծերին:
Ամե՛ն ինչի վրա, ինչ կատարված է,
Դընում եմ «Nihil»-ը:

Յերբեք
չե՛մ ուզում կարգաւ յես վնչինչ:
Գրքե՞ր:
Ի՞նչ բան է գիրքը:
Առաջ մտածում եյի յես,
Թե գիրքը սարքվում է այսպես.
յեկա՛վ պոետը,
չուրթե՛րն իր թեթե՛ մի բացեց
և պարզամիտ ներշնչմամբ, անմիջապես,
— համեցե՛ք,
յերգեց:

Մինչդեռ պարզվում է,
վոր յերգելու համար՝
դու նախ
պիտի քայլես յերկար՝ խրմորումից կոշտառված
և նո՛ր միայն
յերեակայության վո՛րջան հիմար
կըթրալտա սրտիդ տիղմի՛ մեջ կամաց.
մինչդեռ յեռացնո՛ւմ են՝ հանդերի ծնդոցով՝
սիրուց և սոխակից ինչ-վոր մի ապուր,
փողոցն անլեզու գալարվո՛ւմ է տնքոցով,
չո՛նի՛ նա միջոց՝ խոսելու կամ ճըչալու:

Բաբելոնյան բուրգերը քաղաքներին՝
գոռոզացած, բարձրացնում ենք նորից,
իսկ աստված

քաղաքները
փրկում է վրան դաշտերի՝
խառնելով խոսք ու զրից:

Փողոցը տանջա՛նքն իր կրում է լուռ:
Ճիչն իր ցցվե՛լ է սեփական կոկորդում:
Տընկվել են՝ կոկորդի լայնքովը մեկ
նիհարիկ կառքեր ու թմփլիկ տակսիներ:
Հետիոտել են կո՛ւրծքն իր:
Թոքախտի՛ց էլ պինդ:

Քաղաքը փակել է ճամբան խավարով:
Յե՛վ յերբ—
այնուամենայնի՛վ—
կոկորդը կոխկռտող ամբոխը նետելով՝
խրաբանցումն այդ խորխվեց հրապարակ,
կարծվո՛ւմ եր.
Վորոտով հրեշտակային խմբերդի
թալանված աստվածը դընում եր՝ պատըփի՛ր:
Իսկ փողոցը նստել, ճչում իր գիւ.
«Գընանք խրժրե՛նք»:

Գրիմո՛ւմ են կրոնականեր և կրոնապիկներ բազմաթիվ
քաղաքի հոնքերի կընճիլը սպառնազին,
իսկ բերնումըս
քայքայվում են մեռած խոսքերի դիակներ
և յերկո՛ւմն են միայն ճարպակալ ապրում՝
«Սվո՛լոչ»-ը՝
և կարծեմ,
մի ինչ-վոր—«Բորչչ»:

Պոետներ՝
լացից ու հեկեկանքից լղկած,
փախչո՛ւմ են փողոցից՝ մազները փշաքալ.
«Այդ յերկու խոսքերով ինչպե՞ս պիտի յերգել
և որիորդ

և սեր

և ծաղիկ ցողաշաղ» :

Իսկ պոետները հեռակից՝

հաղարները փողոցի—

ուսանողներ ,

պոռնիկներ ,

կապալառուներ . . .

Պարոնա՛յք :

Կա՛նք առեք :

Դուք մոլորացիկ չե՛ք ,

դուք չե՛ք հանդըզնի վողգրմություն խնդրել :

Մենք , վիթխարիները ,

քայլքով սաժենային ,

պատառեյի՛նք պիտի և վոչ թե լըսեյինք

նրանց ,

կառչածներին՝ վորպես հալելված մի ձրի—

ամե՛ն մահապալին յերկտեղանի :

Նրանցի՞ց աղերսենք խոնարհ ու հեղ՝

թե . « Ո՛ղնեցե՛ք դուք մեզ » :

Աղաչենք չիմնի՞ համար

և արատո՞րիայի :

Ինքներ՛ս ենք ստեղծարար՝ հիմնում բոցավառ—

աղմըկում դործարանի և լաբորատորիայի :

Յես ի՞նչ դործ ունեմ ֆա՛ռստի հետ՝

վոր ֆեյե՛րիայով ուղեւային

սահում ե Մեֆիստոֆելի հետ

պարկետներո՛ւմ յեթերային :

Գիտե՛մ յես—

մե՛խն—իմ սապոգում

կոչմարային ե , քան ֆանտա՛զյան Գյոթե՛ի :

Յե՛ս ,

ամենից վոսկերերանը ,

վորի ամեն մի խոսքը

հոգի՛ յե վերածնում ,

անվանակոչությո՛ւնն ե տոնում մարմնի ,

ասում եմ ձեզ ,

մարդի վոչի՛ն իսկ մանրագույն

թա՛նկ ե , քան ամենն , ինչ անե՛լու յեմ և արի՛ :

Լսե՛ք :

Քարոզում ե՝

հեծեծանքով , դարկվելով ,

այսուվա ծուռաչուրթ Ջրաղաշտը :

Մենք

դեմքերով՝ տրորված՝ վոնց սավանն անկողնում ,

չուրթերով՝ կախ ընկած վոնց ջահաչարքը՝

մե՛նք ,

դաժանյալները քաղաքի լեպրազոր ,

ուր վոսկին ու կեղտերն են բորախտը ծածկում ,

մենք մաքո՛ւր ենք , քան վենետիկյան լազուր

ծովերով ու արևներով միանգամից ենք լվացվում :

Թքե՛լ եմ՝ թե չըկան

Հոմերոսի՛ մոտ և Ուլի՛սսի

մարդիկ—մեզ նըմա՛ն—

մըրից ծաղկատար :

Գիտե՛մ յես—

կաղոտեր արե՛ն իսկ՝

տեսնելով ,

մեր հոգու ցնո՛րքը վոսկեվառ :

Ջղերն ու մըկաններն աղոթքի՛ց ել ապահով են :

Մե՞նք մուրանք վողգրմությունը ժամանակների :

Մե՛նք—

ամեն մե՛կըս—

մեր ձեռքո՞ւմ պահում ենք

չարժափոկե՛րը մոլորակների :

Բարձրացրին Գողգոթան լսարանների

Պետրոգրադի , Մոսկվայի , Կիևի , Ուլեսսայի ,

և, չըզտնվեցին
նրանց մեջ մարդիկ,
վոր չըճչային.
«Խաչի՛ր նըրան,
խաչի՛ր»:
Բայց մարդիկ,
և նրա՛նք, վոր նեղացրել են ինձ—
ինձ համար մոտիկ և թանկ են ամենից:

Տեսե՞լ եք,
թե շունը ինչպե՛ս է լիզում ձեռքն իր ծեծողի:

Յես,
ծաղրվածքս այսորվա ցեղից անհոգի՝
վորպես մի յերկար,
անպարկեշտ անեկդոտ
տեսնում եմ ժամանակի սարերովն յեկողին,
վորին չի՛ տեսնում վոչ վո՛ք:

Ուր կարճատես հայացքն է հատվում մարդկանց՝
սոված ամբոխների գլուխներին վրան՝
փշեպատ սլաակով հեղափոխությանց
տասնըվեց թվականն և գալիս հուրհրան:

Իսկ յես—ձեզ համար՝ կարասի՛տն եմ նըրա.
յես այնտե՛ղ եմ, ուր ցա՛վ կա—ամենո՛ւր,
արցունքի ամեն՝ մի կաթիլի վրա
յես ինքս ինձ խաչում եմ ամենօր:
Այլևս չի՛ լինի՝ ներել ինձ վոչինչ:
Այրեցի՛ վողիներ,
վորո՛նց մեջ քնքշա՛նքն են ամեցրել:

Իսկ դա դժվար է—ավելի՛ մի քիչ,
քան գրավել հաղա՛ր-հաղարավոր Բաստիլ:

Յեվ յերբ՝
դալուստն իր

խռովությամբ թնդացնեք,
դեմն յեղնեք, փրկչին— .
ո՛ր, աշնժամ, յես
կըտրեմ հոգիս,
կըլնոտնահարեմ, վոր դառնա նա մեծ
և արյունոտված՝
վորպես դրո՛շ մի, կըհանձնեմ ձեզ:

3.

Ա՛խ, ինչո՞ւ այդ,
վորտեղի՞ց այդ
լուսավոր խնդությա՛ն մեջ
կեղտոտ բռնեցքների հարված:

Յեկավ,
և գլո՛ւխն իր կախեց հուսահատ
մի՛տքը՝ տների մասին խելադար:

Յեվ—
ինչպես դրեղնո՛ւտի կործանման ժամին
ջղածդումով խեղդիչ
նետվում են բաց արված լյուկը—
սեփական,
ճշալո՛ւ չափ ճոթրած իր աչքից՝
կատաղած՝ դո՛ւրս եր սողում Բուրլյուկը:

Համարյա արյունեկով կոպերն արցունքոտ՝
դուրս սողաց,
յեկավ
ու դնաց,
և քնքշությամբ՝ անսպասելի
մարդո՛ւ մեջ ճարպոտ՝

առավ և ասաց.
«Լա՛վ ե»:
Լա՛վ է, յերբ բաճկոնի՛ մեջ դեղին
խուզարկումից հոգիդ կըթափնվի:

Լա՛վ ե ,
յերբ պատժւա՛ծն՝ եշաֆոտի բերանում ,
ճըչո՛ւմ ե
«Վան-Գո՛ւտենի կակաոն ըմպիր» :

Վայրկյանն աղբյւրի ,
բարձրաճայն
բենդալյան ,
յես վո՛չ մի , վո՛չ մի բանի՛ հետ
չե՛մ փոխարինի...

Սիգարային ծըխից՝
վոնց ոյո՛ւմկան լիկյորի՝
հարբած դեմքն ե ցցվել Սևերյանինի՛ :
Ինչպե՞ս եք հանդգնում՝ ձեզ անվանել պոետ .
և դորշ մի լորի՛ պես հանել ծովծովոց :

Այսօր
անհրաժեշտ ե
մեզ
կաստետ ,
վոր յերկրագնդի դանդը ձենք :

Դուք ,
մտահոգվողները միայն մի մտքով—
«չքե՞ղ եմ պարում արդյոք» :
Նայե՛ք , թե ինչպե՛ս եմ զլարճանում ամենօր
յե՛ս—

Թղթախաղի խաղանենդ ,
հրապարակային սուտենյոր :

Ձեզանի՛ց ,
վոր տամկացել եք սիրելով՝
ձեզանի՛ց ,
վոր արցունք եք թափել դարերում՝
յես կըհեռանամ
և արևը՝ վորպես մի մոնոկլ՝
կհաղցնեմ չոա՛ծ իմ աչքերում :

Սնհալատալի կերպով կըղարդարվեմ ,
և կանցնեմ յերեսովը յերկրի
վորպեսդի՝ և դո՛ւր դամ և այրվեմ ,
իսկ առջևի՛ցըս ,
Նապոլեոնին , շղթայած՝ վորպես մո՛պս մի
կըտանեմ :

Կըպառկի , կնո՛ջ պես , յերկիրն ամբողջ
կըխաղացնի մսերն իր—ցանկանալով տրվել :
Շունչ կառնի ամե՛ն մի իր—
չուրթերն իրերի
կըսվաճանեն .
«ջանի՛կ , ջանի՛կ , ջանի՛կ» :

Հանկարծ
և ամպերը
և մնացյա՛լն ամպային
բարձրացրի՛ն յերկրնքում անասելի ճոճում ,
ասե՛ս՝ սխալազոր բանվորնե՛րն են ցրվում՝
հայտարարելով յերկրնքին՝ կասազի դործադուլ :
Գազանացած սուրում ե վորոտն ամպերում ,
զայրույթով խնչում ե սնչովն ափազա
և դեմքը յերկրնքի ծովո՛ւմ ե վայրկենապես ,
Բիսմարկի յերկաթե ծամածռումը վորպես :

Յեվ ի՛նչ վոր մեկը՝
խըճըճվելով կապերում ամպե՛ս
յերկարում ե ձե՛ռքն իր—դեպի ցած—կաֆե՛ն
և , կարճես , քնքշությամբ՝
կանացիորեն , կարճես ,
և , կարճես , վորպես Թուանոթի լաֆետ :

Դուք կարծում եք , թե դա
արե՞ն ե հայրաբար
փաղաքում կաֆեն :
Վո՛չ : Դա կըրկին

խոռվարարներին զնդակելու համար
դալիս և գեներալ Գալիֆեն:

Հանե՛ք, զբոսնողներ, ձեռքները զըրպանից,
առե՛ք դուք քարեր, դանակներ, համ ուռմբեր,
խակ յեթե չունեք դուք ձեռքեր—

յեկե՛ք, դարկվեցե՛ք ճակատով ձեր գեթ:

Յեկե՛ք քաղցածներ,

քրտնակալներ,

հեղեր,

թթվածներ լվային կեղտում,

յեկե՛ք:

Ուրբաթները, չարաթները ներկենք

տոնի՛ պես, արյունով կարմիր:

Թող յերկիրը դանակի՛ տակ կռահի,

թե՛ ուղում եր ստորացնե՛լ նա—ո՛ւմ:

Յերկիրը—

ճարպակալ վորպես սիրունի,

վորին Ռոտշիլդն եր սիրում:

Վորպեսզի դրոշները փրփռա՛ն հրաձգության

տենդում,

ինչպես ամե՛ն մի տոնին կանոնավոր՝

դեպի վե՛ր բարձրացրեք սյուները լապտերի

լաբաղնիկներին ջախջախով արյունաբոր:

Հայհոյեցի անչափ,

թախանձեցի յես շատ.

մորթեցի,

վազեցի հեռքիցը ինչ—վոր մեկի՛

կողերը կըռծեցի:

Յերկընքում, վորպես Մարսելյո՛ւ մի կարմիր՝

մայրամուտն եր ցնցվում—սարսուռով մահամերձի:

Խեղադարությո՛ւն և արդեն:

Ձի՛ լինի վռչինչ:

Գիշերը կիջնի,

կըկըծոտի

և կուտի:

Տեսնո՞ւմ եք—

յերկինքը հողալյո՛ւմ և կրկին

մի բռով

դավաճանությա՛մբ ցողված

աստղակույտի:

Իջալ,

դինարբո՛ւմ և, վորպես մի Մամա՛յ,

նստել և հատույթով քաղաքին

իբր սև:

Աչքերով չե՛ս ճեղքի գիշերն այս ամալ.

նա սև և, վորպես Աղե՛ֆ:

Նետվելով՝ կըծկըվո՛ւմ եմ անկյունում տրակտիրի,

դինո՛ւլ եմ վոդոդում հողի և սփռոց

և տեսնո՛ւմ եմ.

աչքե՛ր կան կլոր անկյունում մեկդի:

Աչքերով՝ սրտե՛րն և խըցկըվել— Մա՛յրն ասածո:

Ըստ նկարտոված շաբլոնի՝ ինչո՞ւ ճաճանչով

պարզեատրենք ամբոխը տրակտիրային:

Տեսնո՞ւմ ես—կրկին

Գողգոթացո՛ւց թքոտած

դերադասում: Են Վարավիայի՛ն:

Գուցե՛ թե, դիտմա՛մբ յես

խառնուրդով մարդկային

դեմքով իմ

նո՛ր չեմ վռչ վոքից:

Յես,

դուցե՛ թե,

ամենադեղեցի՛կն եմ

բոլո՛ր քո վորդոցից:

Տո՛ւր նրանց՝

Ժամանակի շուտափուլ ժաշվամբ,
 խնդու թշա՛ն մեջ բորբոսնած ալի անձանց,
 վոր դառնան մանուկներ՝ յենթալա աճման,
 տըղաները՝ հայրեր,
 աղջիկները՝ ծննդականներ:
 Յեւ ի նոր ծնվածներն ել, առ՛ւր, վոր աճեն
 քննախույզ միւրուքով քրմական.
 և կըզան նրանք—
 մանուկներ՝ կըմկրտեն
 անուններով իմ բանաստեղծության:
 Յես, վոր յերգում եմ՝ մեքենան և Ա՛նդլիան—
 դուցե՛ թե, պարզ կերպով,
 ամենասովորական աստվածաշնչյան
 առաքյալն եմ տասերեքերորդ:
 Յեւ յերբ իմ ձայնն ե
 անպատկառ թնդում—
 մի ժամից մինչ մյուսը,
 գիշեր-ցերեկն ամբողջ,
 դո՛ւցե, Հիսուս Բրիտո՛սն ե հոտոտում
 անմոռուկները հոգուս նորաբողբոջ:

4.

Մարի՛ա: Մարի՛ա: Մարի՛ա:
 Նե՛րս թող, Մարի՛ա:
 Չե՛մ կարող փողոցում:
 Չե՞ս ուղում:
 Սպասո՛ւմ ես,
 մինչև վոր այտերըս փո՛ս ընկնեն մի որ՝
 բոլորի՛ կողմից փորձված,
 անալի,
 յես դամ
 և անատամ մըթմութամ
 թե՛ ախոր
 «աղնի՛վ եմ զարմանալի»:

Մարի՛ա,
 տեսնում ես—
 ըսկսել եմ կորանա՛լ աբդեն:

Փողոցներում
 մարդիկ ճարպը չորսահարել քուջերում կըծակծկեն,
 կըտընկե՛ն աչքները՝
 տրորված քառասնամյա քաշքշուկում՝
 կըքրքրջան,
 վոր իմ ատամներում
 կըրկի՛ն—
 չորացած բո՛ւլկան ե յերեկվա դգվանքի:
 Անճրեւ՝ մայթերի՛ վըրա հեկեկաց.
 ջրփոսերով սեղմված խաբերան,
 խոնավ, լիզում ե փողոցի դիակը քարածածկ.
 իսկ թարթիչների՛ վրա ծեր—
 այո՛—
 թարթիչների՛ վրա ծծակների սառույցե՛
 աչքերից արցունքներ—
 այո՛—
 խոնարհա՛ծ աչքերից ջրահոս խողովակների:
 Բոլոր անցորդներին ծըծել ե յերախն անճրեւի,
 իսկ եկիպաթներում փայլում են
 ճարպոտ
 առլետն առլետի հետեից.
 տրաքվում եյին մարդիկ՝
 ուտելով ունեցածն ամբողջովին—
 և հոսում եր ճարպը ճեղքերից՝
 դետի՛ պես պղտոր՝ հոսում եր եկիպաթներից,
 բո՛ւլկայի հետ ծըծված՝
 ծամծըմվածքը հին կատրետների:

Մարի՛ա:
 Նրանց ականջում ճարպոտ ինչպե՞ս կըմտցնես
 խոսքը խաղաղ:

Թռչունքը

Վողորմությունն է խնդրում յերգով,—
յերգում ե՛ն

քաղցած և զիւ.

իսկ յե՛ս, Մարի՛ա,

մարդ եմ հասարակ,

Թոքախտավոր գիշերով Պրե՛սնյայի կեղտոտ

ձեռքի՛ մեջ խորխալած :

Մարի՛ա, ուղո՞ւմ ես, աշտպիսիսին :

Նե՛րս Թող, Մարի՛ա :

Կըսեղմե՛մ ձեռքով ջղաձիգ յերկաթե կակորդը

դանգի :

Մարի՛ա :

Կատաղո՞ւմ է անասնախումբը փողոցի :

Սեղմում են իրարանցման մասները վրդիս :

Բացի՛ր :

Յալո՞ւմ ե :

Տեսնո՞ւմ ես—խրվել են աչքերըս

ասեղները գլխարկների կանացի :

Նե՛րս Թողի՛ր :

Մանկի՛կըս!

մի՛ վախենա,

վոր վրդիս յեղային

քրտնափոր կանայք են նստած՝ վորպես սարերը

Թաց,—

այդ՝ քա՛չ եմ տալիս միջով կյանքի

միլիոններ հսկա և մաքուր սերերի

և միլիոն՝ միլիոններ սերիկների կեղտոտ և մանրիկ :

Մի՛ վախենա,

վոր կրկին,

դավաճանության մեջ վատ յեղանակի,

յես հարվեմ դեմքին հաղարավոր լավիկների :

«Մայակովսկուն սիրողնե՛ր»—

Ձե՞ վոր դա դինա՛ստիա յե

խեղադարի սրտին բաղմած Թագուհիների՛ :

Մարի՛ա, մոտեցիր :

Անամոթությամբ մերկանդամ՝

Թե դողով վախեցողի՛

բայց տո՛ւր չըխունացած սքանչելիքը չըթունքիդ՝

չե՛մ ապրել, յերբեք սրտի՛ս հետ մայիս,

մինչդեռ հարյո՛ւր ապրի՛լ կա

անցյալում կյանքիս :

Մարի՛ա,

սլոետը սոնետ է յերգում Դիանային,

իսկ յես,—

մաի՛ց. ամբողջապես,

ամբողջապես մա՛րդ—

մարմի՛նդ եմ խնդրում պարզապես,

ինչպես խնդրում է քրիստոնյան

«Չհաց մեր հանապաղոր

տո՛ւր մեզ աշտը» :

Մարի՛ա—տո՛ւր :

Մարի՛ա :

Անունը քո

վախենում եմ մոռանալ,

վորպես սլոետն է վախենում

մոռանալ ինչ-վոր

գիշերային տանջանքով ծնված մի խոսք՝

մեծությամբ հավասար ասածուն :

Մարմի՛նդ

կըպահեմ, կըխնամե՛մ յես,

վորպես գինվորը՝

կտրված պատերազմում,

անպետք,

Վո՛չ վոքի չըստականող,
Իր միակ վո՛տքն ե պահպանում:
Մարի՛ա, չե՞ս ուղում:
Ձե՛ս ուղում:

Հա՛:

Կընչանակի՛ն՝ կրկին
մուսյլ ու գլխահակ
կվերցնեմ սիրտը՝
արցունքով վողողած,
տանելու,
ինչպես շունը,
վոր տանում ե իր բունը
թա՛թն իր զնացքով կտրված:
Արյունովը սրտիս խնդացնում եմ ճանապարհին.
Կի՛տելի փոշու դույնը կընդունի կաթին արյունիս:
Հաղարավոր անգամ՝ Իրողեղացի նման կըշուրջարի
արևը յերկրի՛ն—
վորպես գլխին Հովհաննես Մկրտչի:
Յեվ յե՛րբ քանա՛կն իմ տարիների
մինչև վերջ կըսարվի՛
միլիոն արյունիկներով մի հեռք կըփռվի
իմ հոր տունը դեպի:

Դուրս կըգամ
կեղտոտված (կանալում քնելուց)
կըկանգնեմ կողք-կողքի
կըթեքվեմ
և կստեմ նրա ախանջում:

«Լսեցե՛ք, պարո՛ն աստված:
Խնչպե՞ս չեք ձանձրանում՝
յերկնային կիսելում
թաթախելով ամե՛ն ուր աչքներդ բարիացած:
Ուղո՞ւմ եք—բերեք,

սարքենք կարուսել
խմսոտախրման ծառի՛ չարի և բարու:
Ամենակալ, կընե՛ս յուրաքանչյուր չկաֆում
և այնպիսի՛ գինիներ կըշարենք շարքով,
վոր ցանկա անգամ անցնել Կի-կա-պու
Պետրոս առաքյալը մուսլամոսթ:
Իսկ դրախտում, կրկին, բնակեցնենք Յեվիկներ.
Հրամայի՛ր,—
հենց ա՛յս իսկ գիշեր,
բոլոր բուլվարներից գեղեցկագույն աղջիկներ
քա՛չ կըտամ քեզ մոտ:
Ուղո՞ւմ ես:
Ձե՛ս ուղում:
Գլո՞ւխդ ես թափահարում, ըրդո՛ւտ:
Կիտո՞ւմ ես հոնքերըդ ծեր:
Կարծում ես,
դա՛
թիկունքո՛ւմըդ,
թևավորը
դիտի՞ թե՛ ի՞նչ բան ե սեր:
Յես ե՛լ հրեշտակ եմ, յեղե՛լ եմ—
յերևացել եմ աչքիդ վոչխար շաքարեղեն,
բայց չե՛մ ուղում ել դամբիկներին նվիրել
Սեվրյան ալյուրից քանդակած վազաներ:
Ամենակարող, հնարել ես դու զույգ ձեռքեր—
այնպես ես արել,
վոր ամե՛նքն ել ունենան գլուխներ:
Իսկ ինչո՞ւ չես հնարել,
վոր անտանջա՛նք կարողանանք
համբուրել, համբուրել, համբուրել:
Կարծո՛ւմ եյի՛ առտված ես ամենազոր—
մինչդեռ դու թերուս, աստվածի՛կ ես քոսոտ:
Տեսնո՞ւմ ես—կռնում եմ
և կոշիկիս ձուկից
հանում եմ դանակ կոշկակարի:

Ստահակներ թևավոր,
Կո՛ւչ յեկեք դրախտում:
Իրարանցմամբ սարսափած փետուրներդ ցցեք:
Յես քեզ, խնկահոտով ծծված իդ՝ կըճեղքե՛մ—
Ալյա՛սկայից մինչև ախտեղ:

Թողե՛ք:

Հետ չե՛ք սլահի ինձ:
Ստում եմ,
Թե իրա՛վ եմ,
Բայց չե՛մ կարող լինել հանգիստ:
Նայեցե՛ք—
աստղերը դիտատե՛լ են կրկին
և յերկինքն՝ արյունով են ներկել սպանդի:
Ե՛յ, դո՛ւք:
Յերկի՛նք:
Գլխարկըդ հանե՛ք:
Յե՛ս եմ դալի:

Խո՛ւլ ե:

Տիեզերքն է քնել՝
դնելով իր թաթին
չնաճանճերով աստղապատ ախանջն ահադին:
1915 թ.

ՍԻՐՈՒՄ ԵՄ

Սովորաբար այդպես է

Սերը ամեն մի ծնվածին՝ ընծայված է,—
Բայց—
ծառայության մեջ,
յեկամուտի
և այլնի,
որ—որի—
կարծրանում է հողը սրտային:
Սրտին՝ մարմնին է հազցված,
մարմնին՝ շապիկ.
Բայց դա ել քիչ է:
Մեկը՝
ա՛յուլ—
Դաստակապատ է հնարել
կրճերը վողողել ոսլայով:
Ծերության սլահին են խելոքանում:
Կինը քրսվում է:
Տղամարդն ըստ Մյուլլերի
վոնց ջրադաց՝ պտտվում:
Բայց ուչ է:
Կընճիռներով է մաշկը շատանում:
Ծաղկում է սերը,
ճաղկում
և՛ սրտնեղում:

Ինձ սերը չափով եր շնորհւած :
 Բայց մանկուց
 մարդիկ,
 աշխատանքով են բռնի վարժեցւած :
 Իսկ յես—
 փախել եյի ափը Ռիոնի
 և Բ'նչ,
 թրեւիւում եյի,
 արածս՝ վոչինչ :
 Բարեկանում եր մայրիկը .
 «Հիմար, վատ տղա» :
 Գոտիով քոթակել եր սպառնում հայրիկը :
 Իսկ յես,
 հարստացած յերեքանոցով կեղծ
 բերադասում եյի խաղալ
 չափառների տակ
 զինվորների հետ «յերեք թղթիկը» :
 Առանց չափիկների բեռի,
 առանց կոշիկների բեռի
 տապալկւում եյի քութայիսյան շողում :
 Մեկ շրջում մեջքս,
 մեկ փորս արեւին,
 մինչև սրտիս զըզալն եր յերգում :
 Զարմանում եր արեւը .
 «Մեկ նայիր բոյին» :
 Նա ել—
 սըրտիկով ե :
 Զանում ե պըստիկը :
 Վո՞րտեղից ե
 սըրտ մեջ—
 մեջն այս արշինի
 տեղ—
 և ինձ,

և գետին,
 և ժայռերին հարյուրվերստանի :

— Յերբ պատանի եյի—

Պատանուն զբաղմունք չատ կա :
 Քերականություններ են
 սովորեցնում
 անմիտ տխմարները :
 Իսկ ինձ
 հինգերորդ դասարանից քշեցին :
 Գընացի
 Թափառելու մոսկովյան բանտերը :
 Մեր փոքրիկ
 սենյակային աշխարհում
 ննջարանների լիրիկներ են աճում :
 Այդ յերունդավոր լիրիկների մոտ
 Բ'նչ փնտռել :
 Այ Բ'նձ
 Բուտիրկայում են
 սովորեցրել
 «իրել :
 Տիրել Բուլոնյան անտառի՞ համար :
 Ախ քաշել բացվող ծո՞վը տեսնելիս :
 Յես
 սիրահարված եմ ահա
 «Հվւղարկավորության բյուրոյին»—
 103 կամերայի պատուհանից :
 Նայում են— արեւ ե ամեն ոք,
 և փքվում են...
 «Ինչ արժեն— իբր թե— ճառագայթիկներն այս» :
 Իսկ յես—
 զեղնաւուն մի ճառագայթին,
 վոր գդվում ե,
 այն որերում կըտայի
 աշխարհում ամբողջ ունեցածս :

Փրանսերեն գիտեք:

Բաժանում եք:

Բազմապատկում:

Հորովում հիանալի:

Յեւ հոլովեցեք:

Ասացեք—

Իսկ չենքի հետ յերգվել

կարո՞ղ եք:

Ներկարգարչի լեզուն

հասկանո՞ւմ եք:

Շուտ դու մարդկային,

նոր ե դուրս յեկել ձվից,

ձեռքը դցում ե դրքին,

դաստային տետրակներին:

Իսկ յես

ցուցանակներից եմ սովորել այբուբեն,

թերթելով

յերկաթի և թիթեղի թերթեր:

Հողապունդն են վերցնում,

խուզում,

գըջըլտում՝

ուսումնասիրում են:

Յեւ ամբողջը— պըստիկ դուրուս մի:

Իսկ յես

աշխարհադրությունը սովորել եմ

կողերովն իմ,

իզուր չե,

վոր գիշերներով պառկել եմ

դետնին:

Պղտորում են ցավատանջ հարցերը

Իւովայսկիներին:

— Դեղնամորո՞ւս ե յեղել Բարբարոսն:

Թող լինի:

Ձեմ վորվիրում վոչեծածկ անմտությունը,
ինձ հայտնի յե

Մոսկվայում ամեն մի պատմություն:

Վերցնում են Դոբրոլյուբով

(վոր չարությունն ատեն)

ազգանունն՝ ընդհակառակը

տոհմային ե:

Յես մանկությանից

ճարպոտներին ատել եմ,

վաճառելով ճաշի համար

ի՛նձ:

Սովորում են,

նըստում—

վոր դուր դան կանանց:

Պղնձե ճակատիկներով— մտքերով ունայն:

Իսկ յես

խոսել եմ

հետը չենքերի:

Ջրհան մեքենաներն են յեղել

դրուցակիցներս միայն:

Ասա պատուհանը ուշադիր լարած

վորսում եյին տանիքները

ի՞նչ կասեմ իրանց:

Իսկ հետո—

գիշերվա

և միմյանց մասին

չաղակրատում իրարու,

չարժելով Փլյուզեր—լեզուն:

— Յերբ չափահաս եյի—

Մեծերին՝ դործեր չատ:

Փողը դրած գրպանները:

Սիրե՞լ:

Ննդբեմ:

Մի հարյուր ուրբու:

Իսկ յես,
անտուն,
ձեռքերըս—
պատուած դրպանքս դրած
աչեղ թափառում:
Գիշեր:
Հագնում եք զգետ,— ընտիր:
Հոգով հանգատանամ կանանցով, այրիններով:
Իսկ ինձ
Մոսկովան եր գրկի մեջ խեղդում
իր անծայր Սաղովյան ողակներով:
Սրտերում
վոնց ժամացույց
սիրուհիներն են բաղխում:
Սիրո մահճի խաղակիցները
մեջն են զմայլանքի,
Իսկ յես
Մայրաքաղաքի սրտի տրուխտունն եյի բռնում,
պառկած—
նման Ստրասնոյ հրապարակին:
Սըրտաբաց եմ—
Սիրոս համարյա դրսում ե
բացում եմ ինձ և արևին, և ջրափոսերին:
Մտեք ձեր կրքերովը:
Սերերով թափանցեք ներս:
Այսօրվանից
յես սիրոս զեկավարել՝ անկարող եմ:
գիտեմ յես տեղը ուրիշներին սրտի տան:
Յուրաքանչյուրին հայտնի յե՝ նա կրծքավանդակումն ե:
Բայց ինձ վրա
գթվել ե անատոմիան:
Համատարած սիրտ ե—
դողանջում ե ամեն տեղ ուժեղ:
Ո, վորքան են նրանք,
միայն դարունները

այս 20 տարիներին
բորբոքված ներս խուժել:
Ուղղակի անտանելի յե նրանց բեռը չծախսված:
Անտանելի յե վոչ թե այնպես—
բանաստեղծության համար,
այլ բառացի ասված:

— Ի՞նչ դուրս յեկավ—

Ավելին, քան կարելի յե,
ավելին՝ քան հարկավոր ե,—
Կարծես կախված յերազում՝
չառանցանքով պոետական,—
սրտային փոքրիկ զնդիկը աճեց՝
լեռնակույտի հզոր.
լեռնակույտի՝
սիրո
ատելության:
Քայլում են
բեռան տակ
վոտքերս յերերուն,
— Վոր յես
ամուր եմ կաղմվածքով,—
Դու գիտես,
բայց ելի՝
ոտիպված եմ սրտային հավելումով քայլելու,
խոնարհած ուսերիս յեռարչինը թեք:
Ուռչում ե սիրոս վոտանավորային կաթից,
բայց չի թափի,—
ո՞ւր թափի:
Կըլցվի նորից:
Յես հոգնել եմ
լիրիկայից,—
վոր սնուցանում ե աշխարհը,
վոր հիպերբոլն ե
Մոսկովայան նախատիպի:

— Կանչում եմ—

Բարձրացրի հսկայի պես,
լարախաղացի պես տարա,—
ինչպես կանչում են միտինդի ընտրողներին,
ինչպես գլուղումն են
ահադանդում
հրդեհի՛ ժամին,—
յես կանչում եյի,
«Ահա և նա,
ահա,
վերցրե՛ք»:
Յե՛վ յերբ
նման վիթխարին հառաչել ե,—
չընայելով,—
փոշի,
ձնակույտ,
ցեխ,—
կանայք
ինձանից
հրթիռի պես փախել են.
«Մեզ ավելի քիչ ե պետք,
այ, ինչպես տանդո գուցե»...
Տանել — չեմ կարող—
կրում եմ սեփական իմ բեռը:
Ուզում եմ դեն դրել նրան—
և դիտեմ,
չեմ դցի:
Անջատմանը չեն դիմանա կողաչարերս:
Կրճալմանդակս ե ճարճատում պրկումից:

— Դ յ ա —

Յեկար դու—
դործունյա,
յեկար մոռենչիս համար,

հասակիս,
նայեցիր դու,
տնտեսցիր ինձ — հասարակ մի տղա:
Վերցրիր,
ընտրեցիր սիրտս
և ուղղակի
դնացիր խաղալու,—
ինչպես մի աղջիկ՝ դնդակի հետ խաղա:
Յե՛վ հրաչք ե թվում
ամեն մեկին,—
այստեղ՝ դարձանում ե որիորդը,
այնտեղ՝ տրկինն:
«Սիրել այսպիսին»:
Սա հարձակվող ե,
հարկավոր ե սրա համար
դադանոցի սանձահարող մի կին»:
Իսկ յես հրճվում եմ:
Չըկա նա—
ձնչումը:
Առել ե հրճվանքն ինձ
առել եմ յես թե,
ցատկում եմ
ինչպես հնդիկն հարսանիքումը,
այնպես ուրախ եմ յես,
այնպես թեթե:

— Անհնարին ե—

Մենակ չեմ կարող—
դաշնամուրը չեմ տանի
(նամանավանդ յեթե՝
չըհրկիզվող պահարան):
Յեթե դաշնամուր չե,
կամ պահարան չե,
կարո՞ղ եմ տանել յես սիրտն իմ յետ առած:
Դիտի փողատերը.

«Հարուստ եմ անծայր յես :
Չի քավի գրպանը—
կղնեմ հրկիզվող դանձարանը յես» :
Սերս

դեպի քեզ,
պահել եմ
ինչպես դանձը—յերկաթում :
Հանց Կրեսոս
քայլում եմ,
և հրճվում :
Յեվ միթե՞
չեմ առնի
այնտեղից— յերբ
ցանկամ յես,
կառնեմ ժպիտ մի,
կամ կեսը,
ավելի մանր անգամ յես,
յեվ քեֆին՝ ուրիշների հետ
յերբ դիչերը դառնա կես,
կծախսեմ մի տասնհինգ ուրբի
մանրուք լիրիկական :

— Այդպես ել ինձ հետ—

Նավերը— նրանք ել են դալիս նավահանգիստ :
Գնացքը— նա ել ե կայարան քչվում :
Իսկ ինձ դեպի քեզ՝ ձգում ե վաղուցվանից,
Չե՞ վոր յես քեզ սիրում եմ :
Ամեն ոք
Պուշկինյան ասպետը ժլատ
իջնում ե,
քրքրում նկուղն իր, քրքրում— հրճվում ե :
Այդպես ել
քեզ մոտ եմ
սիրելիս վերադառնում :
Իմն ե չե՞ սիրտն այս,

իմովն եմ հրճվում :
Բերկրանքով մենք տուն ենք
յերբ վերադառնում,—
լվացվում, սափրվում ենք,
կեղտը քերելով :
Այդպես ել
քեզ մոտ եմ վերադառնում,
բայց քեզ մոտ դալով յես,
չե՞մ գնում միթին տուն :
Յերկրայինին յերկերն ե իր գիրկն ընդունում :
Վերջնականապես ենք մենք վերադառնում :
Այդպես ել
քեզ մոտ եմ ձգվում սիրելիս,
հազիվ բաժանվում ենք,
հեռանում հազիվ :

— Յեզրակացութուն—

Սերը չեն ջնջի
վոչ գթությունը,
վոչ վերստերը :
Մըտածված ե,
ճշտված ե,
ստուգված :
Յես բարձրացնում եմ հանդիսավոր—
այս տողերը,
յերգվում եմ
սիրելի
հավատարիմ և անդարձ :

Նվիրում եմ ոռոսական կոմունիստական
կուսակցությանը

ՎԼԱԴԻՄԵՐ ԻԼՅԻՆ ԼԵՆԻՆ

Ժամանակն է,
ըսկսում եմ
պատմությո՛ւնը՝
Լե՛նինի մասին:
Բայց վո՛չ նըրա համար,
վոր չունեմ ալիւքս
վիշտ, —
Ժամանակն է
նըբա՛ համար,
վոր թախիծըս սուր
դարձել է ցավ
և պարզ և դիտակցուն:
Ժամանակ,
կըրկին
լողունդները լենինյան
փոթորկի՛ւր:
Այդ մե՞նք պիտի փռենք
լըճերը
արցունքի:
Լե՛նինը
և ա՛յժըմ
ամենի՛ց ավելի
կենդանի՛ յե դեռ:
Նա մեր ո՛ւժը,
դիտությո՛ւնը,
դե՛նքն է մեր:

Նավակնե՛ր են մարդիկ:
Թեև՝ ցամաքո՛ւմ:
Մեր կյանքում՝
մի՛նչև
կյանքդ ավարտես՝
չատ ու չատ
կեղտոտ խեցիներ են
հավաքվում,
կպչում են
կողերի՛դ —
կըպչում են քե՛դ:
Իսկ հետո՝
ճեղքելով
հողմե՛րը կատաղի —
Նըստում ես
ափին
և արևին մո՛տ
ու մաքրում ես
մի՛րուքը
կանաչ լոռերի
և մոռերանդ
լորձունքը
ծովամոր:
Յե՛ս
մաքրո՛ւմ եմ ինձ
Լե՛նինի համաձայն,
վորպե՛սդի
հեղափոխությա՛ն մեջ
լողամ հեռուն:
Յես վախենո՛ւմ եմ
տողերից այս հաղար՝
ինչպես մանո՛ւկ ժամանակ
սըտի՛ց ես վախենում:
Կըչողացնեն

սլըսակը՝
 վորպես գըլուխ.
 յես անհանդիստ եմ,
 վոր չըծածկվի
 իսկական,
 իմաստուն
 և մարդկային
 Լենինյան
 ճակատը վիթխարի:
 Յես վախենում եմ,
 վոր
 յերթեր-մալգուլեյները,
 յերկրպագումները
 կանոնն ընդունված
 չըծածկելի՛ն
 քաղցմեղձ մի ոծումով
 պարզությո՛ւնն այն—
 Լենինյան:
 Նըրա՛ համար
 դողո՛ւմ եմ՝
 վոնց աչքիս լույսի.
 վոր
 կանֆետայի՛ն գեղեցկությամբ
 նա՛ չըկեղծվի:
 Քվեարկո՛ւմ ե սիրտըս—
 գրե՛լ յես պարտավոր եմ—
 ըստ մանդատին պարտքի:

Վողջ Մոսկվա՛ն:
 Յերկիրը սառցակա՛լ
 դողում ե դուխոնով:
 Խարույկների կողքին—
 ցրտատարները՝
 դեռնա՛ս դիչերո՛վ:
 Ի՞նչ ե արել նա:
 -

Ո՞վ ե նա,
 և վորտեղի՞ց:
 Ինչո՞ւ համար
 նըրան
 պատիվն այդ մեծ:
 Խոսքը խոսքի՛ հետքից,
 մըտքի՛ցս քաշելով՝
 չե՛մ ասի
 մեկի՛ն իսկ—
 տե՛ղիդ նըստիր,
 վո՛չ:
 Աղքատ ե
 աշխարհի
 խոսքի արհեստանոցն:
 Վո՞րտեղից
 առնե՛մ յես
 խոսքերն արտահայտիչ:
 Մեր որերն են—
 յո՛թ,
 մեր ժամերն են—
 տասերկո՛ւ:
 Ձե՛ս ապրի
 ավելին
 դուռով:
 Մա՛հը
 չըգիտե՛ խնդրել ներողություն:
 Իսկ յեթե՛—
 ժամանակն ե վատ դործո՛ւմ,
 փո՛քր ե
 չափը որացույցային ու թույլ՝
 այդ դեպքում՝
 մենք
 «ե՛րա» ենք ասում,
 ասում ենք մենք—
 «եպո՛խա», դարադե՛լս:
 -

Մենք
 քընուժում ենք
 գեղերը:
 Յերեկը՝
 գործում ենք արարքներ:
 Սիրում ենք
 մեր ծանոթ ջրերը
 մեր սանդուխտ
 ծեծել:
 Իսկ յեթե
 բոլորի՛ տեղ
 կըվարե
 մեկը
 յերևույթների՝ հեղե՛ղն անկանդ—
 ասում ենք—
 «մարդարե՛»,
 ասում ենք—
 «հանճա՛ր»:
 Մենք
 պահանջներ չունեն՝ք:
 Չըկանչեն՝
 չենք ե՛լ խըցկվի մեջտեղ.
 դո՛ւր ենք դալիս մենք
 կընո՛ջը մեր
 և դա՛
 ասիլի՛ քան զոհացնո՛ւմ ե մեզ:
 Իսկ յեթե՛
 մարմնով ու հոգով ամրապինդ
 քըչո՛ւմ ե մեզ վըրա
 մեզ չընըման մի՛ անձ՝
 կըպցընո՛ւմ ենք—
 «աստվածայի՛ն մի տեսք»—
 դարմանում ենք—
 «աստծո՛ւց մեզ պարգևված»:
 Ասում ենք աշտպես,—

ու վոչ խելոք
 վոչ ել հիմա՛ր ե ըստացվում:
 Խոսքերը կախ ընկնում՝
 լողում են
 վորպես ծուխ:
 Յեվ այս կեղևներից
 վոչի՛նչ ել չես կըպծի.
 ձեռքի՛դ
 դըլի՛ր համար—
 անշոշափելի՛:
 Լե՛նինին՝
 ինչպե՞ս հապա
 չափենք այդ արշինով:
 Չե՛ վոր
 աչքերո՛վ իր
 տեսել ե ամեն մի վոք,
 Թե ինչպես
 այդ «ե՛րան»
 անցել ե դռներո՛վ՝
 ասա՛նց անգամ
 դըլի՛ս
 սեմի՛ն իսկ կըպչելու:
 Յեվ մի՞թե
 Լե՛նինի մասին
 նույնպե՞ս.
 «առաջնո՛րդ
 վոգորմածությամբ աստծու»:
 Յեթե լիներ
 նա
 արքայական ու աստվածայի՛ն՝
 Յե՛ս՝
 ցասումով լեցուն,
 չեյի՛ ինձ խընայի—
 Յե՛ս
 կըկանգնեյի—

Ընդդէմ այդ յերթերէ,
 Ընդդէմ
 յերկրպագումների
 և ամբոխի:
 Բայց հաստատ են
 Դերժինակու քայլերը
 դադարի մոտ:
 Այժմ՝
 կարո՞ղ եր
 դիրքերի՞ց իր իջնել
 Չեկան:
 Այժմ՝
 աչքերի՞ց միլիոնավոր
 և աչքերից իմ զույգ
 արցունքների
 ծծա՞կն ել լոկ սառել,
 կախի՞լ մեր աշտերին:
 Ասածուն
 պաշտոնական հարգանք մատուցելով
 նորութիւն չըկա:
 Վո՞չ:
 Այսօր
 վըշտո՞ւ մի իսկական,
 սի՛րտ իմ, սառի՛ր:
 Այսօր
 թաղում ենք մենք
 ամենի՞ց մարդկայինին
 յերկրադնդովն անցած
 բոլոր մարդկանցից:
 Յերկրային եր նա .
 բայց վո՞չ նըրանցից,
 ով հայացքով
 խրվում ե
 իր սեփական տաշտակ:
 Յերկրադո՞ւնդն,

ամբո՞ղջը
 Ընդդրկելով մեկի՞ց՝
 տեսնում եր այն,
 ինչ վոր
 ժամանակով եր փակ:
 Նա՝
 ինչպե՞ս և դո՞ւք և յե՛ս—
 ճիշտ այդպիսի՛ն եր նա .
 միա՞յն թե՛
 թերե՛ւս,
 հենց աչքերին մոտիկ
 մա՛շկն իր
 մտքերով
 ավե՛լ եր կընճռակալ,
 շուրթե՛րն ել
 մերկնի՞ց
 ծաղրոտ
 ու պի՛նդ:
 Բայց վո՞չ թե սատրապյան
 պնդութիւն եր դա,
 վոր հաղթական կառքով
 ճղմում ե քեզ,
 քաշում ե սանձ:
 Նա՝
 սիրում եր ընկերոջը
 մարդկային մի քնքշությամբ:
 Նա՝
 թըշնամո՞ւ հանդես
 յենում եր—
 յերկաթի՞ց ել կարծր:
 Ուներ
 թուլութիւննե՛ր ել
 վոր ծանոթ են և մեղ,
 ինչպե՞ս և մենք—
 հաղթահարում եր

Տակե՛նք թե՛
 Ինձ—
 Բիւյա՛րդը—
 Եւ չքերըս կըմարդեմ .
 չա՛խմատն ել՝ նըրա՛ն .
 առաջնորդին՝ դա ասիւի՛ր յե ոգտակար :
 Շա՛խմատից—
 անցնելով թըշնամո՛ւն իրական—
 հանեց նա մարդամեջ
 նախկին պեշկաների
 հըզոր զորաշարքեր ,
 շարեց
 վորպես դիկտատո՛ւրա
 մարդկային-բանվորական՝
 կապիտալի
 բանտային տուրաների հանդեպ :
 Ի՛ր համար
 և մե՛ղ համար
 միևնույն բաներն են թանկագին :
 Ուրեմն ինչո՞ւ՝
 կանգնած ,
 թեև հեռու նրանից՝
 յես
 կյանքս ամբողջ՝
 ցընդած
 հիացմունքից՝
 թեկուզ հենց մեկ չնչի՛ն իր
 կըտայի :
 Յեւ վ՛ր՝ թե յե՛ս միայն :
 Յես ի՞նչ .
 ուրիշներից յես լա՞վն եմ , ի՞նչ...
 Մինչև իսկ չըկանչեյինք
 այլ բացեյինք բերան—
 ո՞վ ձեզնից—

դյուղերի՛ց —
 կաշուցը դուրս գալով՝
 հանքահորերից—
 Դեպի առաջ
 չեր նետի իրան :
 Տարուբերմա՛ն մեջ՝
 ասես մի՛ քիչ կոնծած՝
 գինի և վիշտ—
 բնազդորեն պահվում եմ
 տրամվայի դըժից :
 Այն ո՞վ պիտի վողբար
 մահո՛ւկը իմ
 հիմա՝
 սգերթում այս մեծ
 անսահման մահվան :
 Գընում են
 դրոշակներով
 և այնպես :
 Կարծես
 Ռուսաստանը
 դարձել է
 նորից
 թափառական :
 Յեւ Սյունադարդ Սբա՛հը
 դողդողում .
 ծայրե-ծայր դարձել է վրոնահար :
 Ինչո՞ւ համար :
 Ինչո՞ւ այդ
 և ինչի՞ց :
 Խղվե՛լ է ձայնը հեռագրի՝
 սգվոր մի բռնոցից :
 Յեւ ձյունն արցս՛ւնք կա
 չիկնած թարթիչներին
 դրոշակների :
 Ի՞նչ է արել

նա :

Յեւ ռ՞վ է —

վորտեղի՞ց—

մա՛րդն այդ

բոլո՛ր մարդկանցից էլ

մարդկային :

Կա՛րճ է

և՛ մինչ վերջին վայրկյա՛նն իսկ

մեզ հայտնի յե

կյանքն

Ուլյաճնովի՛ :

Բայց յերկար այն կյանքը

ընկեր Լենինի

Պետք է դեռ գրե՛լ

և նրկարագրել նորի՛ց :

Հեռու, վաղուց—

սուաջ, քան

յերկուհարյուր տարի—

ծաղեւ է

Լե՛նինի

առաջին համբավը վիթխարի :

Լըսո՞ւմ եք—

կլայեկե

և յերկաթի՛

կըտրելով

դարերը հին՝

ձայնը

նախորդների

Գուժոն և Բրոմլեյի—

ձայնը

առաջին շողեմեքենայի :

Յեւ կապիտալը—

նորին մեծություն—

անթագաղիկը

և անպատկ՝

նվաճա՛ծ հայտարարեց

ո՛ւժը դեղջկական :

Կըլանում եր

քաղաքը

հափըշտակո՛ւմ ,

գըռվո՛ւմ ,

ուռեցնո՛ւմ եր

կասսաների

վորովայնը աղահ ,

իսկ դադդյահի՛ կողքին

նիհա՛ր ,

կորաքամա՛կ ,

դասակա՛րդն եր կանգնում

բանվորական :

Յեւ արդեն

սպառնո՛ւմ եր՝

միտելով դեպ յերկինք

ծխնելույղներ ,

— դուք մեղնով

դեպ վոսկին

ուղի սալարկեցեք :

Իսկ մենք

Կըծընե՛նք ,

կ՛ուղակե՛նք ,

կըգա յերբե—

մա՛րդը ,

սլայքարողը ,

սլառժողը ,

վրիժաբե՛ր :

Յեւ արդեն

խառնվում են իրար

ամպերն ու ծուխ :

Ասես՝

հետևակները

միևնույն զընդում :
 Յերկիրնքնե՛րն , ահա—
 կրկնակի յեն դառնում—
 ծուխերը՝
 բարձրանալով ,
 ամպեր են կլանում :
 Աճո՛ւմ են
 ապրանքները—
 աղքատների միջև—
 ցցված :
 Ահա դիրե՛կտորը—
 ճաղատ սատանան—
 զարկե՛ց իր՝ հաշվիչին ,
 «Կրիզիս»—ինքնինթաց
 և խոսքը
 «Արձակում»—
 սլառից կախված .
 Յողվում են քաղցրեղենին
 հետքերը ճանճային ,
 ցորե՛նն է փըչանում
 ելեվատորներով ,
 խաղ վիտրինների՛ տակ
 բոլոր Յելիսեենների
 լուկ զործադրկությո՛ւնն է
 չըջում
 սեղմած փորով :
 Ղռռում է վորովայնը
 հետնախորչերի՝
 խլացնելով
 լացիկը մանկան .
 — Մեր զույգ ձեռքերն
 ահա՛ ,
 դործի՛
 կամ հրացանի՛—
 չտալիւր դու ,

հասուցող
 չտալի՛ւր դու ,
 սլաչտպան :

 Ե՛՛յ , ուղտ ,
 բացո՛ղըդ զաղութների հեռու :
 Ե՛՛յ , դո՛ւք ,
 բազում չարքերըդ
 նավակների պողպատ :
 Հառա՛ջ ,
 դեպի անապատներ ,
 հրի՛ց ել շիկագույն :
 Փրփրեցե՛ք վրփուրը՝
 թղթի՛ց ել սպիտակ :
 Արդեն ըսկսո՛ւմ են
 սևս՛վ կարկատանվել
 արմավենյաց
 դդվիչ
 տաղիսներն ամեն :
 Ահա ,
 տընկարանների՛ց այն վոսկեշող
 բառա՛չ է բարձրացրել
 և նե՛ղը մտրակվող .
 — Ո՛ւ-ո՛ւ-ո՛ւ-ո՛ւ-ո՛ւ-ո՛ւ-ո՛ւ ,
 ու-ու-ո՛ւ .
 Նեղո՛ս իմ , Նեղո՛ս :
 Զարկի՛ր դու ալիքներըդ ,
 դո՛ւքս ցայտիւր
 որերը սև :
 Վոր սև՛ լինեն ,
 մռայլ ,
 քան յերազումըս յես ,
 վոր և հրդեհ՛ս լինի՝
 արյունի՛ցս ել կաս :
 Վոր վողջ այդ կոֆեյում՝

յեփված միանգամից՝
 խաչվե՛ն փորավորները
 թե սպիտակ, թե սև :
 Ամե՛ն մի
 ձեռք բերածըդ՝
 ժանի՛քը վերջային
 խրի՛ր նըրանց մըսի՛ մեջ,
 սըրտի՛ մեջ դու խրի՛ր :
 Գոնե մեր ծոռների՛ համար,
 վորակողի չըհոսի
 արյունն ի դուր,
 լողա՛ դու
 դուրս,
 սլաշտալա՛ն մեր,
 դեմքով քո արեհուր :
 Հանգչում եմ յես—
 յեկեկ կանչում ե ինձ
 մահվան աստվածը բարբարոս .
 Հիշի՛ր, հիշի՛ր նըզո՛վքըս,
 Նեզո՛ս իմ, ո՛վ Նեղոս :
 Զյունում Ռուսաստանի,
 դառանցանքի՛ մեջ Պատաղո՛նիայի
 լարել ե ժամանակը
 քրտինք ծընող շարքեր դադդյահային :
 Արդեն
 իվա՛նովո-Վոդնեանսկու մոտ
 քարե ջանդակներին
 հուզո՛ւմ ե,
 վըրդովո՛ւմ ե
 ճի՛շը քառյակներին :
 «Ե՛լա, դավո՛դ դու, իմ դավող
 աչքերով դեղին—
 ժամանակն ե կանչում
 նոր
 Ստենկա Ռա՛դինին» :

Կըհարցընեն թոռներս .
 — Ի՞նչ բան ե. կապիտալի՞ստ...
 Վոնց յերեխեքը՝
 այժմ .
 — այս ի՞նչ ե՝
 վոստիկա՞ն...
 Նկարագրեմ
 յերե՛ս մի՛
 թողնեմ այդ թոռներին
 կապիտալիզմի
 պատկերը ցեղական :
 Կապիտալի՛զմն, այո՛,
 ջահե՛լ իր տարիքում
 վոչի՛նչ—
 դործո՛ն մի պաասնի,—
 նա առաջի՛նն եր աշխատում
 այնժամ չեր ել վախում,
 թե ոսլայած կրծկա՛լն իր
 կեղտի՛ մեջ կըթաղի :
 Տրիկոն ֆեոդալական
 նեղվա՛ծք եր իր համար :
 Մըտնում եր,
 վո՛չ պակաս,
 քան ա՛յժմ են մըտնում ներս :
 Նա
 հեղափոխությամբ
 իր դարունքին ծաղկեց
 և նո՛ւյնիսկ
 յերդում եր
 «Մարսելյո՛ղ» :
 Հնարե՛ց,
 ստեղծե՛ց նա
 մեքենան :
 Մարդկա՛նց ել առավ—
 հանձնեց նրան :

Նա
 տիեզերքում
 անհաշիվ ծրնեց,
 աշխարհ բերեց
 բանութեան մանուկներին:
 Նա միանգամից
 և պետությունը,
 և կոմսությունը
 ծամեց՝
 իրենց թաղերի՝ հետ
 և արծիւներին:
 Աստվածաշնչի կովի՝ պես
 տըռեց,
 կամ վորպես յեղ՝
 դունչն իր լիղեց:
 Լեզուն—պարլամենտ:
 Տարեց տարի հարկեց
 սողալատն իր մըկանի,
 ձարպակալեց,
 ուռավ հին պատանին,
 դարձավ ժամանակին
 այնպիսի՝ մի իր,
 ինչպիսի՛ն է
 մայր հաշվամատյա՛նը իր:
 Պալատնե՛ր բարձրացրեց—
 չէ՛ս տեսնի այդպիսին,
 չուքո՛ւլ:
 Նկարիչներ—
 քանի՛սը—
 պատե՛րն են մազլցի:
 Հատակն ամպիրային
 և ոսկոկո սլաֆոն,
 պատերը—
 Լյուդովիկոս 14-ի վողով:
 Իսկ չուրջը—

դեմքերով—
 վոր կարող են ոգտագործել,
 թե վորպես դեմք,
 թե հետո՛ւյք վորպես—
 վոստիկանությունը հետույքադեմք:
 Յերգի՛
 ներկի՛ հանդես
 հոգի՛ն իր
 խո՛ւլ—
 մեկ է՝ թե
 կովի՛ համար—
 ծաղիկները հանդում:
 Ե՛տիկան,
 եստե՛տիկան
 և այլ հիմարությունը
 նրա՛ համար—
 պարզասպե՛ս
 աղախնություն:
 Նըրա՛նն են,
 թե դրա՛խտ,
 թե դժո՛խքն ամեն—
 վաճառում է
 սլառալներին՝
 ըստ իրենց դըների,
 մեխերի ծակերը
 հխուսական խաչի
 և սոչի
 փետուրը
 հրեշտակներին:
 Վերջապես
 կապիտալիզմն է՛լ
 դերաճեց իրեն.
 իր տեղը
 իր հո՛րան աշխատեց:
 Քընով,

խօսելով,
 շահույթով իր մեծ
 ունակ՝ կապիտալիզմը
 ու ճըլորվեց :
 Ճըլորվեց նա,
 պառկեց
 ճամբում պատմության,
 աշխարհում ամբողջ,—
 վոնց մահճակալում իր սան :
 Վոչ կողքովը կանցնես,
 վոչ կանցնես վրայից—
 մընացել է մի յեւթ՝
 պայթեցնել տակից :

Գիտե՛մ,
 քննարկողուները
 դառը
 ծամածուլում
 և քննադատն ուղում է
 քսթիկել ինձ
 մըտրակով .
 — Իսկ ո՞ւր է քո հողին :
 Հոնորություն է դա :
 Բա ո՞ւր է պոեզիան :
 Հրապարակախոսում
 ու ճա՞ռ...
 Կապիտալիզմ—
 չե՞ր վոր այդ խոսքը
 վո՛չ դեղեցիկ է
 ու վոչ նրբին ,
 անհամեմատ սիրուն է հնչում—
 «Սոխա՛կ»-ը ,
 բայց յե՛ս ,
 կըվերադառնա՛մ կապիտալիզմին
 կրկին

ու կրկին :
 Տողըս
 Ագիտացիո՛ն լողունդով
 թող չողա՛ :
 Կը դրե՛մ յես
 թե ա՛յն մասին ,
 թե այս—
 բայց այժմ՝
 ժամանակը չե
 սիրո հանաքների :
 Յես
 ամբողջ լո՛մ
 ղնդուն
 ո՛ւթը պոետիս
 տալիս եմ
 միայն քե՛զ—
 դրոհող դասակարգի՛ն :
 Խոսքը պրոլետարիատ—
 անչնորհ է , նեղ
 նրա՛նց համար ,
 ում դե՛մ
 կոմունիզմն է—թակարդ :
 Իսկ մե՛զ համար
 այդ խոսքն է
 հըզո՛ր մի ներբողերդ ,
 վոր մեռածին
 կարող է
 արդար կռիլ բառա :

 Հարկերն
 արդեն
 դողում եյին կըծկըված ,
 յեղնում եր
 հարկերո՛վը
 նըկուղների մի կանչ .

— Մենք կըխուժենք
յերկնի
կապո՛ւլյտը բաց :
Մենք կանցնենք
հորերիցը
քարեցանց :
Կըզա՛
վորդին բանվորական ,
կիջնի թախտերիցը վար ,
Կըզա—
վորպես պրոլետարիատավա՛ր :
Բուրժուաշի՛ համար
արդե՛հ իսկ վոքը և
յերկրապո՛ւնդը վողջ :
Յեւ ձեռքով՝
մատնիքների՛ցը ծանրացած՝
ձգտում և
կապիտալի
լե՛նը ճարպակալ ,
վոր բռնի
ոտա՛ր կոկորդներից :
Գընո՛ւմ են՝
բարձրացնելով
յերկաթե զնդոց :
— Սպանե՛ք :
Նեղվա՛ծք և տեղը
յերկու բուրժուայների :
Սմեն մի՛ գլուխ
յեղբայրական դերեզմանո՛ց—
քաղաքնե՛րն ամբողջ—
ղալո՛ղ պրոտեզների :
Ալարտվե՛ց .
ծածկվա՛ծ և
թեյի սեղանը մեծ :
Սեղան բերվեց՝

վորպէս դաժման
 մի հաղթանակ :
 — Լսե՛ք
 դուչակումը դերեզմաններից ,
 Լսե՛ք կատանատները
 մեր հենակների :
 Մեզ
 պատերազմների՛ մեջ
 կըտեսներ կըրկին :
 Ժամանակը
 մեղքերը ձեր
 յերբեք ձեզ չի՛ ների :
 Նա կըճողփի ,
 կըգա ,
 պատերազմ կա՛ղղարարի
 Ձեզ
 և ձերակա՛ն
 պատերազմների՛ն :
 Յերկրում
 աճում էյին
 լճերը արցունքի ,
 անանցանելի՛ յեր խիստ
 ճահճուտը արցունքի :
 Անիրազոթելի
 ուտոպիաները չքեղ
 ձգտում էյին վճռել
 մենակ յերազողներ :
 Գլուխները՝
 զարկելով կյանքին ,
 ջարդում էյին
 փրկանորոպներ :
 Բայց մի՞թե
 ուղին միլիոններին—
 կարող էյին նըրանց կածանները լինել :
 Յե՛վ արդեն

անդո՛ր եր
 հապիտալիտալ
 յերեբ՝
 իր մեքենան
 նրան
 ցնցո՛ւմ եր աճնակս ,
 քըշում եր
 հարգերն իր
 վոնց վոր դեղնած տերեւ՝
 կրիդիսների
 դործադուլների՛ քառսն :
 — Հոսում ենք ,
 ո՞ւմ գըրպանը՝
 վորպես լավա վոսկե .
 ո՞ւմ հետ գընանք
 և ո՞ւմ դեմ
 արդյոք
 մենք յիշրիւրենք :
 Միլիոնադուլիս դասակարգը
 վճռապես
 լարո՛ւմ եր իր աչքերը՝
 ինքզինքը ըմբռներ :

 Գողանո՛ւմ եր
 ժամանակը
 ժամերը հապիտալի՝
 աղոտելով
 շողե՛րը
 լուսարձակներին :
 Ծընե՛լ է
 ժամանակը
 յեղբայր կարլին—
 լենինյան
 ավա՛դ յեղբայր—
 Մարքսին :

Մա՛րքս :
 Յեղնում ե
 դեմ՛ը աչքերի՛դ
 սպիտակամաղ մի շրջանակ :
 Իր կյանքն
 ինչքա՛ն հեռու յե
 այդ պարզ պատկերումից .
 մարդիկ
 տեսնում են
 մարմարի՛ մեջ շրջափակ ,
 դիպսի՛ ձևով
 սառչող մի ծերուկի :
 Բայց յերբ
 հեղափոխության կածաններինց
 բանվորներն արին
 քայլերը առաջին՝
 ո՛ր , ինչ
 անհավանական մի յեռումից
 Մարքսը
 բոցավառեց
 իր սիրտն ու
 միտքը ջինջ :
 Կարծես՝ հենց ի՛նքը
 ամեն դործարանո՛ւմ ել
 կանգնում եր դիւրք :
 կարծես՝
 ամեն մի աշխատանք
 կշռադատելով անձամբ՝
 բոլոր
 հավելյալ արժեք դուփողներին
 բռնե՛ց նա
 դողուլթյան ապացուցմամբ :
 Այնտեղ ,
 ուր դողալով՝

չեյի՛ն բարձրացնում աչք
 մինչև՝ խոկ
 մինչև սո՛րտը
 բիրժեկիկ դործարարի՝
 Մարքոս
 առաջնորդեց՝
 դասակարգային կովով
 ջախջախելու
 վոսիկե ,
 ցուլի՝ չափ
 աճած այդ արջառին :
 Թվում էր թե՝
 ծովախորշը կոմունիզմյան
 ալի՛քը պատահմունքի
 կըճըղի մեղ միայն :
 Մա՛րքոսը
 բացեց որենքը պատմության ,
 պրոլետարիատին
 դրեց
 դեկի վըրան :
 Մարքոսի գրքերը
 սյունյակները չեն
 շարվածքներին .
 և վո՛չ ել՝
 չոր
 աղյուսակ են թվերի—
 Մարքոսը
 կանգնեցրեց վոտքի
 բանվորներին ,
 մարտի տարավ
 դորասյունները
 սովելի կանոնալոր ,
 քան շարքը թվերի :
 Տանում էր
 և ասում .

ընկե՛ք դուք կովեկիս—
 գո՛րծը—
 սրբադրումն է
 մըտքի հաշվարկներին :
 Նա կըգա ,
 կըգա
 մարտիկը վես—
 կառաջնորդի
 դաշտերը մարտերի՝
 և վո՛չ թե թվերի :
 Մըտքի յերկանքներով
 վերջինն այս աղալիս ,
 ավարտելով դրությունը
 ձեռքով մոմեղեն ,
 գիտեմ ,
 տեսել է Մարքոսին
 և կրեմլի տեսիլք
 և
 դրո՛շը կոմունայի
 կարմիր Մոսկվան ի վեր :
 Աճում էյին
 որերը՝
 հասնում
 վորպես սեխեր ,
 պրոլետարիա՛տն էր առնանում ,
 յեղնում մանկությունից :
 Ալիքն էր
 անխընա ջարդել
 ու վողողել
 կապիտալի
 բերդերը
 ուղղադի՛ծ :
 Ու մի քանի
 տարվա
 տարածությամբ

քանի՛ ամպրոպ

արդեն

դղրդում

աճամբը :

Այլարտվում է

աճո՛ւմը զայրույթի

ապստամբությա՛մբ :

և աճո՛ւմ են

հեղափոխությունները

ապստամբությանց

բռնկմամբ :

Բի՛քա ե

բուրժուաների

բնույթը դադանային :

Վողբով ու հառաչով՝

հոչոտված

Տիերներին՝

ստվերները

նախահայր

փարիզյա՛ն կոմունարները

ա՛յժըմ իսկ

բարբառում են

փարիզյան պատից :

— Լըսե՛ք, ընկերներ :

Տեսե՛ք, յեղբայրներ :

Վա՛յ մենակներին—

յուրացրեք մեր փո՛րձը :

Միատե՛ղ պայթեցրեք :

Կուսակցությա՛մբ զարկեք :

Բանվոր դատակարարը

Ժողովեք,

վորակա բռո՛ւնցք :

Կասեն .

«Մենք առաջնորդ ենք»

իսկ դո՞ւք—

հետքիցը քարչ յեկո՞ղ :

Ճառերի՛ տակ

մա՛շկը

ճանաչե՛լ ուսիր :

Կըզա մի առաջնորդ՝

մանրունքում

մեզ հետ յեղո՛ղ—

հացի՛ց ել պարզ

և ռելսերից՝ ուղիղ :

Պառնուրդներով դատակարարի՛,

հավատների՛,

դասի՛,

բարբառների՛

ռուբլու անիվներով

աշխարհն ամբողջ շարժվեց :

Կապիտալը

վողնով

հախսությունների

պնդվեց,

աճեց

ու սրվիններով

ասեղապատվեց :

Կոմունիզմի ուրվակա՛նն եր

Յեվրոպայում շրջում,

հեռանում

ու կըրկին

փարոսում եր հեռվում :

Բոլոր պատճառներով այս

Սիմբիրսկի խորքերում

Սովորական մանուկը—

Լե՛նինն եր ծընվում :

II

Մի բանվոր դիտեյի :

Անդրադետ եր նա :

քանի՛ ամպրոպ

արդեն

դղրդում

աճամբ:

Ալարտի՛ւմ ե

աճո՛ւմը զայրույթի

ապստամբութ՛յամբ:

և աճո՛ւմ են

հեղափոխութ՛յունները

ապստամբութ՛յանց

բռնկմամբ:

Բի՛րտ ե

բուրժուաների

բնույթը դադանային:

Վոդբով ու հառաչով՝

հոշոտված

Տիե՛րներից՝

ստվերները

նախահայր

փարիզյան կոմունարներին

ա՛յժըմ իսկ

բարբառում են

փարիզյան պատից:

— Լըսե՛ք, ընկերներ:

Տեսե՛ք, յեղբայրներ:

Վա՛յ մենակներին—

յուրացրեք մեր փո՛րձը:

Միատե՛ղ պայթեցրեք:

Կուսակցութ՛յամբ զարկեք:

Բանվոր դասակարգը

ժողվեք,

վորպես բռո՛ւնցք:

Կասեն.

«Մենք առաջնո՛րդ ենք»

իսկ դե՞ռեք—

հետքիցը քարշ յեկո՞ղ:

Ճառերի՛ տակ

մա՛շկը

ճանաչե՛լ ուսիր.

Կըզա մի առաջնորդ՝

մանրունքում

մեզ հետ յեղո՛ղ—

հացի՛ց ել պարզ

և ռեխերից՝ ուղիղ:

Պառնուրդներով դասակարգի՛,

հավատների՛,

դասի՛,

բարբառների՛

ռուբլու անխնայությամբ

աշխարհն ամբողջ շարժվեց:

Կապիտալը

վոդնով

հակասութ՛յունների

պնդվեց,

աճեց

ու սըվիններով

ասեղապատվեց:

Կոմունիզմի ուրվականն եր

Յեվրոպայում շրջում,

հեռանում

ու կըրկին

փարոսում եր հեռվում:

Բոլոր պատճառներով այս

Միմբլի՛րսի խորքերում

Սովորական մանուկը—

լե՛նինն եր ծընվում:

II

Մի բանվոր դիտեյի:

Անդրադետ եր նա:

Դըսնեւ
 ասես՝ նըրա մարմնին,
 պատառոտիւ ե
 նա
 խաղաղանով:
 Բայց ավելի՛ կապույտ են,
 քան աշն
 ջըրերը դարնան,
 ջարդվածքները
 Ռո՛ւսիայի
 ճորտատիրական:
 Ուր կուղեն՝
 Հայացքըդ դու նետիր,
 դիտիր
 Հին Ռո՛ւսիայի
 դաշտերը լաշն—
 սեղմվել են
 մռայլ
 յերկինք դեպի
 սարեր,
 Հանքահորե՛ր ու
 աքսորավայր:
 Բայց աքսորից ծա՛նրը
 և ցավով լին
 դադեյա՛հի
 կապա՛նքն եր
 Փաբրիկային:
 Յեղեւ են յերկրներ
 Հարո՛ւստ ավելի,
 ավելի խելոքն ու
 սիրո՛ւնն ե
 վիճակվել ինձ տեսնել:
 Բայց
 ավելի՛ վըշտով պատած մի յերկիր

Հե՛մ պատահել
 յես դեռ:
 Զըլվո՛ւմ ճիւղ.
 — Յեւե՛ք,
 աղատութ՛յան
 և հողի՛ համար:
 Յեւ ռոմբի՛ն,
 ատրճանակի՛ն են
 դարկում ձեռքեր
 ասլըստամբ—մենակները
 անահ:
 Լա՛վ ե,
 յերբ ցարի՛ դեմ
 պահունակըդ պարպես.
 Իսկ յեթե
 անիվի՛ մոտ
 փոշի՛ն միայն
 ցըրե՛ս:
 Լե՛նինի
 Ալեքսանդր յեղբայրը—
 նարողովո՛ւնց—
 Վորպես մասնակիցը
 ցարի սպանութ՛յան
 բռնըվեց:
 Մեկին վոր սպանես՝
 յերկրորդը
 ամբո՛ղջ յեռանդով
 ջանում ե—
 զնացողին
 տանջանքով
 դերազանցում:
 Յեւ Հանեցին կախաղան
 Ալեքսանդրին
 Ուլյանո՛ւ—
 վորպես

հաղա՛րեւորդ

Շլիսեւթուրդու։

Յեւ ասաց

Իւլի՛չը տասնյոթամյա—

խո՛սքն իր

ուժեղ եր

քան զինվորի

յերդումով բարձրացրած ձեռք։

— Յեղբա՛յր,

վոխարինելու

սլատրա՛ստ ենք մենք։

բայց

մի ուրի՛շ ուղիով

մենք

կըհաղթե՛նք։

Դիտե՛ք արձանները—

տեսնո՞ւմ եք

տեսակը հերոսների։

Կըկանգնեն սնապարծ,

խիկ դու

սլըսակով

նըրանց մեծարի՛ր,

Վո՛չ այդպիսի—

այլ սեպործ,

ամենուրյա՛ հերոսների

հերոսությո՛ւնն եր

կըրում

Իւլի՛չն

իր ուսերին։

Քեզ հե՛տ ե,

վարժեցնո՛ւմ ե նա

դարձնոցի ուխում,

Վո՞նց բարձրացնես

վա՛րճը

դեթ հինգ կոպեկով։

Ի՛նչ անես՝

յերբ քեզ հետ

վարպե՛տդ ե կովում։

Վո՞նց վարվես,

վոր տերը

սընի՛ քեզ

յեռացրած ջրով։

Բայց մանրունքն այդ

չե՛ր

նըպատակի վերջում։

հաղթեցի՛ր՝

մի կանգնիր

մի հատիկ

չորացած

ճահճում։

Սոցիալիզմը—նըպատակ։

Կապիտալիզմը—թըշնամիդ։

Վո՛չ թե ցախավելը—

հրացա՛նն ե դենքը հաջող։

Նա

միկնույնն այդ

հաղա՛ր

անդամ

հալո՛ւմ եր

ականջում

ծանըր լըսող։

Մյուս ո՛րն

խարո՛ւ մեջ

դնում եր ձեռքերն

արդեն դիտակցած

յերկու ընկերոջ։

Յերեկ—միայն չորսը,

այսօր—չորսհարյուր։

Թագո՛ւն ենք,

իսկ վաղը
 կեննենք աշկարայով—
 և այդ չորս հարյուրը
 հազարնե՛ր են դառնում :
 հասկատամբե՛նք
 աշխատողին
 ամբողջ աշխարհում :
 Արդե՛ն
 ջրբից հանդա՛րտ չենք—
 ցա՛ծ չենք՝ քան խոտ,—
 խըտանում ե
 աշխատողի
 դայրույթը
 ամպում ,
 ճեղքում ե
 Իլլիչյան
 զրքերի
 կայծակով ,
 կարկտի՛ պես
 թերթեր ու
 թռուցիկներ ե
 թափում :
 Զարկվում եր
 Լե՛նինին
 դասակարգը մոլթ ,
 հոսում եր
 նըրանից
 լուսավոր
 և մասսայի
 մըտքով ու
 ուժով՝ վողողուն
 դասակարգի՛ հետ
 Լե՛նինը
 աճեց որեցոր :
 Յեվ արդեն

դառնում են
 իրականություն
 խոսքերը
 պատանի Լե՛նինի
 յերգման .
 — Մենք մենակներ չե՛նք
 մենք—պայքարի միություն
 բանվոր դասակարգի
 ազատագրման :
 Աշակերտների միջոցով
 Իլլիչային ,
 ստուգված—
 դընում ե Լենինիզմը
 հեռուն
 և լայն ավելի
 հերոսությունն ընդհատակի
 արյունով ե
 դրված
 ձյունացեխում ,
 փռում
 անվերջ Վոլոդիմիրկայի :
 Այժմ
 յերկրագունդը
 պըտտում ենք մենք :
 Մինչե՛ իսկ
 յեթե
 կրեմլյան
 բազկաթոռում լինենք,—
 քանիսիս
 հանկարծ ,
 դեկրետների տակից
 Նե՛րչինսկը
 բազկաթոռում
 կըղնդա չղթաներից :
 Զեղ հիշեցնեմ

կըրկին
ուղի՛ն այն թռչնային :
Սալկից հետո—
Ելեկտրական
վարդում տրամվայներին :

Ո՞վ ձեզանից
յերկաթաճո՛ղ այն
ճաղերից

չի՛ կըծոտել,
ճանկոտել
ուժովն իր մատներին :

Ճակատը քո
զարկիր
նեղլիկ պատի
քարին,—

կա՛մերան
վրբադ
ծածկել,
վազել են պինդ :

«Ծառայել ես կարճ, բայց աղնիվ

ի շահ հայրենի քո հողին» :

Յեւ սիրեց
Լե՛նինը
աքսորներից մեկին
ցրտում

այս յերգի
ո՛ւժը տրտում :

Ստում եյին՝
գեղջուկը
կերթա
իր ճամբով,

Կըբացի
սոցիալիզմ

անխորամանկ
ու պարզ :

Վո՛չ,
Ռո՛ւսիան նույնպես—
ճիւղերու յղներով
դարձավ
հազար շեփուր,

աճում է
քաղաքը
ճըխային միրուքի
չերտով :

Չե՛ն հրավիրի .
— համեցե՛ք,
մըտեք դրա՛խտ .

Վընթանա
յերթը կոմունիզմի
բուրժուազիայի դիակի
վըրա :

Պրոլետարիատն է,
ուղեվար

հարյուր
գյուղացիական միլիոնների
համար :

Լե՛նինը—
պրոլետարների ղեկավար :

Սնում են խոստումներ
մի լիբերալ,
կամ մի ճարպիկ ես-եր,

վոր սիրում են
բաղմել
բանվորական վըզին :

Վորպե՛սզի
գըքերից
վայլեն
աղնւլականորեն տըկլոր—

Լե'նինը

սովեց

վերջին իսկ թելը

նըրանց ֆըրադի:

Յեւ ունեցանք—

աղատությա'ն,

մարդկանց յեղբայրության

մասին—

վո'չ թե

սլարասլ

մի խոսակցություն,

այլ դարձանք

Մարքսով մեր սպառազեն

աշխարհում միակ

բոլշևիկյան կուսակցություն:

Ամե'րիկան ճեղքես

կուսեցում եքսպրես,

անցնես Չուխովսկայով—

ամե'ն տեղ

կըտեսնես,

ամե'ն տեղ

այժմ

աչքե'րըդ կըխըրվեն

Եր-կա-Պե-ն,

փակադժո'ւմն ել

փոքրիկ մի «բ»-են:

Պուլկովոն

այժմ

վորսում ե

մարսեր,

յերկընթի

սընդո'ւկն ե

սլըրսլըտում

անվերջ:

Իսկ տառն այդ հասարակ

աշխա'րհն ե

լուսել

հարյո'ւր անգամ

պայծառ,

փառահեղ

ու անշեջ:

Խոսքերը՝

ամենից կարեւո'րն անգամ՝

դառնում են սովորական,

մաշվում՝

վոնց զգեստ:

Վեհագույն դու խոսք—

կուսակցություն,

ուզում եմ ստիպեմ,

վոր նորի'ց փայլես:

Միավորը.

ո'ւմ արդյոք նա պետք կըդա:

Միավորի ձայնը—

ծըվոցի'ց ել նըվադ:

Ո'վ կըլըսի նըրան.

դուցե կի'նը նըրա:

Յեւ ա'յն ել՝

թե մոտի'կ ե՝

չի' դընացել

չուկա:

Կուսակցությունը—

դա մի

մորրիկ ե միաձուլլ,

մամըլված

և մեղմ

և նըրրի'ն ձայնեբից.

Նըրանից—

թըշնամու

ամբոցնե'րն են պայթում.

Վորպես թըմբկաթաղանթը
 ռմբակոծումից :
 Մարդու համար
 վա՛տ է
 յերբ մենակ է նա :
 Վա՛յ է մենակին—
 կուլում նա՝ անուժ .
 Սմե՛ն մի ուժեղը
 տե՛րն է նըրա՝
 մինչե՛ իսկ թույլերը՝
 յեթե լինեն յերկուսն :
 Իսկ թե՛
 կուսակցությա՛ն մեջ
 խըմբվեն ջահելներ՝
 հանձնըվի՛ր թըշնամի ,
 պառկի՛ր դու ,
 լո՛ւս :
 Կուսակցությունը—
 դա յե՛—
 միլիոնամատ մի ձեռք՝
 սեղմելած՝
 Վորպես ջախջախիչ մի բռունցք :
 Միավորը՝ հիմարություն է ,
 միավորը—դերո՛ւ ,
 մենակը—
 թե նո՛ւյնիսկ
 շատ է նշանավոր—
 չի՛ բարձրացնի զոռով
 հընգավերչոկ դերան ,
 ուր մընաց
 թե՛
 տո՛ւնը մի հընդահարկ :
 Կուսակցությունը—
 ուտե՛րն է միլիոնավոր ,
 սեղմած իրարու

պիրկ ու ամուր :
 Կուսակցությամբ—
 չենքե՛ր ենք
 յերկինք մխուժ՝
 բըռնում՝
 բարձրացնո՛ւմ ենք
 մենք
 իրարու :
 Կուսակցությունը—
 վողնաչա՛րն է
 դասակարգի :
 Կուսակցությունը—
 անմահությունն է մեր մեծ դործի :
 Նա—միա՛կն է ,
 վոր ինձ ,
 չի՛ դավաճանի :
 Այսոք դործակատա՛ր եմ ,
 իսկ վաղը
 յես
 թաղավորությունների
 քարտեղից կըջնջեմ :
 Ուղե՛ղը դասակարգի ,
 դո՛րծը դասակարգի ,
 ո՛ւժը դասակարգի ,
 վա՛ռքը դասակարգի ,
 ահա՛ թե ինչ է
 կուսակցությունը մեր :
 Կուսակցություն և լե՛նին—
 յերկվորյակ յեղբայրներ .
 Մայր—պատմության համար
 վորի՞ արժեքն է ավելի :
 Մենք ասում ենք—լե՛նին ,
 և կուսակցությո՛ւն ենք
 հասկանում ելի ,
 ասում ենք մենք

Կուսակցութիւն
 և հասկանում ենք—էնին :

 Դեռեւս ,
 վորպէս սար՝
 զլուխներ թաղակիր
 և բուրժուաներ
 սեւեռտում են՝
 ասեա՝
 ձրմեռը ազաւններ :
 Բայց
 այրումը
 բանվորական լաւայի
 արդեն
 Կուսակցութեան
 կրասերով
 հորդում ե գետի վեր :
 Ի՛նչ ե հունարի :
 Գաղտնի շէնային վերջ :
 Ընկնում ենք՝
 ցարական կապարովը հընձված :
 Վոլորմածութեան մասին
 ցարի
 ավարտից
 զառանցանքը դիւային
 Մուկղենյան սպանով ,
 պայթյունով Ֆուսիմայի :
 Բա՛վ ե՝
 հալատանք
 զրույցներին կողմնակի :
 Բորձրացան
 զենքերով
 իր՛ենք ,
 պրեսեցիք :
 Թըվում եր՝

Իսկո՛ւյն հենց
 զահը կըտապաւլի ,
 Իսկ հետո
 բուրժուային
 բազկաթուից կըքցենք :
 Յեւ իւրի՛ն այստեղ ե :
 Նա որը որին
 ապրեց
 բանվորների՛ հետ
 թիւն այդ հինգ :
 Նա կանգնած ե
 կողքի՛դ ,
 բարիկադո՛ւմն ամեն—
 և ապրտամբութիւնն ե
 վարում անվրեպ :
 Բայց տարածվեց
 շուտով
 խարդախ մի լրիկ—
 «Ազատութիւն ե» :
 Կապում են մարդիկը—
 բանտիկ ,
 պատըշգամբ հանեց
 ցարը
 մանիֆեստիկ :
 Իսկ ապա՝
 «ազատութեան»
 մեղրաչաթից հետո՝
 բանտիկները ,
 ճառերը ,
 յերգերը հոսուն
 խեղդեց
 թնդանոթի վորտան
 իր բառում :
 Բանվորական արջա՛ն մեջ
 լո՛ղ են տալիս

աղմիրալը ցարի—
 Դուբա՛սովը սլատօխի :
 Թփե՛կը
 ըստխտակ այն ախլմի յերեսին ,
 վոր բարբաջում է
 Զեկայի՛
 զազանության մասին :
 Տեսե՛ք թե ինչպես՝
 արմուկները կապած՝
 մահո՛ւ չափ
 ծեծում են բանվորներին :
 Ռեակցիան կատաղեց :
 Ինտելիգենտիկներ լքված՝
 ապականում
 ամե՛ն ինչ ,
 վիսիւզում են ամենի՛ց :
 Փակվեցին տըներում ,
 հանեցին մամեր՝
 ծխեցին խուռները
 աստվածարարներ :
 Յեվ ընկեր Պլեխա՛նովն ,
 Ի՛նքը
 վողբա՛ց .
 — Դո՛ւք եք մեղավորը ,
 խըճըճեցի՛ք ,
 յեղբա՛յրք :
 Տեսե՛ք ,
 տաշտակներով
 արյո՛ւնը հորդաց :
 Իզուր .
 զենքի՛ն դիմելու
 կարիք չըկար :
 Բայց Լե՛նինը
 վողբի՛ մեջ այդ հիւլանդոտ
 նե՛րս խրեց

իւր ձայնը
 հընչեղ ու առույգ .
 — Վո՛չ ,
 զենքին
 պե՛տք եր դիմել
 պայքարում ,
 բայց՝
 ավելի՛ վճռական
 և յեռանդո՛ւն :
 Նո՛ր ապրտամբությանց
 որն եմ տեսնում :
 Կըրկին—
 բանվոր դասակարգն է
 յե՛լնում
 հերոսային :
 Վո՛չ թե՛ պաշտպանվելը—
 այլ հարձակում .
 լողունդը
 սա՛ պետք է դառնա
 մասսայի :
 Յեվ այս տարեթիվը
 արյան փրփուրում
 և ծանր վերքերը
 բանվոր բանակում ,
 առաջին աստիճանի
 դըպրո՛ց են թըվում՝
 դավիք ապրտամբությանց
 մրրիկ-ամպրոպում :

 Յեվ կըրկին—
 Լե՛նինը՝
 վտարանդված՝
 մեղ մարդեց—
 մի նո՛ր պայքարից առաջ :
 Սովորեցնում

և ի՛նքն եւ
 ջոկում գիտելիքներից՝
 Կուսակցությունը ջարդված
 համախմբում եր
 նորից :
 Նայի՛ր—
 գործադուլներն են
 բարձրացնում տարին
 քիչ ե՛ւ—
 և ապրտամբությանը
 կըմոտենաս
 ելի՛ :
 Բայց ահա՝
 բարձրանում ե
 տարիներից
 Նա՛—
 տասնորսերորդը սարսափելի :
 Այսպե՛ս են գրում—
 վոր զինվորը՝
 իբրեւ ,
 իրեն չիբուխը յերբ վոր ծըխի՝
 հին արշավի՛ մասին
 կըզրուցի—
 բայց թե՛
 մսաղացի՛ն այս համաշխարհային
 վո՞ր Պլենան ,
 կամ Պալտավան
 կըհամեմատվի :
 Իմպերիալիզմը՝
 մերկությամբ անամոթ՝
 ցըցած վորովայնը՝
 սարքած ատամներով ,
 և արյան ծովերը
 իր ծընկիցը հեա՝
 խժռում եր յերկրներ—

ցըցում սըվինն ի վեր :
 Իր շուրջը—
 քրճողներն իրա—
 հայրենասերներ—
 համարվող սրիկա՛—
 գըրում են ,
 լըվալով ձեռքները մատնիչ .
 — Բանվորներ ,
 կըսվե՛ք ,
 մինչ արյան կաթիլը
 վերջին :
 Յերկիրը—
 սա՛ր վորպես
 յերկաթե ջարդվածքների ,
 իսկ մե՛ջը
 պատանոն ու ծըվենը մարդկանց :
 Յեվ ամբողջ այս տանը
 խեղադարձերի
 լող Յիմմերվա՛լդն ելավ
 ուշիմ ու պայծառ :
 Լե՛նինը
 այստեղից՝ հենց՝
 ընկերներով մի բղւ ,
 յելավ աշխարհի՛ վրա ,
 բարձրացրեց ամուր ,
 մտքե՛լն իր ,
 վոր վա՛ռ եյին
 հրդեհներից բոլոր՝
 իր ձայնը ,
 վոր զի՛ւ եր ,
 քան ամեն
 ուրաճության վորոտ :
 Այնպեղից—
 միլիոնների ուրախութիւնը
 նըրա աղանջին ,

և վաղքը
 հարյուրհազարաթուր
 հեծեղադնդի,
 իսկ աշտակից—
 մի մարդ՝
 ճաղատ ու աշտակերտ՝
 ընդդեմ
 այդ անհաշիվ
 թընդանոթի,
 թըրի:
 — Ձինվորների,
 բուրժուր
 դավաճանում, ծախում,
 դեպի Դվինա,
 թյուրքի՛ դեմ
 և վե՛րդեն է ուղարկում:
 Բավական է.
 դարձրենք
 կըռի՛վը ժողովուրդներին—
 Քաղաքացիական մի կըռիվ:
 Բավական են
 թալանը,
 մա՛հն ու վերքեր—
 Հոռեն՝ն ժողովուրդները
 մեղքեր:
 Ընդդեմ
 բուրժուազիայի՛
 ամեն՝ն յերկրի—
 պարզե՛նք մենք
 դրոշը
 քաղաքացիական կըռիվ:
 Կարծւում եր.
 թե հանկարծ
 թնդանոթ-վառարանում
 կըրա՛կ կըփռւն շտա—

կըփռնչացնի նեխվածք,
 ու հետո— դու դընա
 ու վորոնիր մարդկանց:
 Գընա,
 և հիշի՛ր նըրա
 անուն-ազգանուն:
 Կոկորդներով թնդանոթների
 վորոնացող,
 շաչող
 դուռ՛ւմ էյին յերկըրներն
 իրարու.
 — Ծունկի՛ վորովի՛ր:
 Կըռվեցին-պըրծան.
 բայց չըկա՛ր հաղթող—
 և Լե՛նինը միայն
 հաղթեց բոլորին:
 Քանդվե՛լ է քո հունը,
 իմպերիալիզմ:
 Մենք
 մաչեցի՛նք համբերությունը
 հրեշտակային:
 Դու,
 ապըստամբ Ռո՛ւսիայով
 ճեղքվել ես խիստ—
 թալրիկից
 Արխանգելսկ հյուսիսային:
 Չըկարծե՛ք՝
 իմպերիան—մի հավ ե լոկ:
 Իշխանությա՛մբ իր յերկըրլիսանի
 նա—
 մի արծի՛վ է
 կըտուցավոր:
 Իսկ մե՛նք,
 դե՛ն ենք թըքել
 դինա՛ստիան անցորդ՝

ինչպէս ծըխախտութի մի
մընացորդ :
Հըսկա
և ծածկված
արյունն ժանգոտ ,
ժողովուրդը ,
քաղցած ,
անշաղվար ,
Սորհուրդներէն կը դիմէ ,
Թե—
ինչպէս հընում—
բուրժուայի՝ համար
կը հանի
կը ակիցը
չաղանակ :
— Քանդե՛ց
ժողովուրդը
կապանքը ցարի :
Ռուսաստանում—իսթորիկ :
Ռուսաստանում—ամպրոտ ,—
Կարգաց
Վաղելմէր Իլլի'նը
Շվեյցարիայում ,
Կարգաց լրագրերէն ,
հուլիսի 1-ին ,
դուրս :
Բայց ի՞նչ կը հաղորդի
պատուը լրագրի :
Այ , Թե սովորականով
դեպի յեթե՛ր ձեռքն—
այնտե՛ղ ,
ասը ստամբած բանվորներին
ուրե՛ն :
Միակ իր ցանկութիւնն եր
միակ իր միտքն եր այս :

Մեկնե՛ց—
կուսակցական կամքի՛ն այդ
հընազանդ :
Գերմանական վաղոն—
կընիքը գերմանական :
Ո՛ր ,— յեթե իմանար
Հոհենցո՛լլերն այն ,
վոր ոտ՛ւմ եր Լե՛նինը
և նըրա՛
մոնա՛րխիայի համար :

Պիտերցինե՛րը
դեռե՛լս
համբուրլո՛ւմ եյին՝
մանկա՛ն սկս ցատկելով :
Բայց
ժապավե՛նով կարմիր
հաղի՛վ պարադաւորված՝
Նե՛սկին—
արդե՛ն վըխտո՛ւմ եր
գեներալներով :
Յե՛վ քայլ առ քայլ
կը գան ,
կը հասնեն վերջականին ,
կը հասնեն
և սուրոցի՛ն վոստիկանական :
Արդե՛ն
ըսկըսում են ցուցե՛լ
ճանկերնի՛ն
բուրժուաները
Թաթերի՛ցը իրենց
ըրդապատ :
Ըսկըրում մանրո՛ւնքը—
ձկնկիթ վոնց վոր ,—
հետո խոշորնե՛րը՝

շարժող մինչ խամսան :
 Հետո Դարդանե՛լսկին ,—
 Կուսական անունն իր Միլյուկով ,
 հետևի՛ց և
 Միխայլչիկն և զոռում
 թագադրման շուքով :
 Պրեմյերը
 վո՛չ թե իշխանություն—
 այլ ձեռնադրածո՛ւմն և նրբին :
 Սա—
 հո նարկո՛մ, չի՛
 կոպիտ :
 Որիո՛րդ և ուղղակի—
 զքնա ,
 և չոյի՛ր :
 Սարքում հիսթե՛րիկա
 և թենորով իրա
 յերգում և զի՛լ :
 Դեռե՛լս
 ցո՛ղ անդամ
 չե՛ր ընկել
 մեղ
 Փետրվարյան
 ազատությունի՛ցն այդ հին :
 Իսկ
 մեր դեմ
 պաշտպանողականե՛րն
 առան ճիպոտ :
 «Ժողովու՛րդ բանվոր ,
 հառա՛ջ դեպի Փրոնտ» :
 Յեվ այս տեսարանին
 իբրև մի լրացում՝
 մեղ մատնողնե՛րն անդուլ—
 և մինչ
 և հետագա—

մեր շուրջը պահակախո՛ւմբ՝
 ևս-եր Սալիկովներ ,
 ըստոր մենչեկներ՝
 վորպես ուսյալ կատու :
 Յեվ այս քաղա՛քը—
 վոր
 ուռչում էր հարպերից—
 Նե՛ա դետի կողմով
 Ֆինլանդ կայարանից
 վի՛րորդակով՝
 հանկարծ՝
 մըտավ զրահապատ :
 Յեվ հո՛ղմն
 ուժեղ ու թարմ
 կըրկին
 փրփրապատ ալիքը
 հեղափոխության
 հանեց յերկինք :
 Հոսո՛ւմ են
 բըլուղ և կեպի՛նե՛ր
 Լիտե՛յնին դեպի .
 «Լե՛նինը մեզ հե՛ա և .
 Լե՛նինը
 կեցցե՛» :
 — Ընկերնե՛ր ,—
 և զլիսավերե՛լը հարյուրյակների
 առա՛ջ պարզեց նա
 ձե՛ռքն իր—
 ձեռքն առաջնորդող :
 — Նետե՛նք ևս-դեկ-ության
 մաշված ցընցոտին :
 Կորչի՛ իշխանությունը
 համաճայնող :
 Կորչի՛ իշխանությունը
 կապիտալիստի :

Մենք—

ցածի խալերի

ձայնն ենք հըղոր—

բանվորական ցածի

վո'ղջ աշխարհի :

Կեցցե՛ կուսակցությունը

կոմունի'զմ կառուցող,

Կեցցե՛ ապրումաբությունը՝

հանուն խորհուրդների :

Յեւ լաւաջի'ն անդամ՝

առաջն ամբոխի' ապշահար,

հենց այստե՛ղ

մեր դե՛մ,

մոտի'կ այնպես

բարձրացալ՝

վորպես մի գործ,

և պարզ և կառուցվող,

անհասանելի խոսքը՝

«Սոցիալի'զմ» :

Այստե՛ղ հենց՝

հետեւո՛ւմ սուրղ զալողների,

փայլող հորիզոնում,

վողջ հասակովք մեկ—

աշխատավորական

գալիք

կոմո'նտն բարձրացալ—

առանց բուրժուաների՝

առանց պրոլետարների

առանց ըստրուկ և տեր :

Համաձայնողական,

վոլորուն

փոկերի հաստության

իջնո՛ւմ եյին

կայնի' պես

խոսքերն Իլլի'չի :

Յեւ ձառն ընդհատվո՛ւմ էր

մոռնչի փլվածքներով :

«Ճի'շտ ես դու,

Լե'նին,

Ժամանա'կն ե,

այո՛» :

Տո՛ւնը՝

վոտնաթափահարմա'ն համար

Քչե՛ չինակայային*) նվիրված՝

Այժմ—

հավաքատե՛ղն է բանվորության :

Այնտե՛ղ է հոսում

բազմությունը հոծ .

կոփվո՛ւմ են

այնտեղ—

դարբնոցում լենինյան :

«Կե՛ր դու անանասը,

ծամի'ր աքարներ,

բուրժո՛ւյ, քո որահասը

գալիս է արդեն» :

Տիրական աթոռում

նրստածների'ն դեպի

արդեն մազլցո՛ւմ ենք,

ասում :

ինչպե՞ս էք

և ի՞նչ էք վորոճում ելլե :

Բարձրացրինք ձեռքներըս

հուլիս ամսում,

չոչափեցի'նք կոկորդը,

տըվինք փորներին :

Իսկույն

ատամնե'րն իր

բուրժուայը ցըցեց :

*) Պարողուհի :

— Ստորուկն ապստամբե՛լ է :
Ջարդե՛լ, մըտրակի՛ տակ,
անէլ արնախե՛ղդ :
Յեղ Կե՛րեհակու ձեռքը
չարժում են հրամանով՝
չտապե՛ք, Լենինին
նըչանի բռնեք .
Նորի՛ց
կուսակցությունը »
անցավ ընդհատակ :
Իւրիչը Ռազլիլո՛ւմն է
Փինլա՛նդիայումն ,
ահա՛ :—
Քայց վո՛չ մի տանիքը
վո՛չ դա՛շտը ,
վո՛չ դադա՛ն
առաջնորդին
չե՛ն հանձնի
բանդիտներէդ ազահ :
Ձե՛ր յերևում Լենինը՝
բայց մոտի՛կ եր նա :
Այն բանի՛ց ,
թե գործերն ինչպե՛ս ընթացան՝
յերևում եր
ընթա՛ցք տըլոդ
մի՛տքը նըրա ,
յերևում եր
դեկտափար
ձե՛ռքը լենինյան :
Իւրիչի խոսքերի՛ համար
հողն արգաւանդ .
ընկնո՛ւմ են
և իսկույն
աճում ե գործ .
և արդեն ,

բանվորի ուսերի'ն հալածար՝
ուսե՛ր կան—
միլիոնավո՛ր դյուղացոց :
Յեւ յերբ
մնացել եր՝
յեղնել բարիկադ՝
շաբաթների շարքում
ո՛րը նշել—
Լե'նինը
ի'նքը
յեկավ Պետրոգրադ ,
— Ընկերնե՛ր ,
բալակա'ն ե դործը քաշքշէի :
Ճընշումը կապիտալի ,
սովյ՛ւ հրեշավեր ,
ինտերվե'նցիան դողալին ,
բանդիտի'զմը ռազմի
բա՛վ են :
Կերևան
ըսպիտակ , քան խալեր՝
հնադույն պատմության ,
տատիկի մարմնի :
Յեւ այնտեղից
որերի'ն այդ՝
նայելով դեպի հեռ—
դըլո՛ւսը
Լե'նինի
կըտեսնես դու նախ :
Դա յե՛—
ստրկության
հազարամյակներից ի վեր՝
կոմո'ւնայի
դարերին
չողացող մի դադաթ :
Պանցնեն

տարիներն այսորիւ ծանրութիւնն
կընթացնի տարիներն

ամառը կոմունայի,
յերջանկութիւնն եւ

հըսկա
սլըտուղի՝ քաղցրութեամբ,
ծաղիկների՛ց հոկտեմբերյան

կարմիր
կըհառնի:

Յեւ այնժամ,
աչքերից՝

Լենինյան պատգամն ընթերցող՝
դեկրետները

դեղնած

յերեսներ թերթերս՝
կըցայտեն

արցունքներ—

դործածութի՛ց հանված,
և արյունը՝

հուղմունքով,

կըղարկի քունքերին:
Յերբ յես

իմ ապրածն եմ,

դոմարում ի մի՝

և փընտռում որերում

ո՛ր պայծառազուն՝

հիշում եմ յես միշտ

ո՛րը միենուն,—

առաջին այն որը՝

հոկտեմբեր քսանհինգ:

Կայծակների ճայթյունն ե

խրվում

սփիւններով—

նախատիք

ուռմբերով

խաղում են զնդակ,
վորոտմունքից

դողում ե

Սմոլնին վրդով:

Յածում՝

զընդացրորդները—

փամփուշտապատ:

— Ձե՛ղ,

ընկեր Ստալինը

կանչում ե ըշտա՛ս:

Դեպի ա՛ջ,

յերբո՛րդը,

այնտե՛ղ ե նա,

— Կանգ չառնել,

ընկերներ:

Ինչո՞ւ յեք կանգնած:

Նըստե՛ք բրանկիկներ

և դեպի պոչտա՛մտ:—

— Պատրա՛ստ ենք,—

դարձան արագ

ու անհետացան—

և միայն

ժապավենում նախատորմյան

«Ավրորա» խոսքը

լամպի տակ չողաց:

Մեկը սըլանում ե

տանկով հրաման,

մեկը միացել ե

վրձողների խմբին՝

մեկը չխկացնում ե

հրացանի փակադակ—

հրացանն իջեցրել ե

իր ձախ ծունկին:

Այստեղ,

մյո՛ւս ծայրից

Դիջանցքով այս հըսկա՝
 Կողքահանց
 անցալ
 Լե'նինն
 աննկատ :
 Արդեն
 Իւրի'նի կողմից
 Դարտի տարված
 բայց դեռ
 չըճանաչող
 նըրան՝
 ըստ նկարի,
 հըրո'ւմ էյին իրարու
 ճըղմո'ւմ՝
 ածիւրց ել սուր՝
 Ղինլորնե'րը
 իրար
 խայթո'ւմ էյին կըծու :
 Յեւ այս յերկաթե',
 ցանկալի' մըրիկում
 Իւրի'նը՝
 կարծես թե՝
 մինչև իսկ քնատ՝
 քայլո'ւմ էր,
 կանգնո'ւմ
 մխրճում էր
 աչքը կկոցուն՝
 ձեռքերն ել
 մեջքի'ն իր
 ծալած դեպի հետ :
 Յեւ տես՝
 տուաղո'ւլ,
 փրչո'ւտ մի ջահելի
 հառե'ց նա
 իր աչքն

հարվածող անվրե'սլ—
 ասես՝
 նըրա սի'րտն եր,
 խոսքերի' տակ հանում,
 ասես՝
 Փրազների' տակ
 նրա հոգի'ն
 բացում :
 Յեւ յես դիտեյի՝
 վոր ամե'ն ինչ
 սլա'րդ էր,
 բացվա'ծ՝
 վոր այդ աչքո'ւլը
 վորսացվեց հաստատ
 թե հեկեկա'նքը ֆրոնտի,
 թե ճիչը դյուղացու,
 թե կա'մքը Պուտի'լովեյի,
 թե կամքը Նոբելցո'ւ :
 Նա
 հարյուրավոր նահա'նդ էր
 իր դանդում շրջում՝
 կրում էր նա
 մարդկանց
 մինչ մեկ ու կես միլիարդ :
 Նա
 կըշռեց
 աշխարհը—
 հենց մե'կ իսկ գիշերում—
 իսկ առավոտը .
 — Բոլորի'ն .
 Բոլորի'ն . . .
 Բոլոր այդ
 Փրոնտներին
 արյունով արբած՝
 ստրուկներին՝

բոլոր տեսակներէ—

Վոր

ստորիութեան են տրված

հարուստներին :

Իշխանութեանը խորհուրդներին :

Հողը գյուղացուին :

Հա՛ցը քաղցածներին :

Խաղաղութեանը ժողովրդին :

Կարգացին

ասին

բուրժուաները .

— Սպասե՛ք ,

ձեզ կըլնորսա՛նք—

Վորներն են ընկրկում

ծանրակշիռ վաստից—

ցո՛ւյց կըտան դեռ

դրանց

Կոռնիլովն և Դուխոնին ,

ցո՛ւյց կըտան դեռ

դրանց

Դուչկովն ու Կե՛րեւսկին :

Բայց Փրոնտն՝

տռա՛նց մարտի՝

խոսքերը Լենինի

խելույն գըրավեցին—

Վողողեցին

դեկրետները

գյուղեր ,

քաղաքներ ,

և վառեցին

մինչե՛ւ խկ

սիրտն անդրադետի՝

Մենք դիտենք ,

Վոր՝ Վոչ Թե մե՛զ

նըրա՛նց են ցույց տվել ,

Թե վո՛նց և պատահում

այդպիսի

մի «դեռ» :

Մոտիկից մոտիկի՛ն են

խոսքերն անցնում ,

մոտիկից՝ հեռուների՛ն—

և սիրտ են պայթեցնում :

«Խաղաղութեանը խրճիթներին

յեվ պատերազմ ,

և պատերա՛զմ,

և պատերազմ նալատներին» :

Ամեն զավոդում

և ամեն ցեխում

դընում և մարտ :

Դուրս ելին ածում

քաղաքներից՝

Վորպես սխեռ

խկ հետեից՝

ազնվական՝ այն

բոցավառվո՛ղ այն կալվածքներից՝

ուղեկաններ եր

նշում

քայլվածքը Հոկտեմբերի :

Հողը

Վոր վոտ՛ցն եր նրա խոշտանգման ,

հանկարծ՝

այդ հողը՝

վոնց հացը կապոցից ,

բլուրներով բոլոր ,

առուններով աչնան ,

Վորպես մի հողակոշտ՝

վերցրեց մեր գյուղացին :

Մանժետիկները

ակնոցավոր՝

խորխելով դայրույթը դուրս՝

սողում էյին այնտեղ,
 ուր թաղալով՝ կար և կո՛մս :
 Բա՛յ և ճամբան :
 Իսկ մե՛նք
 խոհարարուն՝ և
 ամեն
 կսովորեցնենք,
 պետութ՜յունը
 կառավարել :
 Ապրո՛ւմ էյինք,
 առայժմ
 արտադրանքովը ոռոտացիայի :
 Գերմանացու աղանջին եր
 խրամատից՝
 թռչում .
 — Ժամանակն և ավարտելու :
 — Ի՛նչու յեղբայրացո՛ւմ :
 Յեւ Ֆրո՛նտը՝
 ցըրվո՛ւմ եր՝
 դեպի վազոն խըխունջ :
 Այսպիսի հոսանքը
 բըռով .
 կարդեւակե՞ք :
 Թվում եր՝
 մեր նավը
 կողքին կըթեքվի—
 Վիւհելմի սապոգը՝
 Նիկոլայնի՛ց խթանեղ՝
 կըջնջի
 սահմանը խորհրդային յերկրի :
 Յեկան և ես—եր—ներ՝
 պլաշչնե՛րն էյին բացել—
 վորսո՛ւմ էյին վախճողին՝
 խոսքերով ցանցե .
 ասպետորեն

Քաշում էյին
 հիմար սրիկներ—
 դեղեցիկ է՝
 զրահավոր հրեշներին ջարդել :
 Իւլիչն՝
 արևոցողներին
 կանչեց հնչեղ .
 — Տեղից չչարժվե՛ք :
 Թող բեռնի՛ր
 կուսակցութ՜յունը
 և՛ս մի բեռ .
 դադարը խայտառակ Բրեստի
 կառնե՛նք :
 Տարածութ՜յուն կորցրել—
 ժամանակ ենք շահել :
 Վորպե՛սզի
 դադարո՛ւմ այդ
 մենք
 չըկոտորվենք,
 Վորպե՛սզի դիտենանք
 — հարվածել կարդին—
 ձե՛ղ,
 մարդանքի փոխարեն
 դիտակցութ՜յամբ զինե՛ք,
 շարվե՛ք շարքերումը
 բանակի կարմիր :

 Պատմաբաննե՛րը
 ճիւղաղանկար պրակատը կըհանեն .
 — Վայ թե՛
 ճիւղա՞ղ և սա,
 վայ թե՛
 վո՛չ :
 Իսկ մե՛նք,
 ճանաչում էյինք

Հենց այդ ճիւղաղին՝
 նըրա բնական մեծությամբ ամբողջ :

 Գալիլէոս եր Դենիկիներ :
 Նետեցի՛նք Դենիկիներն ,
 Վոր յեկնի
 ուժբաւեր ամե՛ն մի ոջախ :
 Ահա և Վրա՛նդելը—
 վոխարինե՛ց Դենիկիներն :
 Տապալեցի՛նք բարոնին ,
 բայց յեկաւ մի Կոլչա՛կ :
 իմօռո՛ւմ եյինք
 ծառերի կեղևը չոր ,
 ճահի՛ճն եր
 ոթեանը դիչերային ,
 բայց քայլո՛ւմ եյինք
 միլիոններո՛վ՝
 և մեր ճակատին—
 ասողն եր կարմիր :
 Յեւ մամեն մեկի՛ մեջ
 Իւլիէը կար—
 հողո՛ւմ եր
 ամեն մի
 մալտիկի մասին—
 Փրոնտում ,
 վոր փրուլել եր տասնըմեկ հազար
 վերստ—
 չըջաղծի հետ միասին :
 Տասնըմեկ հազար եր՝
 չըջաղծով—
 իսկ ինչքա՛ն եր
 լայնքո՛վ ու
 իր յերկայնքով :
 Ամե՛ն տուն
 պետք եր դրոհել հարվածով՝

Թըշնամին
 դարպասների՛ տակ
 մտել եր թաք :
 Լրտեսո՛ւմ են
 ես-ե՛ր-ն ու մոնարխիստն
 անքուն—
 խայթո՛ւմ են
 վոնց ոճը ,
 հանկարծ են դարկում :
 Գիտե՞ս
 Միխէլսոնի
 դավողի
 ճամբան :
 Կըղըտնես՝
 արյան հեռքերո՛վ՝
 Իւլիէի վերքի՛ցը թափված :
 Նըշանառո՛ւմ ե
 ես-եր-ը՝
 վո՛չ այնքան ճիշտ :
 Հակառակ ծայրովը՝
 իրե՛նց իսկ
 քունքին :
 Բայց ուռմըից ,
 ատրճանակից
 ավելի՛ յե խիստ
 պաշարումը սովի ,
 տիֆի ավերմունքի :
 Ճանճը—
 պըրտուլո՛ւմ ե
 վըրան փշրանքի
 և կո՛ւշտ ե—ավելի
 քան մենք—
 տասնութը թվին :
 Հանուն մի քառորդի՛ ,
 կանգնում եյինք հերթի՝

զեկի անի՛վը
 դարձրեց նա մի կողմ,
 միանգամից,
 քրտա՛ն հորիզոնամաս թեքված քով:
 Յեւ իսկույն տիրեց—անդորր,
 մինչե՛կ իսկ,
 զարմացնող:
 Կըրո՛ւմ են գյուղացիք
 հացը
 նավահանդիսո՛ւ:
 Յուցանակներ սուլորական,
 ամե՛ն մի տեղ—
 — վաճառո՛ւմ.
 — դնո՛ւմ—
 ՆԵՊ:
 Լե՛նինը իր աչքը կըկոցեց,
 ասաց.
 Նորողե՛ք, հապա-
 վարժվեք արշինին՝
 չվարժվողն է վատ:
 Իսկ հոգնած գործախմբին
 ա՛փն եր որորում:
 Մըրիկին վարժվա՛ծ ենք,
 ի՞նչ նենդությունն է դա:
 Յո՛ւյց տվեց Իւլիէն
 ծովախորշը խոր.
 Յեւ կետը.
 կառան—դողումը—
 դանդաղեց.
 Խորհրդային մեր մեծ
 պետությունը հզոր
 մտալ
 խաղաղ շինարարության
 նավահառույց:
 Յեւ Լե՛նինը,

վոր նորողի
 ճեղքերը նավի՛ն
 կրում եր
 հենց ի՛նքը
 փայտ ու յերկաթ:
 Տրեստներ, խանութներ
 և կոտակերատիվ
 բարձրացնում եր,
 սաղացնո՛ւմ,
 վոնց թիթեղնե՛ր պողպատ:
 Վառվեցին լույսերը
 տախտակամածին—
 Լե՛նինը
 շտո՛ւրման է դառնում կրկին:
 Ա՛յժըմ՝
 գրո՛հից ու կովամարտից
 կանցնենք
 աշխատանքային պաշարումին:
 Մենք հե՛տ քաջվեցինք՝
 հաշվելով ճշտիվ.
 Ով ալլապետե՛լ է՝
 նետե՛նք նրան
 ծով:
 Նահանջն ավարտվա՛ծ է:
 Այժըմ Հառա՛ջ:
 Եր-Կա-Պե՛,
 դորախումբըդ դեպի նավակո՛ղ:
 Կոմունան—դարե՛ր:
 ի՞նչ է տասնամյակը
 նըրա հանդեպ:
 Հառա՛ջ:
 Կծածկվի՛ անցյալում
 փոքրիկ մի ՆԵՊ:
 — Առա՛ջ ենք շարժվելու.
 հարյուր հեղ դանդաղ.

բայց հաստատ ու ամուր՝
 միլիոն անգամ :
 Մանր տարերքի՛ տակ
 մանր բուրժուական՝
 կրկին
 դեռ տարուբերվո՛ւմ եր
 ծրվանքը դադանի ,
 բայց անդորր ամպերը՝
 կայծակո՛ւմ հղի՝
 փոխվո՛ւմ եյին—
 համաշխարհային ,
 հղո՛ր ամպրոպի :
 Թըշնամի՛ն
 փոխարինո՛ւմ է
 նոսրացած թշնամուն ,
 բայց մի ո՛ր՝
 յերկրո՛ւմը
 կըլառենք յերկինքնե՛ր :
 Իսկ այդ՝
 ավելի լա՛ւ է
 անե՛լ իրականում ,
 քան ա՛յդ մասին
 դըրե՛լ :
 Ա՛յժմ՝
 յերբ խմո՛ւմ ենք ,
 կամ թե՛ խմում եք ,
 թլամ
 ճաշից դնում ենք
 դործարանն ընդհանուր—
 մենք դիտե՛նք՝
 սլոլետա՛րն է տարել
 հաղթություն—
 և լե՛նինն եր
 հաղթությունը
 կաղմակերպում :

Կոմիտերնից՝
 մինչ կռակե՛կը զնգուն—
 նո՛ր պղնձից կտրած՝
 մանգաղով ու մուրճով—
 մե՛կ
 և չըդրված եպոպե՛յն է հնչում—
 քայլե՛րն Իլլի՛չի՝
 հաղթանակից հաղթանակ
 նվաճող :
 Հեղափոխության իրերը
 ծա՛նր են
 և մեծ .
 չե՛ս բարձրացնի մենակ—
 վո՛տքըդ կըթեքի :
 Քայց լե՛նինը
 առաջի՛նն եր
 հավասարների մեջ՝
 ուժո՛ւն իր կամքի ,
 լծակներով մտքի :
 Յե՛նո՛ւմ են յերկրնե՛ր՝
 մեկ-մեկու հեռեկեց .
 այդ ձե՛ռքն է Իլլի՛չի
 ցույց տվել ճիշտ
 ժողովուրդներ
 սպիտակ
 և սև
 և դեպին
 շարժվո՛ւմ են
 դրոշի՛ տակ
 Կոմիտերնի :
 Անհողողող սյունե՛րն էլ
 իմպերիալիզմի—
 բուրժուականեր՝
 յերկրամասերումը հինգ՝
 առնում քաղաքավարի

Թաղ և ցիլիսդեր
 բարեկամ են
 խորհրդային
 պետութեանն Իլլիչի:
 Մեղ չեն վախեցնի
 նրանց
 ջանքերն ու վստօթ.
 գնացքն աշխատանքի
 սուրում և առաջ—
 և հանկարծ՝
 լո՛ւրն այդ հարյուրամիութ—
 Իլլիչը
 ստացել և կաթված:

III

Յեթե
 թանգարանո՛ւմ մի
 ցուցադրեյին
 արտասուք թափող
 մի բուլչիկ՝
 այնտեղ
 վո՛ղջ ուրերով
 բերանբացները
 կցցվեյին:
 Չե՞ վոր
 նմա՛ն մի բան
 դարե՛լն իսկ չեն տեսնի:
 Ասողե՛ր են հնդաթև
 մեր ուսերին դադել
 զինվորական-սպաներ:
 Մամոնտովի՛ վոհմա՛կը
 մեղ
 մինչև գլուխ
 հողում
 կենդանի՛ յե թաղել:

Մեղ
 հնոցո՛ւմ շողեքարչի
 ճապոնացիք վառել,
 հալել են մեր բերնում
 կապարն,
 անա՛ղը չեկ,
 ու վոռնացել են չար.
 — Հրաժարվեցե՛ք:
 Բայց
 մեր կոկորդներից այրվող
 հնչել և խոսքը մեր.
 — Կոմունիզմը, կեցցե՛:
 Ամուր այդ սողալա՛տն եր,
 յերկա՛թն եր այդ,
 վոր աթոռ առ աթոռ
 ու շարք սռ շարք
 լցվում եր
 քսաներկուսին հունվար
 խորհուրդների Սիեզդի
 դահլիճը հնգահարկ:
 Նստո՛ւմ եյին,
 նետո՛ւմ իրարու ժլպիտ,
 վճռում, վոտքի՛ վրա,
 մանրիկ դորժեր:
 — Ժամանա՛կն և,
 սկսե՛ք:
 Թող չձգձգվի՛:
 Պրեզիդենտը, մի տե՛ս,
 Ինչո՞ւ յե նորացել—
 վոնց վոր հնձես:
 Ինչո՞ւ յեն
 աչքերը՝
 ոթյալներին և կաս:
 Կալի՛նինին
 այդ ի՞նչ յեղալ.

կանդնած ե

հաղիվ-հաղ :

Դժբախտություն :

Անկարելի՛ յե :

Վո՛չ, վո՛չ, լո՛ւր-

իսկ յեթե նա...

վո՛չ, վո՛չ :

Ո՞վ կսպասեր դրան :

Առաստաղը

ազոտով՛ի պես իջնում ե մեզ վրա :
Իջան ե վրլուխներ—

ավելի՛ իջեցրեք :

Դողդողացին հանկարծ

ու դարձան սևազույն

լույսերը՝

ջահերում հալչող :

Խեղդվեց

և զանդակի զընդո՛ցը անպետք :
Հաղթահարե՛ց իրեն

կալի՛նինը,

յեւա՛վ :

Արցունքը չե՛ս ծածկի

բեխից ու ալտերից .

Ու մատնեցին :

Փայլում են միրուքի շերտում :
Խճճվեցին մտքերը—

զլուխը

սեղմում են պինդ .

արյունը յեռում յերակում

դարկում ե քունքին :

— Յերեկ,

Ժամը վեց

հիսուն րոպե անց՝

Ընկեր լենինը

վախճանվեց :

Այդ տարին տեսավ,

ինչ վոր չե՛ն տեսնի
դարե՛րն անգամ :

Այդ տարին

դարերում կըմնա

վորպես տխրության մի ավանդ :

Սարսափը

յերկաթի՛ց իսկ

դուրս քաշեց հառաչ .

Բոլշևիկների՛ շարքով

անցավ հեկեկանք :

Ծանրությո՛ւն ահեղ :

Բոլորն ել իրենց

մղում են դուրս

իմանան—

ինչո՞ւ յեն թաղցնում,

այդ յե՞րբ ե ինչպե՛ս :

Յե՛վ

դիակառք մի վորպես,

դեպի վողոց ու նրբափողոց՝

դուրս սողաց թատրոնը մեծ :

Սողո՛ւմ ե խնդրությունը—

վորպես խիունջ .

Իսկ վիշտը՝

վազում ե խելահեղ :

Վոչ չարե՛կ, վոչ ծծա՛կ սառույցի .

ամե՛ն ինչ,

միջովը լրագրային մազի,

ծածկել ե ձյունը սև :

Հարձակվե՛ց այդ լուրը

բանվորի վրա՝

իր դադդյահի մո՛տ,

վոնց գնդա՛կ խրվի

մտքի՛ մեջ մարդու :

Յեւ ասես բաժակ մի՝

լցված արցունքով՝

իւր գործիքի՝ վրա

ցած ե հորդվում:

Մուտի՛կն եւ

կյանքո՛ւմ իւր

չա՛տ բան տեսած՝

և մահվան աչքերին

նայած հաճախ,

չըջեց յերեսը իւր

կանանցից.

բայց մատնեց.

կե՛ղան այն,

վոր ա՛յտն ի վեր

նա արորել եր

բուռնցքով:

Կայծաքարի՛ սկես մարդիկ կային.

նրանք նույնպե՛ս

իրենց շրթունքը

խածում են սինդ

ու սկսում են այն ծոմուել:

Յերեխաները

լըջացա՛ն—

ծերե՛ր վորպես

և մանկա՛ն սկես

լացին

սպիտակամորուսներ:

Վռնում եր հողմը

ամբողջ յերկրում—

վորպես քնադուրի.

ըմբո՛ստն այդ

վո՛չ մի կերպ

չե՛ր ըմբռնում,

վոր Մոսկվայի,

սենյակի՛ մեջ

այդ ցրտասուն

դադա՛ղն եր դա—

հեղափոխության

և՛ հոր

և՛ վորդու:

Վե՛րջ,

վե՛րջ,

և վե՛րջ:

Բայց ո՞ւմ կհամոզես:

Տե՛ս,

ասակին.

և տա՛կն ապակու.

այդ նրա՛ն են Պավելի՛ցկուց տանում:

Բաղաքո՛վ,

զրոհի Հոկտեմբերյան

փողոցը՝

ասես թե՛ վե՛րք ե խորունկ—

այնպե՛ս ե ցավում

և տնքում:

Դուիյունով

զրոհի Հոկտեմբերյան

ամե՛ն մի քար

այստեղ

ճանաչո՛ւմ ե

Լե՛նինին

լավ:

Այստեղ

ամե՛նը,

վոր այս զրոհնե՛րն ե

կարագարդել,

հղացել ե նա՛,

կարգադրել ե նա՛:

Այստեղ

լսել ե Լե՛նինին

ամե՛ն աշտարակ,

վոր հրում, ծխում,
 իր հետևից
 ուր ասեր՝
 պատրաստ եր,
 կըզլնար :
 Այստեղ
 ճանաչում է
 Լե'նինին
 ամեն մի բանվոր,
 նրանց սրտերը
 վռիւր
 առաջն իր
 վորպես ճյուղեր յեղևնու :
 Նա վարել է ի մարտ,
 խոստացել հաղթանակ—
 և ահա,
 պրոլետարը—
 դարձավ տիրակալ :
 Այստեղ
 ամեն մի դյուղացի
 անո'ւնը Լենինի
 ավելի սիրով է զրել իր սրտում
 քան թե
 սրբերին իր սոնացույցում :
 Նա՛ կարգադրեց
 հո'ղը
 դարձնել սեփական,
 վոր յերազել էն
 դադաղում իսկ
 պապերը մահատանջ :
 Կոմունարներն ել
 տակիցը
 Հրապարակի Կարմիր
 ասես շէնջում են .

— Սիրելի'դ մեր,
 ապրի'ր :
 Մեզ պե'տք է
 մի բախտ,
 ավելի՛ սքանչելի .
 կենենք հարյուր մարտի
 ու կիջենք դերեղմանը
 հանդիստ :
 Այժմ,
 թե հնչեյին
 խոսքեր մի կախարդի՝
 վորպեսզի մենք
 մեռնենք,
 վոր նրան
 արթնացնե'նք
 կրկին,
 վորոցների ամբարտակը
 բացվելով կբացվեր
 և յերդով
 դեպի մահ
 կնետվեյին մարդիկ :
 Բայց չկա'ն հրաշքեր .
 և զո'ւր են հույսերը
 յերազային .
 Կան—
 Լե'նինը,
 դադա'ղը,
 և կորացած ուսե'ր :
 Նա մա'րդ եր,
 և մինչև վերջ—
 մնաց մարդկային :
 Կրի'ր նրան,
 պատժի'ր դու
 մարդկային վշտով :
 Դեռևս

չե՛ն կրեւ
 ովկերանները մեր
 աշտարի մի մե՛ծ
 թանկարժե՛ք մի բեռ,
 ինչպիսին այս կարմիր դադադն է
 վեհ,
 վոր դեպի
 Արհմիութեան տունըն ի վեր
 լողում է
 ուսերին հեկեկանք ու մարշի:
 Դեռևս
 պահա՛կ է կանգնած պատվո
 խոտաբարք դա՛լա՛րդիան
 Լենինի մարդած.
 Իսկ մարդիկ՝
 արդեն
 սպասում են շարքով
 Տվերսկոյ,
 Դիմիտրիովկայի
 յերկարութեամբ
 ամբողջ:
 Տասյոթ թվի՛ն եր—
 աղջկանըդ
 հերթի
 չեյի՛ր դիկ
 մինչե՛ իսկ հացի,
 խանութը հարեան,
 Իսկ ա՛յս
 ցրտադո՛ւն
 ահալո՛ր այս հերթին
 բոլո՛րն են յեկել
 թե մանո՛ւկ,
 թե հիվա՛նդ:
 Գյուղերը
 շարվո՛ւմ են

քաղաքի՛ հետ
 շարքով:
 Մեկ—վիշտը արի՛ յե.
 մեկ—նման է մանկան մի
 հեկեկանքի:
 աշխատանքի հողը
 անցնում է չքերթով՝
 վորպես հաշվարկ կենդանի՛
 Լենինի կյանքի:
 Դեղին արեգակը
 և չիլ և քնքուշ,
 կենի,
 կնետի շողը
 պատվանդանին:
 Կարծես թե՝
 մոռացված
 և հույսները վողբալով՝
 վշտի տակ թեքված՝
 անցնում են չինացիք:
 Որերի ուսերին
 հոսում են գիշերներ—
 խառնելով ժամերը,
 թվեր չվոթելով:
 Կարծես թե
 գիշե՛ր չե
 և չկա՛ն աստղեր,
 այլ նեղրե՛րն են վողբում
 Լենինին,
 չտատներում:
 Դաժան սառնամանի՛նքն է
 ներբաններն այրում,
 Իսկ մարդիկ
 մթնեցնում են՝
 իրարու սեղմելով
 տեղից

Հի՛ վարկում

և վո՛չ վոք

ցրտի՛ցը

ձեռներն իրարու...

անթույլատրելի՛ յե

և անտեղի՛:

Սառնամանիքը բռնո՛ւմ է,

և քա՛շ է տալիս.

ասես

փորձում է,

կոխվա՞ծ էս սիրով

և արյոք չա՞տ:

Սուժո՛ւմ է ամբոխի՛ մեջ,

խճճվո՛ւմ՝ սեղմվելիս,

մտնում

ամբոխի՛ հետ

Դահլիճը Սյունաչար:

Աստիճաններն աճում են,

դառնում են խութեր:

Բայց ահա,

լռում են

չնչառություն ու յերգ:

Քայլելն ահավոր է—

վտաքերիդ դեմ—

անդունդ:

Քարաստիճան անդունդ անհատակ:

Անդո՛ւնդ—

ստրկության հարյո՛ւր սերնդի,

ուր գիտելին,

վոր տե՛ր եր

վոսկին զրնդուն:

Անդո՛ւնդ մի

և ափը—

դադաղը և Լե՛նինը:

Իսկ հեռուն—

կոմունայի ամբողջ հորիզոն:

Յեվ ի՞նչ կտեսնես դու:

Ճակատն իր միայն:

Յեվ Նազեթլա Կոնստանտինովնան

մշուշում,

այն կողմ...

գուցե և

աչքերո՛վ անարցունք,

ավելի՛ն կտեսնես.

այդպիսի աչքերո՛վ չե՛ր,

վոր նայել եմ յես:

Սոնարհվո՛ւմ եր մետաքսը

հոսող դրոշների,

տալով

հրաժեշտի հարդանքն իր վերջին.

«Հրաժես՜ քեզ ընկե՛ր իմ,

պատվո՛վ ավարտեցիր

աղնիվ քո ուղին փառապանծ»:

Սարսա՛փ է:

Աչքերդ փակել՛ր,

չտեսնե՛ս:

Ասես թե գնում ես

երեկտրալարով բարակ:

Ասես՝

ճամարտության հանդեպ

հսկա և միակ

մի բոպե

մնացել ես

յերես առ յերես:

Յերջանիկ եմ—

ջրերը դնդացող մարչի

քաշում են

մարմինն իմ թեթև:

Գիտեմ յես՝

Իմ մեջն է
 հենց այդ բոլորն .
 Ընդմիջտ նա
 Իմ մեջն է այսուհետև :
 Յերջանիկ եմ—
 Վոր յես
 մա'սն եմ այս ուժի ,
 Վոր ընդհանուր է
 մինչև՝ իսկ
 արցո'ւնքն աչքներն :
 Անհնարին եր ճաշակել
 ավելի սլարդ ,
 ուժգին
 դասակարգ անվանվող այդ
 զգացումը մեծ :
 Խոնարհվեցին
 կրկին
 թե երբ զբոշակներն ,
 Վոր վաղը
 պայքարի բարձրանան կրկին ,
 «Ինքնե'րս , սիրելիս , ինքնե'րս
 փակեցինք
 աչքերդ արծվային» :
 Զգուշությամբ՝
 միայն թե ցած չընկնեյին ,
 ուսն ուսին հպած ,
 սևավորված զբոշով
 և կոպերով կարմրոտ ,
 վերջին հրաժեշտ տալու
 Մեծ Իւլիչին ,
 դնում
 և դանդաղում եյին
 Մավդուլեյի մոտ :
 Հանդիսածե'ս են կատարում ահա :
 Խոսում են ճառեր :

Խոսում են—և լավ :
 Ավա՛ղ միայն :
 Կա'րճ է ժամկետը բոլեյի .
 մի'թե
 ամբողջը
 կընդդրկե'ս դու , հոետո'ր
 սիրելի :
 Բարձրանո'ւմ են ,
 դեպի վե'ր են նայում
 զգուշ
 այն սև ,
 ձյունածածկ այն շրջանակին .
 Սլաքները Սպասկու ժամացույցի
 վերջին քառորդն են թռչում ,
 ցատկում կատաղի :
 Քարացե'ք ,
 բոլե' մի
 դուք այդ լուրից :
 Կա'նդ առեք
 չարժո'ւմ
 և կյա'նք :
 Մո'ւրճ բարձրացնողներ ,
 սառե'ք ձեր տեղում :
 Յերկի'ր ,
 պապանձվի'ր ,
 պառկի'ր և մնա' :
 Լռությո'ւն :
 Ավարտվա'ծ է ուղին մեծադույն :
 Թնդանոթներն են վորոտում
 դուցե հաղարավոր—
 և այդ վորոտմունքը
 թվում է թույլ
 քան զնգոցը զբոշի
 աղքատի դրականում :
 Յավելո'ւ չափ բացելով

հայացքս խղճուէ՛
 համարյա ցրտահար՝
 կանգնել եմ անշունչ :
 Յեղնում ե
 հանդէ՛ս իմ
 դրոշների ճառագով
 յերկրադունդը
 մթին
 ու անշարժ :
 Յերկրադնդի վրա
 դրած ե դադադ
 համը ու անշարժ :
 Դադադի՛ մոտ
 մե՛նք—
 ներկայացուցի՛չ մարդկանց ,
 վոր դործ ու պոեմով ,
 մրրիկով ապստամբ ,
 բազմացնելո՛ւ յենք այն ,
 ինչ այսոր տեսանք :

Բայց ահա ,
 հեռում ,
 կարմիր դրոշների՛ց ,
 այնտե՛ղ ,
 սառնամանիքի՛ն
 և վո՛ղջ սլահակախմբին մեր
 լուսն
 կանչում ե մի ձայն .
 «Քայլերո՛վ , առա՛ջ» :
 Բայց այդ հրամանը
 պե՛տք չե նույնիսկ .
 դանդաղ ,
 հավասար ,
 և չնչելով հաստատ ,
 դժվարությա՛մբ

մարմիններս պոկելով տեղից ,
 մխո՛ւմ ենք
 քայլե՛լու
 հրապարակիցը
 ցած :
 Ամե՛ն մի դրոշակը
 ամուր ձեռքերումը
 կրկին
 դուկաների վրայով
 վերե՛ւ ե մխովում :
 Հեղե՛ղը դուրյունի
 ո՛ւթը շրջանածիք
 ծավալվո՛ւմ ,
 ծավալվո՛ւմ ,
 տարածվո՛ւմ ե
 աշխարհի մտքում :
 Ընդհանուր ե միտքը—
 ողակված ի մի—
 բանվորի ,
 գյուղացոց
 և զինվոր ռազմիկի .
 — Ծա՛նը կլինի—
 Հանրապետությա՛ն համար—
 առանց լենինի՛ :
 Փոխարինե՛լ ե պետք—
 բայց ումո՞վ ,
 ինչպե՞ս :
 Բա՛վախն ե
 պառկենք
 փայտոջլոտ տեղում :
 — Հեյ , ընկե՛ր քարտուղար ,
 ա՛ռ քեզ ,
 ահա՛ ,
 խնդրո՛ւմ ենք
 դրե՛ր մեզ

Երկասպե բջիջում—
 միանգամից,
 կոլեկտիվ
 դործարանը համա՛յն...
 Ու նայում են բուրժուականները—
 աչքերն են չռում...
 դողում են
 դուփյունիցը ամուր վտառների:
 Դադդյա՛հից՝
 չո՛րս հարյուր հազար տաքարյուն
 կուսակցական
 առաջին պսակն եր
 լենինի՛ն:
 — Ընկե՛ր քարտուղար,
 դրի՛չդ ա՛ռ...
 Ասում են—
 փոխարինե՛նք...
 Պետք է հո...
 յես ծե՛ր եմ—
 ուրեմն թոռնիկըս տա՛ր,
 պահանջ է դնում—
 մտցուր կոմսոմոլ:
 Յենթա՛նՔ նալատորմ
 խարխիսներդ վե՛ր,
 Ժամանակն է՝
 ծո՛վ մանեն
 ստորջրյա խուլրդեն՛ր:
 «Ծովերո՛վ,
 ծովերո՛վ,
 ա՛յժմ այստեղ,
 վաղն այնտեղ»:
 Բարձրացիր դու Արե...
 կլինես դու վկա:
 Շուտով,
 հարթեցե՛ք դուք

սուղը
 չուրթներիդ:
 Մեծերի շարքերում
 մանուկնե՛ր խկ մտան...
 Տրա-տա-տա, տրա-տա-տա
 տրա-տա-տա:
 «Մեկ-յերկու-յերե՛ք
 պի՛տեեր ենք մենք,
 չե՛նք վախենում մենք Ֆաշիստից
 սվինով կզրոհենք»:
 Յեվրոպան
 բռնեցին իր
 ցցե՛լ է իզուր
 կծածկենք վորոտով:
 Չհանդգնե՛ք:
 Հեյ դո՛ւք:
 Դարձավ մի հզոր
 կաղմակերպի՛չ— կոմունիստ
 ի՛նքը—
 Իլլիչի մա՛հը նույնիսկ:
 Արդեն
 ծխնելուղների ահուկի անտառից
 ձեռքեր միլիոնների
 խմբելով,
 վորպես ձող՝
 կարմիր դրոշակի՛ պես,
 Հրապարակը կարմիր
 դեպի վե՛ր է խոյանում
 ահեղ մի թռիչքով:—
 Յեվ այդ դրոշակիցը,
 ամե՛ն մի ծալքից,
 կենդանի լե՛նինն է կանչում կրկին...
 — Պրոլետարենե՛ր,
 շարվե՛ք
 վերջի՛ն մի մարտի:

Ստրուկնե՛ր

չտկեցե՛ք ձեւ

ծնկներն ու մեջքեր :

Բանա՛կ պրոշետար ,

յեւթի՛ր դու շարք-շարք :

Կեցցե՛ հեղափոխությունը—

բերկրալի՛ց ու

արա՛գ :

Պատմության բոլո՛ր իսկ

պատերազմների՛ց

դա միակ մեծագույն

պատերազմը կլինի :

ԱՄՐՈՂՋ ԶԱՅՆՈՎ

— Պոեմի առաջին գախերգանքը—

Հարգելի

ընկեր սերունդներ :

Քրքրելով

այսորվա

քարացած աղբակույտը ,

ուսումնասիրելով մութը որերի մեր ,

հավանական է ,

դուք

կըհարցնեք և իմ մասին :

Յեւ դուցե

ձեր դիտականը կասի ,

հմտությամբ սանձելով

տարափը հարցերի ,

վոր ապրել է իբր

յերգիչ մի , վոր բորբոքուն եր

և կատաղի թշնամի հում ջրի :

Պրոֆեսոր ,

հանեցեք ակնոց-հեծանիվը :

Յես ինքս կպատմեմ ձեզ

և իմ

և ժամանակի մասին :

Յես , ախտահան

և ջրկիրը ,

հեղափոխության կանչով կանչված ,

դընացի ճակատ

պոեզիայի աղնվաղան քմահաճ կնոջ
պարտեզը թողած :

Նա տընկել է իր պարտեզը,
աղջիկ,

դաչա,

հուշ

անուշ :

«Յես տընկել եմ այս պարտեզը,
և յես ինքս կըջրեմ» :

Մեկն վոտանավորով

լցրած ցնցուղը,

հա ջրում է

ու ջրում,

մեկն բերանն առած այդ ջուրը,
ջրցանում է

և ցողում,—

մեկ իմաստակ Կուղբեյկաներ,

Միտրեյկաներ սեթևեթ,—

ով կարող է դլուխ հանել,

եհ սատանան նրանց հետ :

Սրանց համար ինչ կարանտին—

նըվազում են պատի յետև .

«Տարա-տինա, տարա-տինա,

տ են—ն...»

Մեծ պատիվ չէ,

վոր այդպիսի վարդերից փրօն

իմ քանդակները տեսնեյի կախելիս
ստվերներում,

ուր թոքախտն է թքում,

ուր բ...ն է խուլիզանի հետ—

և մեկ ել՝ սիֆիլիս :

Ինձ ել է սաստեկ

աղիտալրոպը,

յես ել կարող եյի

դրել ձեզ համար—

ռոմանսներ,—

յեկամտավոր է նա

և ըզմայլելի :

Բայց յես,

ինձ

զըսպել եմ,

կանգնելով

կոկորդին սեփական իմ յերգի :

Լսեցեք,

ընկեր սերունդներ,

աղիտատորին,

պարագլխին բարձրագոչ :

Լսեցնելով

պոեզիայի հեղեղներ,

յես կանցնեմ

լիրիկական հատորների վրայից վողջ,

կըզամ ձեզ մոտ

վորպես ժամանակակից

և դուք կլինեք ինձ զրուցակիցներ :

Յես ձեզ մոտ կզամ—

կոմունիստական հեռուն,

վոչ այնպես,

ինչպես յերգային—յեսենինյան

ասպետացուն :

Վոտանավորն իմ կհասնի դարերի

լեռնաշղթաները կարելով,

կհասնի պոետների

և իշխանությունների դլխի վրայով :

Իմ վոտանավորը կհասնի,

բայց կհասնի վոչ թե այնպես,

ինչպես նետը՝

սիրտ-քնարային վորսի պահին,

ինչպես դրամահավաքին

— մաշված շահանոցն է հասնում,

ինչպես լույսն և հասնում—խամրած
աստղերի :
Վոտանավորն իմ
տքնությամբ
կալատուի տարիներն հսկա լեռը ,
և կըզար
ծանրակշիռ ,
կոպիտ ,
տեսանելի ,
ինչպես ջրմուղն հասավ
մեր սրերը ,
վոր կառուցել եյին
դեռ ստրուկները Հռոմի :
Գրքերի կուրդաններում ,
վորոնք թաղել են վոտանավորը :
Պատահաբար դտնելով տողերն—
յերկաթեղեն ,
դուռ
հարգանքով կշռչափեք
այդ բոլորը ,
ինչպես կշռչափեք հին ,
բայց ահեղ մի հրադեն :
Յես սովոր չեմ ,
աղանջը չոյել խոսքով—
աղջկա աղանջիկը
վոլորված մաղերով
չի կարմրի—իմ անհաճ խոսքերի յերդով :
Յես չքերթ կաղմելով
տողերիս զորքերով ,
անցնում եմ տողային ռազմաճակատով :
Վոտանավորները կանգնած են
ծանր—նման կապարի ,
պատրաստ մահվան
և անմահության փառքի :
Լուել են պոեմները ,

սեղմելով փողաբերանին ,
փողաբերանը
նշան բռնած վերնագրերի :
Սմենասիրված տեսակի
հրադենը ,
պատրաստ և առաջ նետվել
կանչերով սուր ,
քարացել և
սրտխոսությունների հեծելազորը ,
բարձրացրած հանգերի
նիվալները սրասույր :
Յեվ
մինչև ատամները զինված իմ դնդերը ,
վոր քսան տարի սուրացել են
հաղթանակում անդադար ,
մինչև վերջին ,
ամենավերջին թերթերը
յես քեզ եմ նվիրաբերում
յերկրազնդի պրոլետար :
Թշնամին
բանվորական հզոր դասակարգի—
և իմ թշնամին և ,
թշնամին՝ մոլի և հին :
Հրամայել են մեզ
դընալ
կարմիր դրոշմ ձեռքին
և տարիներն աշխատանքի
և ուրերը կիսաքաղց :
Մենք բացում եյինք
Մարքսի
ամեն հատորը ,
ինչպես սեփական տանը
պատուհանի փեղկը բացենք ,
բայց առանց կարդալու և
հասկանում եյինք բոլորը՝

Թե վո՞ր կողմը գընանք մենք,
 վոր բանակում կուլենք:
 Մենք գիտակտիկան
 ըստ Հեգելի չենք սովորել,
 մարտերի շառաչով ե նա
 վոտանավորի մեջ մտել,
 յերբ
 բուրժույն եր փախչում
 մեր գնդակներից,
 ինչպես մենք եյինք
 յերբեմն
 փախչում նրանցից:
 Թող
 հանճարների յետեից
 անմխիթար ալրու քայլքով,
 քարշ դա վառքը
 թաղման քայլերդով,—
 մեռիր, յերդ իմ,
 մեռիր, ինչպես շարքային,
 ինչպես մեզնից շատերն ընկան
 գլուհի ժամին:
 Յես թըքել եմ.
 բազմափութ բրոնզի վրա,
 յես թքել եմ
 լորձի վրա մարմարյա:
 Հարմարվենք փառքի հետ,
 չե՞ վոր ոտար չենք իրար,
 Թող լինի
 ընդհանուրիս հուշարձանն շողշողուն
 սոցիալիզմը՝
 կառուցված
 մարտերում:
 Սերունդներ,
 ստուգեցեք բառարանների լողանները,
 Լեռայից

դուրս կըլողան,
 այնպիսի բառերի մնացորդները,
 ինչպիսին են՝ «պոռնիկություն»,
 «թոքախտ»,
 «բլոկադ»

Ձեզ համար,
 վոր
 առողջ եք և ճարպիկ,
 պոետը
 լիզել է
 թուքը թոքախտի
 պլակատը լեզվով անհարթ:
 Տարիների պոչի հետ
 յես ըսկսում եմ նմանվել—
 նմանվել
 անդը՝ հեղեղյան պոչավոր հրեշներին:
 Ընկեր կյանք,
 յեկ ավելի արագ քայլենք,
 հնգամյակներով
 քայլենք
 մնացորդն որերի:
 Տողերս չեն կուտակել ինձ—
 անգամ մի ուրբալի,
 ինձ համար
 տուն չեն ուղարկել կահույք ընտիր,
 և բացի
 մաքուր լվացված շապիկից մի,
 խղճով սոսած,
 ուրիշ բան հարկավոր չե ինձ:
 Ներկայանալով
 դալիք
 պայծառ որերի
 Յե-Կա-Կան,
 պոետական
 խաբեբաների

բանդայի գլխավորները,
յես կբարձրացնեմ,
ինչպես կուստոմս բռնակցան,
իմ

կուսակցական գրքուկների
բոլոր հարյուր հատորները:
1930 թ.

ՃԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ՅԵՍ ԻՆՔՍ

- Եջ 7.— ԳԵՆԵՐԱԼ ԱԼԻԽԱՆՈՎ— Վրաստանի ճնշողը, սպանված է 1905 թվին:
- Եջ 10.— «ԱՅՆ ՈՐԻՑ ԱՆՍԱՀՄԱՆ ԱՏՈՒՄ ԵՄ ԲԵՄԵՐԻՆ» — խոսքը նկարչուհի— աղվարելիստ Բեմ Յելիզավետայի մասին է, վերը բուրժուական շահանական հասարակության մեջ հաջողություն ունեւր:
- Եջ 13.— «ԱՆԱՆԱՍԸ ՆԵՏՈՒՄ Ե ՅԵՐԿԻՆՔ» — պոեւտ սիմվոլիստ Անդրեյ Բելու «Լեռներում» վոտանավորից մի տող է:
- Եջ 13.— ՍԱՇԱ ՉՈՐՆԻՑ — պոեւտ Ա. Գլեկերիկի կեղծանունն է, աշխատակցում էր «Սատիրիկոն» ամսագրում:
- Եջ 14.— ՄԵՌԱԾՆԵՐԻ ԿԳԶԻՆ — կոմպոզիտոր Ռախմանինովի սիմֆոնիաներից:
- Եջ 15.— «ԱՊՏԱԿ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ՉԱՇԱԿԻՆ» — ռուսական ֆուտուրիստների հայտնի մանրիֆեստը: Գրել են Մայակովսկին, Բուրլյուկը, Կրուչեւիկը և Նիկոլեյովը— 1912 թվին, սպաղըրված է նույն վերնագրերը կրող ֆուտուրիստական ժողովածուում:
- Եջ 18.— «ՌԵՊԻՆՅԱՆ ԽՈՏԵՐ ԵՄ ՈՒՏՈՒՄ» — խոսքը բուսեղեն ճաշերի մասին է: Ի. Յե. Ռեպինը յեղել է վեզետարիանեց:
- Եջ 21.— «ՎՈՉ ՄԻ ՏԵՂ ԲԱՅԻ ՄՈՍԵԼՊՐՈՄԻՑԸ» — Մայակովսկու ռեկլամային վոտանավորներից է:

ՀՈՐԵԼՅԱՆԱԿԱՆ

- Եջ 47.— ԿՈՈՊՍԱԽ — շաքարի արդյունաբերության կոոպերացիայի ռուսերեն կրճատ անունը:
- Եջ 47.— «Rod և White star»-ից — «Կարմիր» և «Սպիտակ աստղ» — ամերիկյան շոգենավային ընկերութիւններ:
- Եջ 49.— Entre nous — Ֆրանսերեն նշանակում է մեր մեջ մնա:
- Եջ 50.— ՎՈՐԵՎԵ ՏԵՂ ՊԻՆ ՄՈՏԻԿ — այսինքն՝ տանեք ավելի վերջին կարգը, վերանշարժե՛ք և ռուսական այբուբենի III տառը:
- Եջ 51.— ԴՈՐՈՒՅԵՆԵԿՈ, ՌՈՒՈՎ, ԿԻՐԻԼՈՎ, ԳԵՐԱՍԻՄՈՎ — «кузница»-ի և Ռասպու-ի շրջանի պոետներ:

- եջ 52.— ԺԻՐԿՈՍՏԸ— (трест жировой и костяной промышленности)
ճարտարյին և Վոսկրի արդյունաբերության արևատ:
եջ 52. ԳՈՒՄԻ ՏԻԿՆԱՆՅ— ГУМ—պետական ունեւորւած խանութ:

ՆԱՄԱԿ ՊՐՈԼԵՏԱԿԱՆ ՊՈՆՏՆԵՐԻՆ

- եջ 58.— ՆԱՊԱՍՏՈՎՅԱՆ— նապաստովյաններ կոչւում էյին «На посту» ամսագրի շուրջը խմբւած քննադատներն ու զրոյները (նապաստականներ), վորոնք ամենից շատ էյին հարձակւում Մայակովսկու վրա: Հետագայում այդ խմբի անդամների մեծ մասը մերկացվեց, վորպէս ժողովրդի թշնամիներ:

ՄԱՐԳՍԻՉՄԸ ԶԵՆՔ Ե ՄԵԹՈԴ ՀՐԱՋԻԳ

- եջ 65.— «ԼՈՒՍԱՏՈՒՆԵՐԸ ԼԵՐՄՈՆՏՈՎԻ ՄՈՏ ՇԱՐԺՎԱԾ ԵՆ ՅԵՂԵԼ ԱՆ— ՀՈՂՄԱՂԱՅ, ԻՍԿ ՄԻ ՔԱՆԻՄՆ՝ ԱՆՎԵԿ»— խոսքը Լեւոնտովի «Դեմ» պոեմայի հետեյալ տողերի մասին է «На воздушном океане, без руля и без ветрил, тихо плавают в тумане Хорн-стройные светиль»
եջ 65.— ՄԻԼՅՈՒԿՈՎ, Պ. Ն.— կադետական կուսակցության ղեկավարներից մեկն է:
եջ 67.— ԼԵՃՆԵՎ, Ա.— քննադատ, հարում էր «Перевал» զրահան խմբակին:
եջ 67.— ՎԵՇՆԵՎ, Վ.— քննադատ—բեւերիտ:

ԶՈՐՍ ՀԱՐԿԱՆԻ ԽԱՆՏՈՒՐԱ

- եջ 69.— «ԲԵՆՈՒԱՆԵՐԻ ՀԵՏ ԱՅՐԻԿԱ ՅԵ ՃԱԽՐՈՒՄ»— խոսքը Փրանսիական բուրժուական դրող Պյեր Բենուայի մասին է, վոր մի ժամանակ շատ էր թարգմանւում:

ԳՐՈՂՆԵՐ ԵՆՔ ՄԵՆՔ

- եջ 76.— М.К.Х.— (Москомунхоз) Մոսկւայի քաղաքային խորհրդի կոմունալ տնտեսության բաժինը:

ՍԵՐԳԵՅ ՅԵՍԵՆԻՆԻՆ

- եջ 77.— «ՏԵՄՆՈՒՄ ԵՄ՝ ԿՏՐՎԱԾ ՅԵՐԱԿՈՎ ԴՈՒՔ ԴԱՆԴԱՂ ՃՈՃՈՒՄ ԵՔ ՊԱՐԿԸ ՍԵՓԱԿԱՆ ՎՈՍԿՐԻՆԵՐԻ»— Սերգեյ Յեսենինը ինքնապանութուն դործեց 1925 թվին: Նա կախվեց, նախորոք բանալով յերակը և արյունով զրելով իր վերջին վոտանալորը:
եջ 79.— ԴՈՐՈՆԻՆ, Ի.— ռուս ժամանակակից պոետ:
եջ 79.— «ԱՆԳԼԵՐ»— հյուրանոց Լենինգրադում, վորտեղ Յեսենինը ինքնասպանութուն դործեց:

- եջ 81.— ՍՈՐԻՆՈՎ, Լ. Վ.— նշանավոր ոպերային յերգիչ, վորի աչքի ընկնող դերերից մեկը Լոենգրինի դերն էր Վագների նույնանուն ոպերայում:
եջ 81.— ԿՈԳԱՆ Պ. Ս.— քննադատ, դրահանագետ:

ԲԼԵԿ ԸՆԴ ՈՒԱՅԹ

- եջ 84.— ԲԼԵԿ ԸՆԴ ՈՒԱՅԹ— Անգլերեն նշանակում է սև և սպիտակ:
ԿՈԼԼԱՐԻՈ— հավանական ծաղիկ:
ՎԵԳԱԴՈ— Հավանայի քաղաքամերձ շրջան, ուր ապրում էյին հարուստները:
ՊՐԱԴՈ— Հավանայի գլխավոր վողոցը:
«ՀԵՆՐԻ ԲԼԵՅ ԸՆԴ ԲՈՔ, ԼԻՄԻԹԸՅԹ»— անտրական ֆիրմա:
եջ 87.— «ԱՅ ԲԵԳ ՏԵՐ ՊԱՐԴՈՆ»— անգլերեն՝ ներողութուն եմ խնդրում:

ՎԵՅ ԿՈՒՅՍԵՐ

- եջ 93.— ԿՎՈՏԱ— եմիգրանտներին Ամերիկա գնալ թույլ տալու նորման:

ԸՆԿԵՐ ՆԵՏՏՏԵՅԻՆ— ՇՈԳԵՆԱՎԻՆ ՈՒ ՄԱՐԴՈՒՆ:

- եջ 101.— ԹԵՆՈՒՐ ՆԵՏՏԵՅ— արտաքին դործերի ժողովրդական կոմիտեի տի դիվանագիտական կուրյէրը: Սպանւած է 1926 թվի փետրւարի 5-ին, զնացքի մեջ դիվանագիտական փոստը պաշտպանելու ժամանակ:
Նետտեյի անվամբ է կոչւած Սև ծովյան նավատորմի նավերից մեկը:
եջ 102.— Ռ. ՅԱԿՈԲՍՈՆ— լինգվիստ և տաղարան:
եջ 103.— «ՎՈՐՊԵՅՁԻ ԱՇԽԱՐՀՈՒՄ ԱՌԱՆՅ ՌՈՒՄԻԱՆԵՐԻ, ԼԱՏՎԱՆԵՐԻ ԱՊՐԵՆՔ ՄԻԱՍՆԱԿԱՆ ՄԱՐԴԱՅԻՆ ԿՅԱՆՔՈՎ»— դիվանագիտական փոստի վրա հարձակումը կատարվել էր Լատվիայի հողի վրա:

Պ Ո Ւ Մ Ն Ե Ր

ՎԱՐՏԻՔԱՎՈՐ ԱՄՊ

- եջ 187.— ԶԻՆԿՈՆԴԱ (Մոննա Լիզա)— նկարիչ Լեոնարդո դա Վինչիի նշանավոր նկարը, վորը 1911 թվին դողացվեց Լուվրի թանգարանից:
եջ 188.— ՊՈՄՊԵՅ— պատմական Իտալիայի կենտրոնական քաղաքներից մեկը, վորը կործանվեց Վեզուվի լեռան հրաբխային ժայթքումի ժամանակ:
եջ 189.— «ԼՈՒԶԻՏԱՆԻԱ»— աշխարհում ամենամեծ ովկիանոսային նավերից մեկը: Կործանվեց հրդեհից՝ բաց ծովում:
եջ 190.— Nihil — լատինական խոսք, վոր նշանակում է «վոչինչ»:

- եջ 191.— ԿՐՈՒՊՊԵՐ ՅԵՎ ԿՐՈՒՊՊԻԿՆԵՐ— խոսքը ղերմանական խոշոր մետաղագործական ֆիրմայի՝ Կրուպպի մասին է։
- եջ 193.— ԶՐԱԴԱՇՏԸ— Հին Պարսկաստանում կրոնի միֆական ստեղծողը։ Զրադաշտի անունը վերակենդանացրեց ժիլիսոփա Նիցչեն իր «Այսպես եր խոսում Զրադաշտը» գրքով։
- եջ 193.— ԼԵՊՐԱԶՈՐ ՔԱՂԱՔԸ— արտաքին աշխարհից մեկուսացված վայր բորոտների համար։
- եջ 194.— ԲԱՍՏԻԼ— Բաստիլիայի բանալի Ֆրանսիայում քաղաքական հանցագործների համար, Վոր դրոհով վերցվեց Մեծ Ֆրանսիական հեղափոխության ժամանակ։
- եջ 196.— «ՎԱՆ ԳՈՒՏԵՆԻ ԿԱԿԱՈՆ ԲՄՊԻՐ»— այս տեղը հիմնված է հետևյալ փաստի վրա, Վոր Մայակովսկին վերցրել է այն ժամանակվա լրագրներից։ Մահվան դատապարտված մարդը համաձայնվել է կառավարողից դուրս «Խմեք Վան Գուտենի կակաոն»։ Այդ ռեկլամային յեղույթի համար Վան Գուտենի ֆիրման խոստացել է ապահովել դատապարտյալի ընտանիքը։
- եջ 198.— ԳԱԼԻՖԵ— Ֆրանսիական ղեներալ, Վոր անխնա Վոլջաացրել է հեղափոխականներին փարիզյան կոմունայի ժամանակ։
- եջ 199.— ՄԱՄԱՅ— Թաթարական խան։ Ըստ ավանդության քեֆ եր անում, նստելով հաղթված Թշնամիների ղեկների վրա դարսված տախտակներին։
- եջ 199.— ԱԶԵՖ— պրովակատոր, Վոր մատնել է բազմաթիվ ռուս հեղափոխականներին։
- եջ 199.— ԳԵՐԱԴԱՍՈՒՄ ԵՆ ՎԱՐՐԱՎԱՅԻՆ— ըստ ավետարանական ավանդության, յեփրայեցիների ամբոխը պահանջում էր ներումն չնորհել ավազակ Վարբադային և խաչել Քրիստոսին։
- եջ 204.— «ԻՐՈՒԴԻԱԴԻԱՅԻ ՆՄԱՆ ԿԸՇՈՒՐԱՊԱՐԻ»— համաձայն ավետարանական ավանդության Հովհաննես Մկրտչի գլխի չուրջը պարել է Վոլ թե Իրոդիադան, այլ նրա աղջիկը Սալոմեյան։ Այստեղ Մայակովսկին ոգավում է այն աղոյրիֆով, ըստ Վորի Իրոդիադան և Սալոմեյան միանում են մի անձնավորության մեջ։
- եջ 205.— ՍԵՎՐՅԱՆ ԱԼՅՈՒՐԻՅ— խոսքը Սեվրյան Փարֆորի մասին է (արտադրվում է Ֆրանսիայում Սեվր քաղաքում), Վորը հայտնի յե իր բարձր վորակով և մշակման նրբությամբ։

ՍԻՐՈՒՄ ԵՄ

- եջ 207.— ՄՅՈՒԼԼԵՐ— անցյալում շատ տարածված մարմնամարզական ձեռնարկի հեղինակ։
- եջ 208.— «ՅԵՐԵԻ ԹՂԹԻԿ»— թղթախաղի մի տեսակը։
- եջ 209.— ԲՈՒՏԻՐՅԱՆ— Մոսկվայի Բուտիրյան կոչվող բանտը, ուր մի քանի ամիս նստած է յեղել 1908 թվի ձերբակալման ժամանակ Մայակովսկին։

- եջ 209.— ԲՈՒԼՈՆՅԱՆ ԱՆՏԱՌ— ղեղեցիկ պարկ — զբոսայտը Փարիզում։
- եջ 210.— ԻԼՈՎԱՅՍԿԻ— անցյալում պատմության դասագրքի հեղինակ։
- եջ 210.— ԲԱՐԲԱՐՈՍ ՖՐԻԴՐԻԽ— XII-րդ դարու ղերմանական կայսր։ Գերմանական բազմաթիվ ղեղեղների և ավանդութունների հերոս։
- եջ 211.— ԴՈՒՐՈՒՅՈՒԲՈՎ— այստեղ Մայակովսկին բառախաղ է սարքում Դորբոլյուրով աղանունը կազմված է ռուսական ДОБРО (բարի) և ЛЮБИТ (սիրել) բառից։
- եջ 111.— ՖԼՅՈՒԳԵՐ— ղեների ձենելուղների ծայրին ղերված հողմացույց։
- եջ 212.— ՍԱԴՈՎՅԱՆ ՈՂԱԿՆԵՐ— Հին Մոսկվայի Садовое кольцо նշանավոր բուլվարը, Վոր ողակում էր ամբողջ Մոսկվան։
- եջ 212.— ՍՏՐԱՍՏՈՅ ՀՐԱՊԱՐԱԿ— Մոսկվայի կենտրոնական հրապարակներից մեկը։
- եջ 216.— ԿՐԵՍՈՍ— ղեղվացոյ Թադավորը, Վորը հայտնի յե իր հաղվադյալ հարստությամբ։
- եջ 216.— ՊՈՒՇԿԻՆՅԱՆ ԱՍՊԵՏԸ— Պուշկինի «Ժլատ ասպետը» յերկի հերոսը։

ՎԼԱԴԻՄԻՐ ԻԼՅԻՉ ԼԵՆԻՆ

- եջ 227.— «ՅԵՎ ՍՅՈՒՆԱԶԱՐԻ ՍՐԱՀԸ ԴՈՂԴՈՂՈՒՄ ԾԱՅՐԵ-ԾԱՅՐ ԴԱՐՁԵԼ Ե ՎՈՏՆԱՀԱՐ»— 1924 թվի հունվարի 23-ից մինչև 27-ը Լենինի ղաղաղը ղանվում էր Խորհուրդների տան սյունաղարղ ղահլիճում։ Զորս ողվա ընթացում սյունաղարղ ղահլիճով անցան 700000 մարղ։ Մայակովսկին անղրաղաունում է այղ ղեղղի նկարաղմանը նաև պոեմայի յեղրաղակիչ մասում։
- եջ 245.— «ԿՈՄՈՒՆԻՋՄԻ ՈՒՐՎԱԿԱՆ ԵՐ ՅԵՎՐՈՊԱՅՈՒՄ ՇՐՋՈՒՄ»— «Կոմունիստական մանիֆեստի» սղղրնական խոսքերը։
- եջ 249.— «ԼԵՆԻՆԻ ԱԼԵԳՍԱՆԻՐ ՅԵՎՐԱՅՐԸ— ՆԱՐՈՒՈՎՈԼԵՅ— ՎՈՐՊԵՍ ՄԱՄՆԱԿԻՑԸ ՅԱՐԻ ՍՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԲԸՈՆԸՎԵՅ»— Ալեքսանղը Իլյեչ Ուլիանով— Վլաղիմիը Իլյեչի յեղրայը, «Նարոդնայա Վոլյա» կուսակղյության այսպես կոչված «տերորիստական ֆրակցիայի» հիմնաղրներից մեկը։ 1887 թվի մարտի մեկին նա ձերբակաղվեց մեղաղղղղ կայսր Ալեքսանղը 3-րղի ղեմ կաղմված մահաղորձի մեղ։ 1887 թվի մայիսի 8-ին իը ընկերներ՝ Գեներաղղ և Շեղիըլյովի հետ միասին կաղվեց Շլիսելբուրղյան ամրոցում։
- եջ 250-251.— Խոսքը Լենինի առաղին պրոպագանդիստական բրոշյուրների մասին է («Գործարաններում և ղաղղներում բանղղներից ղանձղղղ շտրաֆների որենղի բացատրությունը», «Աղղյունարեղական դատարանների մասին», «Գործաղղղների մասին», «Գործարանային նոր որենղը» և այն) (1895-1899)։
- եջ 254.— «ՇԱՌԱՅԵԼ ԵՍ ԿԱՐՁ, ԲԱՅՑ ԱԶՆԻՎ Ի ՇԱՀ ՀԱՅՐԵՆԻ ՔՈ ՀՈՂԻՆ»— հայտնի «Замучен тяжелой неволей» հեղափոխական յերղի խոսքերից։

- եջ 286.— «ՆԱՎԱՇԻՆԱՐԱՆՆ ԵՒ ՏԱՍԱԿՈՐՊՈՒՍ ՀՐԱՀԱՆԻ ՊԱՏՃԱՌՈՎ ՓԸՆՁՈՒՄ ԵՐ, ՃԸՂՂՈՒՄ»— մետադրէ և ածուխի բացակայութեան պատճառով 1920—1921 թվերին դործարաններէն չատերը զբաղված էին զափաղաններ արտադրելով:
- եջ 287.— «ԲԱՆԱԼԻՆ Ե ՀԱՂՈՒԹՅԱՆ— ԴԻԿՏԱՏՈՒՐԱՆ ՅԵՐԿԱԹԵ»— Լենինի վերափրադրողիկայի յենթարկված խոսքերը: (Տես Վ. Ի. Լենինի զեկուցումը կուսակցութեան 9-րդ համագումարում: Յերկերի ժողովածու, 27-րդ հատոր, էջ 321):
- եջ 290.— «ԻՄԿ ԱՅԴ ԱՎԵԼԻ ԼԱՎ Ե ԱՆԵԼ ԻՐԱԿԱՆՈՒՄ, ՔԱՆ ԱՅԴ ՄԱՍԻՆ ԳՐԵԼ»— Լենինի վերափրադրողիկայի յենթարկված խոսքերը («Պետութեան և հեղափոխութեան» գրքի առաջին հրատարակութեան վերջաբանը):
- եջ 295.— «ԱՄԵՆ ԻՆՉ ՄԻՋՈՎԸ ԼՐԱԳՐԱՅԻՆ ՄԱՂԻ, ԾԱԾԿԵԼ Ե ՁՅՈՒՆԸ ՍԵՎ»— 1924 թ. հունվարի 22-ին Մոսկվայի թերթերի հատուկ համարներ լույս տեսան կառավարական հաղորդագրութեամբ Լենինի մահվան մասին: Այդ սև յերկով թերթերը այն որերին ընթերցվելուց հետո մեծ քանակութեամբ թափված էին փողոցներում:
- եջ 303.— «ՀՐԱԺԵՇՏ ՔԵՁ ԸՆԿԵՐ ԻՄ, ՊԱՏՎՈՎ ԱՎԱՐՏԵՑԻՐ ԱԶՆԻՎ ԳՈՈՒՂԻՆ ՓԱՌԱՊԱՆԾ»— վերափրադրողիկայի յենթարկված «Вид жертвою пали» հայտնի յերգի վերջին տողերը:
- եջ 304.— «ԻՆՔՆԵՐՍ, ՍԻՐԵԼԻՍ, ԻՆՔՆԵՐՍ ՓԱԿԵՑԻՆՔ ԱԶԲԵՐԴ ԱՐԾՎԱՅԻՆ»— Լավրովի «Замучен тяжелой неволей» բանաստեղծութեանից:
- եջ 305.— «ԱՅՆ ՍԵՎ, ՁՅՈՒՆԱԾԱԾԿ ԱՅՆ ՇՐՋԱՆԱԿԻՆ»— Կրեմլի ժամացույցի սև ցիֆերը:
- եջ 305.— «ՔԱՐԱՅԵՔ, ՐՈՊԵ՝ ՄԻ ԴՈՒՔ ԱՅԴ ԼՈՒՐԻՑ: ԿԱՆԳ ԱՌԵՔ ՇԱՐԺՈՒՄ ՅԵՎ ԿՅԱՆՔ»— հունվարի 27-ին ժամը 4-ին, յերբ Լենինի դադաղը իջեցնում էին դամբարան՝ ամբողջ Միութեան մեջ թնդանութեանից միաժամանակ սուլուած տրվեց և հինգ րոպէսով դադարեցվեց աշխատանքը բոլոր ձեռնարկութեաններում:

ՎԼԱԴԻՄԻՐ ՄԱՅԱԿՈՎՍԿԻՆ ՀԱՅԵՐԵՆ

ԲԻԲԼԻՈԳՐԱՖԻԱԿԱՆ ՑԱՆԿ

Կազմեցին

Մ. ԲԱԲԱՅԱՆ ՅԵՎ Ս. ՄԻՔԱՅԵԼՅԱՆ

ՎԼԱԴԻՄԻՐ ՄԱՅԱԿՈՎՍԿԻՆ ՀԱՅԵՐԵՆ

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ՑԱՆԿ

1930

- 1—7 Բ ո լ ո Ր Ի ն : Մայակովսկու համակը գրված ինքնասպանությունից առաջ: Գրական դիրքերում: Յե., 1930, ապրիլ, № 4. Էջ' 1:— Խորհրդային Հայաստան: Յե., 1930, ապրիլ 16, № 38, Էջ' 4:— Ավանգարդ: Յե., 1930, ապրիլ 16, № 86, Էջ' 1:— Պրոլետար: Թիֆլիս, 1930, ապրիլ 16, № 86, Էջ' 2:— Կոմունիստ: Բազու, 1930, ապրիլ 16, № 86, Էջ' 2:— Բանվոր: Լենինական, 1930, ապրիլ 17, № 88, Էջ' 2:— Գրական շաբաթ: Թիֆլիս, 1930, մայիս, № 8-9, Էջ' 1:
- 8 Ա Ր Ս Ա Ս Ն Վ Ո Ր Ղ Ե Ա Բ, վեր պատահեց Վլադիմիր Մայակովսկուն ամառանոցում: (Պուշկինո, Ակուլովի լեռ, ամառանոց Ռուսյանցեի, 27 վերստ Յարոսլավսկի յե/գծով): Թարգմ. Վեսպեր: Գրական շաբաթ: Թիֆլիս, 1930, մայիս, № 8-9, Էջ' 107:
- 9 Բ յ ո լ Ի տ Ե ն : Գրական շաբաթ: Թիֆլիս, 1930, մայիս, № 8-9, Էջ' 109:
- 10 Գ Ր Ա Ս Ե Ն Յ Ա Կ Յ Ի ն ա Ն Վ Ո Ր Ն Ի Ք Յ Ն Ե Ն : Թարգմ. Վարդան Սիմոնյան: Գրական շաբաթ: Թիֆլիս, 1930, մայիս, № 8-9, Էջ' 104:
- 11 Զ ա Խ մ ա Ր շ : (նավաստիներին): Թարգմ. Ա. Ղուրբանյան: Գրական շաբաթ: Թիֆլիս, 1930, մայիս, № 8-9, Էջ' 100:
- 12 Ն ո տ ա Զ ի ն ա ս տ ա ն Ի ն : Թարգմ. Հար. Թումանյան: Գրական շաբաթ: Թիֆլիս, 1930, մայիս, № 8-9, Էջ' 109:
- 13 Ա մ Բ ո Ղ ջ Ժ ա Յ Ն Ո Վ : (Պոեմի առաջին ներածությունը): Թարգմ. Ար. Տեր-Մարտիրոսյան: Գրական շաբաթ: 1930, մայիս, № 10, Էջ' 123—124:
- 14—15 Ի մ մ ա Յ Ի ս ը : Թարգմ. Վեսպեր: Պրոլետար: Թիֆլիս, 1930, մայիսի 1, № 100, Էջ' 2:— Ավանգարդ: Յե., 1930, մայիսի 11, № 105, Էջ' 3:

«Վլադիմիր Մայակովսկին հայերեն» բերլիոգրաֆիական ներկա ցանկը տալիս է պոետի ստեղծագործությունը հայերեն պարբերական մամուլում, ինչպես և առանձին զրգերով¹⁾ տպագրվելու ժամանակագրական ցանկը:

Բերլիոգրաֆիան կազմված է Հայկական ԽՍՀ Պետական Հանրային Գրադարանի պարբերական մամուլի ֆոնդի հիման վրա: Նախած են 12 ամսուն թերթերի և 24 ամսուն ժուրնալների կոմպլեկտներ, սկսած 1921 թվի հունվարից մինչև 1940 թվի ապրիլի 1-ը: Այդ կոմպլեկտները, ղեկավարաբար, միշտ չեն, վեր լրիվ են պահպանված:

Վլադիմիր Մայակովսկու ստեղծագործության թարգմանությունների, ինչպես և պոետի մասին յեղած նյութերի բերլիոգրաֆիան սպասում է առանձին հրատարակության:

Վերջում արված է Մայակովսկու հայերեն թարգմանված յերկերի վերնագրերի այբբենական ցանկը, ըստ վերի Վ. Մայակովսկուց թարգմանված է 48 ամսուն յերկ, ընդհանուր թվով 63 թարգմանություններ:

Նյութերի հավաքմանը մասնակցել են Հանրային Գրադարանի տշխատանքները Հայկ Միկրոյանը և Աստղիկ Բաղդասարյանը:

¹⁾ Գրքերի նկարագրությունը արված է ՍԵՎ ԱՐԱՄՅԱՆ ՑԱՆՈՎ, եռն չգրքերի (թերթերի և ժուրնալների) անունները՝ արմայան ՇԱՏԱՌՈՎ,

- 16 Մ ա ս ս ա ն ե ր ի հ ա մ ա ր, մասսաներին հասկանալի լեզ-
վով: [Հատված Կրասնայա Պրեսնիայի կոմյերիտական հաշվառում
1930 թվի մայրաի 25-ին արտասանած հառից, էր զբաղան զործունեյու-
թյան 20-ամյակի առթիվ]: Ավանգարդ: ՅԷ., 1930, մայիսի 11,
№ 105, էջ՝ 3:

1 9 3 1

- 17 Ժ ո ղ ո Վ ա տ ր ա ֆ յ ե ղ ա ծ ն ե ր ք: Թարգմ. Ա. Ղուր-
բանյան: Գրական դիրքերում: ՅԷ., 1931, ապրիլ-մայիս, № 4-5,
էջ՝ 13:

1 9 3 2

- 18 Լ ա Վ Վ ե ր ա ր ե ր մ ու ն ֆ ղ ե պ ի ձ հ ե ր ք: Գրական քերք:
ՅԷ., 1932, ապրիլի 20, № 6, էջ՝ 1:

- 19 «Վ լ ա ղ ի մ ի ր Մ ա յ ա կ ո Վ ա կ ի ն» տրագիկայի պրո-
լոգ: Գրական քերք: ՅԷ., 1932, ապրիլի 20, № 6, էջ՝ 1:

1 9 3 3

- 20 Ի ն չ դ ա ո ն ա լ: [Փոփրահասակների համար]—ՅԷ., Պես-
հրա, 1933, 24 էջ, գունաթիպ նկարազարդ, (23×18) սիրած
3000, գինը 80 կ:

1 9 3 6

- 21 Պ ա տ ե ր ա զ մ և խ ա ղ ա ղ ու ք յ ու ն: (Պրոլոգ):
Կոմունիստ: Բազու, 1936, փետրվարի 12, № 35, էջ՝ 3:

- 22 Յ ե ր կ չ ու ք: Թարգմ. Գ. Աբով: Գրական քերք: ՅԷ.,
1936, ապրիլի 10, № 9, էջ՝ 1:

- 23 Ա մ ր ո ղ ջ Դ ա յ ն Վ: Գրական քերք: ՅԷ., 1936, ապրիլի
10, № 9, էջ՝ 1:

- 24 Կ ո մ յ ե ր ի տ յ ա ն: Խորհրդային Հայաստան: ՅԷ.,
1936, ապրիլի 14, № 86, էջ՝ 3:

1 9 3 7

- 25 Մ ա ն ու կ ն ե ր ի ն: ՅԷ., Պեսհրա, ՀԼԿԵՄ ԿԵ կից
Մանկապատանեկական բաժին, 1937, 43[5] էջ, գունաթիպ,
նկարազարդ (23×12), սիրած 5000, գինը 1 ա. 70 կ:

Բովանդակություն— 1. Դու ես գերբ զոր թերթես, փիղ ու
առյուծ կտեսես:— 2. Վո՞րն է լավը, վո՞րը վատ:— 3. Չբոս-
նում ենք:— 4. Հիմա յեկեք կարդանք միասին, ծովի ու փարոսի

մասին:— 5. Կարդա՛, թո՛ւր վստահ՝ փարիզ ու Չինաստան:— 6.
Ինչ լինեմ յես:— 7. Չեղ ենք սպասում, ընկեր թռչուն, ինչու
մեզ մոտ դուք չեք թռչում:— 8. Վերցնենք հրացանները նոր:

- 26 Մ ե ն ֆ ա պ ա ս ու մ ե ն ֆ ձ ե ղ ը ն կ ե ր թռչուն, ինչու դե-
պի մեզ չեք թռչում: Պրովետար: Թբիլիսի, 1937, փետրվարի 6,
№ 30, էջ՝ 2:

- 27 Ա մ ր ո ղ ջ Դ ա յ ն Վ: Խորհրդային գրականություն:
ՅԷ., 1937, № 4, էջ՝ 10—15:

- 28 Ա ն հ ա ղ ք ե լ լ զ ե ն ֆ: Խորհրդային գրականություն:
ՅԷ., 1937, № 4, էջ՝ 16—18:

- 29 Ը ն կ ե ր Ն ե տ տ ե յ ի ն — չողենավին և մարդուն
Խորհրդային գրականություն: ՅԷ., 1937, № 4, էջ՝ 20—22:

- 30 Տ ա ս ն ա մ յ ա յ ե ր գ: Խորհրդային գրականություն:
ՅԷ., 1937, № 4, էջ՝ 18—20:

- 31 Պ ո մ պ ա դ ու ք: Թարգմ. Գ. Ա[բով]: Գրական քերք:
ՅԷ., 1937, ապրիլի 12, № 11, էջ՝ 1:

- 32—33 Զ ե ն ֆ հ ա Վ ա տ ու մ: (Բյուլետեն): Պրովետար: Թբիլիսի,
1937, ապրիլի 14, № 85, էջ՝ 3:— Բանվոր: Լենինական 1937, ապ-
րիլի 16, № 87, էջ՝ 3:

- 34 Պ ո ե տ—ք ա ն Վ ու ք ք: Թարգմ. Վարդան Սիմոնյան: Պրո-
վետար: Թբիլիսի, 1937, ապրիլի 14, № 85, էջ՝ 3:

- 35 Վ ե ց կ ու յ ս ե ր: Թարգմ. Յ. Դաստակյան: Պրովե-
տար: Թբիլիսի, 1937, ապրիլի 14, № 85, էջ՝ 3:

- 36 1 9 1 7 ք. ա պ ր ի լ ի ն: Հատված «Վաղեմի Իլիչ Լենին»
պոեմից: Թարգմ. Գ. Ա[բով]: Գրական քերք: ՅԷ., 1937, ապ-
րիլի 23, № 12, էջ՝ 1:

1 9 3 8

- 37 Կ ա ր մ ի ր ք ա ն ա կ ա յ ի ն յ ե ր գ: Թարգմ. Գ. Աբով:
Խորհրդային Հայաստան: ՅԷ., 1938, փետրվարի 24, № 45, էջ՝ 4:

- 38 Բ ա ն ա ս տ ե ղ ծ ու ք յ ու ն Խորհրդային պատմության մա-
սին: Թարգմ. Գ. Աբով: Խորհրդային Հայաստան: ՅԷ., 1938,
ապրիլի 14, № 85, էջ՝ 3:

- 39 Խ ո ս ա կ ց ու ք յ ու ն ը ն կ ե ր Լենինի հետ: Թարգմ. Վալ-
դան Սիմոնյան: Պրովետար: Թբիլիսի, 1938, ապրիլի 14, № 85,
էջ՝ 2:

40 1917 թ. ապրիլի 16... Հատված «Վարդիմիր Իլյի: Լե-
նին» պոեմից: Բանվոր: Լենինական, 1938, ապրիլի 14, № 86,
Էջ՝ 3:

41 Ձ ա խ ֆ ա յ լ ե ր ք: Նավաստիներին: Թարգմ. Աբգակ Վար-
դանյան: Պրովետար: Թբիլիսի, 1938, ապրիլի 14, № 85, Էջ՝ 2:

42 Մ ե ր պ ա տ ա ն ե կ ու ք յ ու ն ը: Թարգմ. Գ. Աբով:
Գրական քերք: Յե., 1938, ապրիլի 26, № 19, Էջ՝ 3:

43 Ն ա մ ա կ պրոլետարական պոեմներին: Թարգմ. Ա. Ղուրբան-
յան: Գրական քերք: Յե., 1938, հունիսի 30, № 30, Էջ՝ 1:

44—46 Լ ե ն ի ն: (Հատված): Թարգմ. Գ. Աբով: Պրովետար:
Թբիլիսի, 1938, հունիսի 18, № 163, Էջ՝ 3:— Խորհրդային Հայաս-
տան: Յե., 1938, հունիսի 20, № 165, Էջ՝ 3:— Բանվոր: Լենինական,
1938, հունիսի 21, № 166, Էջ՝ 3:

47 Հ ո կ տ ե մ ք ե ր: (Հատված): Թարգմ. Գ. Աբով: Գրա-
կան քերք: Յե., 1938, հունիսի 27, № 34, Էջ՝ 2:

48 Լ ե ն ի ն: Թարգմ. Գ. Աբով: Խորհրդային գրականություն:
Յե., 1938, № 3—4, Էջ՝ 153—157. № 5, Էջ՝ 93—98. № 6—7, Էջ՝
85—94, № 8—9, Էջ՝ 39—47: 1939, № 1, Էջ՝ 27—33:

1939

49 Լ ե ն ի ն: [Հատված]: Թարգմ. Գ. Աբով: Գրական քերք:
Յե., 1939, հունվարի 24, № 2, Էջ՝ 2:

50 Հ ա յ ն ե ա ն մ ա ն: Թարգմ. Լեկապե Մեղրումյան: Գրա-
կան քերք: Յե., 1939, ապրիլի 25, № 13, Էջ՝ 1:

51 Վ ն չ ի ն չ չ ե ն հ ա ս կ ա ն ու մ: Թարգմ. Լեկապե Մեղ-
րումյան: Գրական քերք: Յե., 1939, ապրիլի 25, № 13, Էջ՝ 1:

52 Ձ ու լ ո ղ ք ա ն վ ո ղ Ի լյան Կողբերի պատմութունը նոր
բնակարան տեղափոխվելու մասին: Թարգմ. Խ. Հրաչյան: Գրական
քերք: Յե., 1939, մայիսի 10, № 14, Էջ՝ 4:

53 Ձ ա ր գ ա ց ր ու շ ն չ ա ու ք յ ու ն ղ: Խոր-
հրդային վրաստան: Թբիլիսի, 1939, 18 հունիսի, № 163, Էջ՝ 3:

54 Ձ ր ու յ ց ք ն կ ե ր Լ ե ն ի ն ի հ ե տ: Թարգմ. Բարկեն
Կարապետյան: Ավանգարդ: Յե., 1939, հունիսի 20, № 164,
Էջ՝ 2:

55 Վ ե ր ց ն ե ն ֆ հ ր ա ց ա ն ն ե ր ք ն ո ղ: [Թարգմ. Վես-
սելը]: Հոկտեմբերիկ: Յե., 1939, նոյեմբեր-դեկտեմբեր, № 11—12,
Էջ՝ 12—13:

1940

56 Վ լ ա ղ ի մ ի ր Ի լ չ Լ ե ն ի ն: Պոեմ: Թարգմ. Գ. Ա-
բով:—Յե., Հայպետհրատ, 1940, լիդերին կազմ, վոսկեսիպ,
[XV] 121 էջ, 1 ներդիր քերք պոռք. (18×13) տրամ 4000,
գինը 6 ու:

57 Փ ի ղ Կ ա մ ա ո յ ու ծ ե միջին, գրի ամեն մի եջին:
Թարգ. Հ. Պողոսյան:—Յե., Հայպետհրատ, ՀԼԿԵՄ ԿԵ կից
Մանկապատանեկական գրականության բաժին, 1940, 14 էջ
(փոփոխի համար) գունասիպ պատկերազարդ, (16×12) տրամ
1000, գինը 1 ու:

58—59 Վ. Ի. Լ ե ն ի ն: (Հատված համանուն պոեմից): Թարգմ.
Գ. Աբով: Գրական քերք: Յե., 1940, հունվարի 20, № 2,
Էջ՝ 1:— Խորհրդային Հայաստան: Յե., 1940, հունվարի 21, № 17,
Էջ՝ 3:

60 Կ ո մ յ ե ր ի տ ա կ ա ն: Թարգմ. Գ. Աբով: Ավանգարդ:
Յե., 1940, հունվարի 21, № 17, Էջ՝ 3:

61 Վ ե ր ց ն ե ն ֆ հրացանները նոր: Թարգմ. Վեսպեր: Ջո-
կատար: Յե., 1940, փետրվար, № 2, Էջ՝ 41:

62—63 Ն ա մ ա կ պրոլետարական պոեմներին: Թարգմ. Խ. Հրաչյան:
Խորհրդային Հայաստան: Յե., 1940, փետրվարի 12, № 35, Էջ՝ 3:—
Կոմունիստ: Բազու, 1940, մարտի 28, № 72, Էջ՝ 3:

64—65 Ձ ա խ մ ա ր շ: (Նավաստիներին): Թարգմ. Ն. Ջալալյան:
Խորհրդային Հայաստան: Յե., 1940, փետրվարի 23, № 44, Էջ՝ 4:—
Կոմունիստ: Բազու, 1940, մարտի 26, № 70, Էջ՝ 2:

66 Ը ն դ հ ա ն ու ր ձ ե ո ն ա ր կ ջահել ջոհողներին: Թարգմ.
Մուշեղ Նարյան: Բանվոր: Լենինական, 1940, փետրվարի 26,
№ 46, Էջ՝ 3:

67—68 Լ ե ն ի ն ը մ ե գ հ ե տ ե: Թարգմ. Բարկեն Կարապետյան:
Խորհրդային Հայաստան: Յե., 1940, մարտի 8, № 55, Էջ՝ 4:— Կո-
մունիստ: Բազու, 1940, մարտի 23, № 68, Էջ՝ 4:

69 Ա ն ու վ ո ղ ա ր կ ա ծ, պատահած Վարդիմիր Մայակով-
սկուն ամառանոցում: (Պուշկինո, Ակուլովա լեռ, Ռուսականցի ամա-
ռանոց, Յարտավազի յերկաթգծով 27 վերստ): Թարգմ. Լեկ. Մեղ-
րումյան: Գրական քերք: Յե., 1940, մայիսի 10, № 7, Էջ՝ 3:

70 Խ ո ղ Ի ղ ա յ յ ի ն պ ա ս պ ո ղ տ ի մ ա ս ի ն: Թարգմ.
Մ. Նարյան: Բանվոր: Լենինական, 1940, մարտի 21, № 66,
Էջ՝ 4:

- 71 Գ ր ո ղ ն ե ր ե ն ք մ ե ն ք: Թարգմ. Խ. Հրաչյան:
Խորհրդային Հայաստան: Յե., 1940, մարտի 26, № 70, էջ՝ 4:
- 72 Ջ ր ո լ յ ց Կուզնեցկարոյի և Կուզնեցկի մարդկանց մասին:
Թարգմ. Խ. Հրաչյան: Ավանգարդ: Յե., 1940, մարտի 27,
№ 71, էջ՝ 4:
- 73 Մ ա ր շ—պ ա շ տ պ ա ն ո լ ք յ ա ն: Թարգմ. Ն. Կիրակոս-
յան: Բանվոր: Լենինական, 1940, մարտի 28, № 72, էջ՝ 4:
- 74 Հ ե ք յ ա ք Կարմիր զինարկի մասին: Թարգմ. Մկրտիչ Կար-
յան: Գրական բերք: Յե., 1940, մարտի 30, № 9, էջ՝ 2:
- 75 Չ ո ր ա հ ա ր կ ա ն ի խ ա լ տ ո լ ք ա ն: Թարգմ. Ն. Ջար-
յան: Գրական բերք: Յե., 1940, մարտի 30, № 9, էջ՝ 2:
- 76 Պ ա տ ա լ ա ն ա տ լ ո լ ք յ ա ն: Թարգմ. Լ. Լ. Մելքոն-
յան: Գրական բերք: Յե., 1940, մարտի 30, № 9, էջ՝ 2:
- 77 Վ ե ց կ ո լ յ ա ր: Թարգմ. Խ. Հրաչյան: Գրական
բերք: Յե., 1940, մարտի 30, № 9, էջ՝ 2:
- 78 Փ ա ր ի գ ո լ հ ի ն: Թարգմ. Գուրգեն Բորյան: Գրական
բերք: Յե., 1940, մարտի 30, № 9, էջ՝ 2:

Алфавитный указатель произведений Вл. Маяковского, переведенных на армянский язык с апреля 1930 г. по 1 апреля 1940 г.

- „Владимир Ильич Ленин“ (Поэма)—48-56.
Отрывками—36, 40, 44—46, 49, 58—59.
Владимир Маяковский. (Трагедия). Пролог—19.
Во весь голос. (Первое вступление в поэму)—13, 23, 27.
Возьмем винтовки новые—25, 55, 61.
Война и мир. (Поэма)—21.
Всем. (Предсмертное письмо В. Маяковского)—1-7.
Выступление в Доме комсомола Красной Пресни на вечере,
посвященном двадцатилетию деятельности, 25 марта
1930 г.—16.
Гейнеобразное—50.
Гуляем—25.
Десятилетняя песня—30.
К ответу—76.
Канцелярские привычки—10.
Кем быть?—20, 25.
Комсомольская—24, 60.
Красноармейская песня—37.
Левый марш—11, 41, 64—65.
Ленин с нами—67-68.
Марш-оборона—73.
Мой май—14-15.
Мы вас ждем, товарищ птица, от чего вам не летится?—25, 26.
Мы не верим—9, 32-33.
Нашему юношеству—42.
Необычайное приключение, бывшее с Владимиром Маяковским
летом на даче—8, 69.
Непобедимое оружие—28.

После заглавия поставлен порядковый номер описания перевода
в библиографическом указателе.
В этот указатель не входят произведения настоящего одното-
ника.

Ничего не понимают—51.
 Нота Китаю—12.
 Общее руководство для начинающих подхалим—66.
 Октябрь. 1917—1926. [Отрывок]—47.
 Парижанка—78.
 Писатели мы—71.
 Помпадур—31.
 Послание пролетарским поэтам—43, 62—63.
 Поэт рабочий—34.
 Прозаседавшиеся—17.
 Прочти и катуй в Париж и в Китай—25.
 Разговор с товарищем Лениным—39, 54.
 Рассказ литейщика Ивана Козырева о вселении в новую квартиру—52.
 Рассказ о Кузнецкстрое и о людях Кузнецка—72.
 Сказка о Красной шапочке—74.
 Стихи о советском паспорте—38, 70.
 Товарищу Нетте—пароходу и человеку—29.
 Трус—22.
 Хорошее отношение к лошадям—18.
 Четырехэтажная халтура—75.
 Что ни страница—то слон, то львица—25, 57.
 Что такое хорошо и что такое плохо—25.
 Шесть монахинь—35, 77.
 Эта книжечка моя, про моря и про маяк—25.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

3 Ե Ո Ւ Ն Բ Ո (ինքնակենսագրություն) — թարգմ.՝ Ավ. Ղուրբանյանի 3

ԲԱՆԱՍՏԵՂՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1. Բայց և այնպես — թարգմ.՝ Ավ. Ղուրբանյանի	27
2. Ձեզ — թարգմ.՝ Ավ. Ղուրբանյանի	28
3. Սիրով իրեն և նվիրում հեղինակն այս սուղերը — թարգմ.՝ Խ. Հրաչյանի	29
4. Վերաբերմունք դեպի որիորդը — թարգմ.՝ Խ. Հրաչյանի	31
5. Հայնեյսկերպ — թարգմ.՝ Խ. Հրաչյանի	32
✓ 6. Զախ մարշ — թարգմ.՝ Ավ. Ղուրբանյանի	33
7. Արտասովոր արկած ամառը, ամառանոցում Վլադիմիր Մալա-կովսկու հետ տեղի ունեցած — թարգմ.՝ Ավ. Ղուրբանյանի	35
8. Հրաման № 2 արվեստի բանակին — թարգմ.՝ Ավ. Ղուրբանյանի	40
9. Ժողովածուները — թարգմ.՝ Ավ. Ղուրբանյանի	43
✓ 10. Հորեյանական — թարգմ.՝ Ն. Զարյանի	45
11. Նամակ պրոլետարական պոետներին — թարգմ.՝ Ավ. Ղուրբանյանի	56
12. Մարտիկները զենք և, մեթոդ հրաձիգ. այդ մեթոդը դու հմուտ գործածիր — թարգմ.՝ Ավ. Ղուրբանյանի	63
13. Չորս հարկանի խալաուրա — թարգմ.՝ Ն. Զարյանի	68
14. Գրողներ ենք մենք — թարգմ.՝ Խ. Հրաչյանի	73
✓ 15. Սերգեյ Յեկենինին — թարգմ.՝ Ն. Զարյանի	77
✓ 16. Բլեկ ընդ ուայթ — թարգմ.՝ Ավ. Ղուրբանյանի	84
✓ 17. Փարիզուհին — թարգմ.՝ Գ. Բոքյանի	89
18. Վեց կույսեր — թարգմ.՝ Խ. Հրաչյանի	93
19. Դեպի տուն — թարգմ.՝ Ավ. Ղուրբանյանի	97
✓ 20. Ընկեր Նետտեյին — չղենավին ու մարդուն — թարգմ.՝ Ավ. Ղուրբանյանի	101
21. Չուղղ բանվոր իվան Կոզլերի պատմությունը նոր բնակա-րան տեղափոխվելու մասին — թարգմ.՝ Խ. Հրաչյանի	104
22. Զրույց Կուզնեցկստրոյի և Կուզնեցկի մարդկանց մասին — թարգմ.՝ Խ. Հրաչյանի	108
23. Թերկոտը — թարգմ.՝ Գ. Արսվի	112

24. Սյուն— թարգմ.՝ Խ. Հրաչյանի	116
25. Ընդհանուր ձեռնարկ սկսնակ պոզիտիվների համար— թարգմ.՝ Խ. Հրաչյանի	120
26. Հոկտեմբեր 1917—1926— թարգմ.՝ Գ. Աբովի	125
27. Տասնամյա յերգ— թարգմ.՝ Գ. Աբովի	128
28. Կոմյերիտական— թարգմ.՝ Գ. Աբովի	131
29. Անհաղթելի զենքը— թարգմ.՝ Ավ. Ղուրբանյանի	137
30. Լավագույն բանաստեղծությունը— թարգմ.՝ Խ. Հրաչյանի	140
31. Կոչ— թարգմ.՝ Գ. Աբովի	143
32. Յես յերջանիկ եմ— թարգմ.՝ Խ. Հրաչյանի	146
33. Մեր պատանեկությանը— թարգմ.՝ Ավ. Ղուրբանյանի	150
✓ 34. Բանաստեղծություն խորհրդային պատգուրտի մասին— թարգմ.՝ Գ. Աբովի	156
35. Խոսակցություն Փինտեսլի հետ պոեզիայի մասին— թարգմ.՝ Ավ. Ղուրբանյանի	161
36. Ճակատային շարժ— թարգմ.՝ Գ. Աբովի	171
37. Սուզանավային կոմյերիտ— թարգմ.՝ Գ. Աբովի	173
38. Ողաչունների մարչ— թարգմ.՝ Գ. Աբովի	175
✓ 39. Թոքերը, մեղանքը, մարմինը զիլ մարդիկ դու ի նպատակ մական դործին— թարգմ.՝ Գ. Աբովի	177

ԳՈՆԵՄՆԵՐ

✓ 1. Կարտիկավոր ամալ— թարգմ.՝ Գ. Աբովի	188
2. Սիրում եմ— թարգմ.՝ Գ. Բոքյանի	207
✓ 4. Ամբողջ ձայնով— թարգմ.՝ Գ. Բոքյանի	311
4. Ամբողջ ձայնով— թարգմ.՝ Գ. Բոքյանի	311
ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	321
ԲԻԲԼԻՈԴԱՖԻԱԿԱՆ ՑԱՆԿ	323

С О Д Е Р Ж А Н И Е

Я сам. автобиография—перев. Ав. Курбания	3
--	---

С Т И Х И

1. А все таки—перев. Ав. Курбания	27
2. Вам—перев. Ав. Курбания	28
3. Себе любимому посвящает эти строки автор—перев. Х. Грачяна	29
4. Отношение к барышне—перев. Х. Грачяна	31
5. Гейнеобразное—перев. Х. Грачяна	32
6. Левый марш—перев. Ав. Курбания	33
7. Необычайное приключение, бывшее с Владимиром Маяковским ле- том на даче—перев. Ав. Курбания	35
8. Приказ № 2 армии искусств—перев. Ав. Курбания	40
9. Прозаседавшиеся—перев. Ав. Курбания	43
10. Юбилейное—перев. Н. Зарьяна	45
11. Послание пролетарским поэтам—перев. Ав. Курбания	56
12. Марксизм—оружие, огнестрельный метод. Применяй умелый метод этот—перев. Ав. Курбания	63
13. Четырехэтажная халтура—перев. Н. Зарьяна	68
14. Писатели мы—перев. Х. Грачяна	73
15. Сергею Есенину—перев. Н. Зарьяна	77
16. Блек энд уайт—перев. Ав. Курбания	84
17. Парижанка—перев. Г. Боряна	89
18. Шесть монахинь—перев. Х. Грачяна	93
19. Домой!—перев. Ав. Курбания	97
20. Товарищу Нетте—пароходу и человеку—перев. Ав. Курбания	101
21. Рассказ литейщика Ивана Козырева о вселении в новую квар- тиру—перев. Х. Грачяна	104
22. Рассказ о Кузнецкое и о людях Кузнецка—перев. Х. Грачяна	108
23. Трус—перев. Г. Абова	112
24. Столп—перев. Х. Грачяна	116
25. Общее руководство для начинающих подхалим—пер. Х. Грачяна	120

26. Октябрь. 1917—1926—перев. Г. Абова	125
27. Десятилетняя песня—перев. Г. Абова	128
28. Комсомольская—перев. Г. Абова	131
29. Непобедимое оружие—перев. Ав. Курбанияна	137
30. Лучший стих—перев. Х. Грачяна	140
31. Призыв—перев. Г. Абова	143
32. Я счастлив!—перев. Х. Грачяна	146
33. Нашему юношеству—перев. Ав. Курбанияна	150
34. Стихи о советском паспорте—перев. Г. Абова	156
35. Разговор с фининспектором о поэзии—перев. Ав. Курбанияна	161
36. Неделя фронта—перев. Г. Абова	171
37. Подводный комсомолец—перев. Г. Абова	173
38. Марш—перев. Г. Абова	175
39. Мускул свой, дыхание и тело тренируй с пользой для военного дела—перев. Г. Абова	177

П О Э М Ы

1. Облако в штанах—перев. Г. Абова	183
2. Люблю—перев. Г. Боряна	207
3. Владимир Ильич Ленин—перев. Г. Абова	218
4. Во весь голос—перев. Г. Боряна	311

ПРИМЕЧАНИЯ	32
БИБЛИОГРАФИЧЕСКИЙ УКАЗАТЕЛЬ	329

Տեխ խմբագիր
Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս.
Ս. Ս. Ս. Ս. Ս.
Հ. Ս. Ս. Ս. Ս.
Վ. Ս. Ս. Ս. Ս.

Փլավիտի լիպոն՝ R—1103. Հրատ. 5219.

Պատկեր 285 Տիրած 3000

Հանձնված է արտադրության 2/IV 1940 թ.

Ստորագրված է տպագրության 4/IV 1940 թ.

Հայկական տպարան, Յերևան, Լենինի, 65

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0319770

12.034.

13.